

Jalostuksen tavoiteohjelma uusi

Tiibetinmastiffi

Hyväksytty rotujärjestön yleiskokouksessa 20.04.2024
SKL:n jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt 8.10.2024



Sisällys

1. YHTEENVETO	3
2. RODUN TAUSTA.....	4
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA	6
4. RODUN NYKYTILANNE	7
4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja.....	7
4.2. Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet.....	12
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä käyttötarkoituksesta	12
4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa	12
4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet.....	17
4.2.4 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen.....	19
4.2.5 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta	21
4.3. Terveys ja lisääntyminen.....	22
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat.....	22
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat.....	34
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt.....	39
4.3.4 Lisääntyminen.....	40
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet	41
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä.....	42
4.4. Ulkomuoto.....	43
5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA	47
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	50
6.1 Jalostuksen tavoitteet	50
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille.....	51
6.3 Rotujärjestön toimenpiteet.....	53
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin	53
6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta	56
7. LÄHTEET	58
8. LIITTEET	59

1. YHTEENVETO

Rodun käyttötarkoitus

Tiibetinmastiffin nykyinen käyttötarkoitus on olla laumanvartijana, vahtikoirana ja seurakoirana. Tänä päivänä kotitalouksissa harvoin on tilanteita, joissa koiraa käytettäisiin työkoirana. Lammas- ja karjataloudessa on kuitenkin ollut kiinnostusta hyödyntää sen luontaista taipumusta vahtia, ja joitakin koiria on käytössä petovahteina. Tiibetinmastiffi ei ole aktiivista tarvetta yhteistyöhön ihmisen kanssa, joten sillä ei ole myöskään erityisempää tarvetta miellyttää omistajaansa. Sille riittää, että se saa osallistua perheen tapahtumiin tarkkailijana, sivummalla, mutta tilanteen tasalla.

Keskeisimmät jalostustavoitteet sekä toimenpiteet niiden saavuttamiseksi

Luonne ja käyttäytyminen	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Tavoitteena on nostaa luonnetestaus- ja/tai MH-kuvausmääriä 20% kymmenen vuoden aikajaksolla (verrattuna vuosiin 2014-2023).	Suosittelaa jalostuskoirille MH-luonnekuvausta/luonnetestiä. Järjestetään MH-luonnekuvauksia.

Terveys	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Tavoitteena on, että rodun keskimääräinen elinikä kuolinsyytilastossa nousee nykyisestä 10%. Kymmenen vuoden ajanjaksolla se tarkoittaa nousua 8v 2kk -> 9 v.	Käytetään jalostukseen mahdollisimman terveitä koiria. Suositetaan pitkäikäisiä koiria/sukuja. Tavoitteen saavuttamiseen vaikuttavat PEVISA vaatimukset sekä muut jalostussuositukset.

Lisääntyminen	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Säilytetään yksijuoksuisuus ja vähintään nykyinen taso lisääntymisominaisuuksissa.	Luonnollinen astuminen, synnytys ja hoivaamiskäytös on hyvällä tasolla, säilytetään se.

Rakenteen ja anatomian terveys	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Tiibetinmastiffien silmätaudit ovat pitkälti myös rakenne- ja anatomiakysymys. Tiibetinmastiffin yleisimmät silmätaudit ovat luomenkiertymiä. Tavoitteena on, että terveiden osuus (~80%) pysyy silmätauteissa samalla tasolla. Tavoitteena on että polvien ristisideongelmat eivät uudestaan yleisty. Tavoitteena on, ettei koirien koko jatka kasvamistaan. Suuri koko on suorassa yhteydessä lyhyempään elinikään. Tavoitteena on, että rotu säilyttää vuoristokoiran -tyypin, eikä muutu mastiffityypin molossiksi.	PEVISA: silmätutkimuspakko, PRA sulkee pois jalostuksesta. Uutta 2025: diagnoosin makroblepharon tai silmäluomen sisäänpäin kiertyminen saanut tulee parittaa ko. sairauden suhteen terveeseen kumppaniin. Liioiteltu löysä nahka, riippuvat huulet sekä löysät silmäluomet altistavat sairauksille. Jalostukseen suositellaan käytettävän riittävän hyvin kulmautuneita koiria. Koiraa, jonka ristisiteet on operoitu, ei saa käyttää jalostukseen. Ulkonäön ääriätyypit suositellaan rajattavaksi pois jalostuksesta. Näyttelytulokset vaikuttavat osin kasvattajien jalostusvalintoihin, joten ulkomuototuomareilla on myös valta vaikuttaa rodun tulevaisuuteen. Jalostukseen käytettävän koiran liikkeiden tulee olla puhtaat ja vaivattomat. Myös sivusiluetin tulee olla ryhdikäs.

Käyttöominaisuudet	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Luonteen osalta tavoitteena ovat koirat, joilta löytyy vielä työominaisuuksia sekä taipumusta vahtimiseen. Kuitenkin koirien tulee soveltua nyky-yhteiskuntaan.	Aggressiivisia tai arkoja koiria ei käytetä jalostukseen. Rotujärjestö kartoittaa yhdessä kasvattajien kanssa viimeisen 10 vuoden ajalta työkoirat ja järjestää kyselyn työkoirien omistajille.

Jalostuspohja	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Tavoitteena on pitää sukusiitosaste samalla tasolla, ja että rotuun saataisiin uutta jalostusmateriaalia niin kotikoirista kuin tuontikoiristakin. Tavoitteena on, että toisen polven jälkeläismäärät pienenevät 10% nykyisestä.	Jälkeläismäärärajoitus (PEVISA) Suositellaan että jalostukseen käytetään vain terveitä ja luonteiltaan tasapainoisia koiria. Vältetään matadorijalostusta, etsitään jalostuskoiria myös ns. kotikoirista.

Pentueiden rekisteröintiin vaikuttavat ehdot

Pentujen vanhemmista tulee astutushetkellä olla lonkkakuvauslausunto ja kyynärkuvauslausunto sekä voimassa oleva silmätarkastuslausunto. Lonkka- ja kyynärkuvaushetkellä koiran tulee olla täyttänyt 18 kk. Lonkkaniveldysplasiatuloksen D saanut koira on paritettava tuloksen A tai B saaneen koiran kanssa. Kyynärniveldysplasian raja-arvo on aste 1 ja tällainen koira on paritettava tuloksen 0 saaneen koiran kanssa. Silmätarkastuslausunto voidaan antaa aikaisintaan 12 kk iässä eikä lausunto saa astutushetkellä olla 36 kk vanhempi. PRA:ta sairastavan koiran jälkeläisiä ei rekisteröidä. Diagnoosin makroblepharon tai luomen sisäänpäin kiertymä saanut koira on paritettava ko. sairauden suhteen terveeseen koiran kanssa. Koiralle rekisteröityjen jälkeläisten määrä saa olla korkeintaan 30 pentua, joista korkeintaan 10 pentua alle 3 vuoden iässä tapahtuneesta astutuksesta. Viimeinen rajan ylittävä pentue rekisteröidään kuitenkin kokonaisuudessaan.

Ulkomaisia uroksia ja jalostuslainanarttuja koskevat poikkeusluvut: Ulkomaiselle urokselle voidaan rekisteröidä kaksi ja jalostuslainaan tuodulle ulkomaiselle nartulle yksi pentue, vaikka koira ei täytä kaikkia rodun PEVISA-ehtoja. Yhdistelmä ei kuitenkaan saa olla rodun PEVISA-rajoitusten tai Koirarekisteriohjeen kohdan 7.5 vastainen. Seuraavien pentueiden kohdalla vaaditaan, että koira täyttää PEVISA-ehdot tai yhdistelmälle pitää anoa etukäteen tapauskohtainen poikkeuslupa.

2. RODUN TAUSTA

Tiibetinmastiffin varhaisista vaiheista tiedetään vähän. Tiibet oli hyvin suljettu maa ja vieraat ajettiin maasta järjestelmällisesti pois, harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta. Mutta ne, jotka törmäsivät matkoillaan tiibetinmastiffeihin, poikkeuksetta kuvailivat nämä pelottomiksi eläimiksi, jotka yleensä vartioivat kyliä tai olivat työkoirina.

Alkuperä ja käyttötarkoitus

Tiibetinmastiffi on ikivanha tiibetiläinen rotu, jonka käyttötarkoitus on ollut toimia luostareiden vahtina, jakki- ja lammaslaumojen sekä paimentolaisten telttakuntien suojelejana.

Rodun kehitys nykyiseen muotoonsa

Tiibetissä luostareissa pienet koirat olivat korkeilla muureilla ja ilmoittivat alempana oleville mastiffeille vaarasta. Max Siber, saksalainen tiibetinmastiffin tutkija, kertoo teoksessaan "Der Tibet Hund" (Tiibetin koira) 1897, että tiibetinmastiffilla on ollut tunnettu ulkomuoto 3000 vuoden ajan. Varhaisemmat eläintieteilijät, kuten Keller ja Kraemer, uskoivat, että newfoundlandinkoira, englanninmastiffi ja bernhandinkoira, polveutuvat tiibetinmastiffista.

Koiria oli useampaa eri tyyppiä, ketterämpää ja raskaampaa. Yksi ensimmäisistä tunnetuista länteen saapuneista tiibetinmastiffeista oli uros, jonka lordi Hardinge lähetti Länsi-Intiasta kuningatar Victorialle vuonna 1847.

1800-luvun puolivälissä tuotiin tiibetinmastiffeja silloin tällöin Eurooppaan, etupäässä Englantiin. Usein näistä koirista tuli joko seurapiirien ihmettelyn kohteita tai ne päätyivät eläintarhojen ahtaisiin häkkeihin missä ne useimmiten eivät eläneet vanhoiksi.

Vasta 1928 alettiin rotua kasvattaa Englannissa rouva Irma Bailyn ansiosta, joka, kiitos hyvien suhteiden Tiibetin aateliiin, sai hankkia viisi erinomaista koiraa. Ruotsissa kasvatuksen aloitti Sickan Beckman 1983 ja Suomessa Inkeri ja Taisto Collanus vuonna 1984.

Sukulaisrodut, joiden kanssa yhteinen kehityshistoria

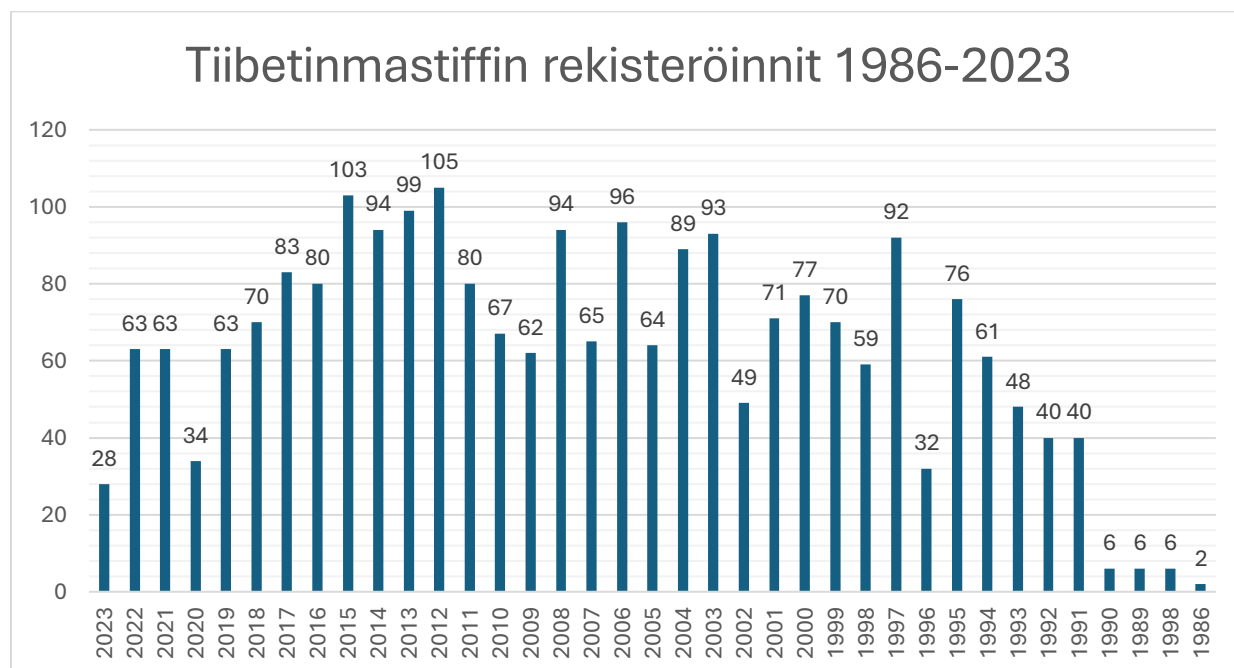
Tiibetinmastiffin uskotaan olevan molossirotuisten koirien kantaisä.

Eri linjat

Rodussa ei ole varsinaista jakoa käyttö-/ metsästys-/tai näyttely- tms. linjoihin. Historian teksteistä löytyy kuitenkin seuraavaa. Tiibetiläiset jakoivat koirat kahteen eri päätyyppiin. Näitä molempia tyyppiä kutsutaan myös yleisesti nimellä do-khyi (kytkykoira). Rong khyi: koira joka asui laaksossa ja jonka ovat kasvattaneet laaksossa asuvat ihmiset, jotka pääosin pysyivät paikallaan. Rong khyi ei kykene paimentolaiselämään, mutta se on erittäin tehokas taistelemaan petoja vastaan. Sitä voidaan kutsua myös nimillä tsang khyi, bzang khyi tai sang khyi. Brog khyi: paimentolaisten kasvattama koira joka kykenee paimentolaiselämään. Pystyy myös taistelemaan petoja vastaan, mutta ei niin tehokkaasti kuin rong khyi. Yleisesti pienempi kooltaan ja ketterämpi kuin rong khyi. Yksi brog khyin muunnos on seng khyi (lion dog). Seng khyillä on pitkistä karvoista muodostuva leijonanharja.

Ensimmäiset koirat Suomessa, koiramäärän kehitys

Ensimmäiset tiibetinmastiffit tulivat Suomeen v. 1984, Taisto ja Inkeri Collanuksen omistamaan Rajakan kenneliin, narttu Ruotsista ja uros Iso-Britanniasta. Ensimmäinen Rajakan kennelissä syntynyt pentue syntyi 31.12.1986, jossa oli kaksi urosta; näitä kumpaakaan ei käytetty jalostukseen. Seuraava pentue syntyi joulukuussa 1987, josta osaa käytettiin jo jalostuskoirina. Vuonna 1990 syntyi ensimmäinen Of Zlazano – pentue, Alankomaan tuontien jälkeläiset. Vuonna 1991 syntyi Parvatin kennelin ensimmäinen pentue, jolloin viimeistään voitiin katsoa rodun vakiintuneen Suomeen.



3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Nykyinen rotua harrastava yhdistys/järjestö ja aiemmat rotujärjestöt

Tiibetinmastiffien rotujärjestö on Suomen Tiibetinmastiffit ry. Suomen Tiibetiläiset ry perustettiin vuonna 1971 jolloin siihen kuului useita rotuja, kuten tiibetinspanielit, tiibetinterrierit ja lhasa apso. Tiibetinmastiffit ry:n perustamispäätös tehtiin Helsingin Messukeskuksessa pidetyn näyttelyn yhteydessä 3.12.1989, yhdistykseksi rekisteröinti sekä sääntöjen hyväksyntä tapahtui vuonna 1991 ja Suomen Kennelliiton alaiseksi jäsenyhdistykseksi se hyväksyttiin 5.5.1992. Ennen omaksi jäsenyhdistykseksi hyväksymistä tiibetinmastiffien jalostuksesta vastasi Suomen Tiibetiläiset ry. Kun Suomen Tiibetiläiset ry:en kuului rotuna enää tiibetinmastiffit, päätti rotujärjestö vaihtaa nimensä Suomen Tiibetinmastiffit ry:ksi. Yhdistyksen hallitukseen kuuluvat vuosikokouksessa valittu puheenjohtaja, joka valitaan yhdeksi vuodeksi, sekä kahdeksi vuodeksi valitut neljä (4) varsinaista jäsentä sekä kaksi (2) varajäsentä. Yhdistyksellä ei ole erillistä pentuvälittäjää, vaan jalostustoimikunta ylläpitää yhdistyksen sivuilla olevaa pentuelistaa. Pentuvälitykseen otettavien pentueiden tulee täyttää yhdistyksen kulloinkin määrittelemät kriteerit. Näillä kriteereillä tähdätään jalostuksen tavoiteohjelmassa asetettujen tavoitteiden täyttymiseen.

Rotua harrastavan yhdistyksen tai järjestön jäsenmäärä ja sen kehitys

Yhdistyksen jäsenmäärä on 2010-luvulla vaihdellut kahden sadan molemmin puolin, viime vuosina jäsenmäärä ollut laskusuuntainen, samoin kuin rekisteröintimäärätkin. Vuoden 2023 jäsenmäärä oli 163 jäsentä.

Jalostusorganisaation rakenne ja jalostustoimikunnan tehtävät

Rodun jalostusta ohjaa ja hoitaa rotujärjestön (Suomen Tiibetinmastiffit ry) vuosikokouksessaan valitsema jalostustoimikunta. Toimikunta valitaan kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Jalostustoimikunta pitää tiiviisti yhteyttä rodun kasvattajiin. Jalostustoimikuntaan kuuluu yleensä neljä jäsentä, joista yksi toimii puheenjohtajana. Jalostustoimikunta seuraa rodun terveydentilaa mm. järjestämällä terveystarkastuksia (vuosina 2005, 2008, 2010, 2014, 2018, 2023) ja luonnekyselyitä (2019 ja 2022). Hallitus ohjaa ja valvoo jalostustoimikuntaa. Jalostustoimikunta valmistelee jalostukseen liittyviä päätöksiä ja esittelee ne hallitukselle. Jalostustoimikunnan tehtäviin kuuluu kerätä ja julkaista tietoa koirien terveydestä sekä rekisteröinneistä. Jalostustoimikunta antaa myös pyydettäessä jalostusneuvoja, kuten urosehdotuksia kasvattajille. Sen tehtävänä on esittää sopivaksi katsomiaan vaihtoehtoja kasvattajan toiveiden perusteella, mutta kasvattajalla on aina valinnan vapaus sekä vastuu tekemistään ratkaisuista ja kasvattamistaan pennuista. Jalostustoimikunta ei tee valintoja kasvattajan puolesta, vaan sen rooli on lähinnä tiedottaa, neuvoa ja tehdä ehdotuksia.

4. RODUN NYKYTILANNE

4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja

Rodun perinnöllinen monimuotoisuus tarkoittaa sen geenimuotojen (alleelien) runsautta. Puhutaan myös jalostuspohjan laajuudesta. Mitä monimuotoisempi rotu on, sitä useampia erilaisia versioita sillä on olemassa samasta geenistä. Tämä mahdollistaa rodun yksilöiden geenipareihin heterotsygotiaa, joka antaa niille yleistä elinvoimaa ja suojaa monen perinnöllisen vian ja sairauden puhkeamiselta. Monimuotoisuus on tärkeää myös immuunijärjestelmässä, jonka geenikirjon kapeneminen voi johtaa esimerkiksi tulehdussairauksiin, autoimmuunitauteihin ja allergioihin. Jalostus ja perinnöllinen edistymisenkin ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua.

Suurilukuinenkin koirarotu on monimuotoisuudeltaan suppea, jos vain pientä osaa rodun koirista ja sukulinjoista on käytetty jalostukseen tai jos rodussa on koiria, joilla on rodun yksilömäärään nähden liian suuret jälkeläismäärät. Tällaiset koirat levittävät haitalliset mutaatioalleelinsa vähitellen koko rotuun, jolloin jostakin yksittäisestä mutaatiosta saattaa syntyä rodulle uusi tyyppivika tai -sairaus. Vähitellen on vaikea löytää jalostukseen koiria, joilla ei tätä mutaatiota ole. Ihannetilanteessa jalostukseen käytetään koiria tasaisesti rodun kaikista sukulinjoista.

Monimuotoisuutta turvaava suositus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa enintään 5 % ja suurilukuisissa enintään 2-3 % laskettuna rodun neljän vuoden rekisteröintimäärästä. Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana yhteensä 1000 koiraa, ei yksittäinen koira saisi olla vanhempana useammalle kuin 20-50 koiralle. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % ja suurilukuisissa 4-6 % laskettuna neljän vuoden rekisteröinneistä. (Lähde: kennelliitto.fi, MMT Katariina Mäki 5.8.2013)

Vuositilasto - rekisteröinnit										
	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014
Pennut (kotimaiset)	28	42	69	50	57	50	82	74	95	65
Tuonnit	4	3	1	2	4	5	6	3	8	10
Rekisteröinnit yht.	32	45	70	52	61	55	88	77	103	75
Pentueet	4	7	10	7	9	8	10	11	13	10
Pentuekoko	7	6	6,9	7,1	6,3	6,2	8,2	6,7	7,3	6,5
Kasvattajat	3	5	8	7	7	7	9	10	10	8
jalostukseen käytetyt eri urokset										
- kaikki	4	6	10	7	9	7	10	11	13	9
- kotimaiset	4	4	8	2	4	5	3	5	3	7
- tuonnit		2	2	4	4	1	6	6	9	
- ulkomaiset	0	0	0	1	1	1	1	0	1	2
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	3 v 8 kk	6 v 5 kk	3 v 9 kk	3 v 9 kk	5 v 1 kk	4 v 6 kk	3 v 7 kk	3 v 6 kk	3 v 5 kk	4 v
jalostukseen käytetyt eri nartut										
- kaikki	4	7	10	7	9	8	10	11	13	10
- kotimaiset	4	7	6	5	5	7	9	9	11	9
- tuonnit			4	2	4	1	1	2	2	1
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	4 v 3 kk	4 v 6 kk	4 v 3 kk	4 v 1 kk	4 v 4 kk	4 v 11 kk	3 v 2 kk	3 v 9 kk	4 v 1 kk	3 v 6 kk
Isoisät	5	13	18	13	18	14	15	18	18	15
Isoäidit	5	13	18	14	18	15	17	19	22	16
Sukusiitosprosentti	1,78 %	3,69 %	2,64 %	1,03 %	1,11 %	2,69 %	2,32 %	2,23 %	0,96 %	2,99 %

Taulukko 1. Vuositilasto – rekisteröinnit syntymävuoden mukaan (tiedot poimittu koiranet 29.2.24)

Rekisteröintimäärät Suomessa

Rodun rekisteröintimäärät ovat olleet laskusuunnassa viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana. Tiibetinstiffilla on kiima kerran vuodessa ja käytännössä lähes kaikki pennut syntyvät aikavälillä marraskuu-maaliskuu.

Tuontikoirien vuosittainen lukumäärä

Tuontikoirien vuosittainen lukumäärä on vuosina 2014-2023 vaihdellut vuonna 2014 syntyneestä kymmenestä koirasta vuoden 2021 yhteen tuontikoiraan, keskiarvon ollessa 4,6 koiraa per vuosi. Tuontimäärät ovat olleet jo pitkään samanlaisessa laskussa kuin rodun rekisteröinnit yleensä, tosin kaikkia tuonteja ei ole rekisteröity Kennelliittoon. Suurin osa tuontikoirista on lähtöisin itä-euroopan maista. Tuontikoirien osuus (keskiarvo) on noin 7% vuosittaisista rekisteröinneistä (keskiarvo).

Rodun jalostusurosten ja -narttujen ikä

Jalostukseen käytettyjen eri urosten ikä (keskiarvo) vuosina 2014-2023 oli 4 vuotta ja 2 kuukautta. Jalostukseen käytettyjen eri narttujen ikä (keskiarvo) samoina vuosina on ollut 4 vuotta 1 kuukautta. Rodussa jalostukseen käytettävien koirien ikä ei ole erityisen korkea tai matala, ja se on pysynyt tasaisena viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana. Erityistä nousua tai laskua ei ole havaittavissa. Jalostusurosten ja -narttujen iän perusteella rodun keskimääräinen sukupolven pituus on noin 4 vuotta.

Tietoa sukusiitoksesta

Sukusiitosaste tai -prosentti on todennäköisyys sille, että satunnaisesti valitun geeniparin molemmat alleelit ovat peräisin samalta esivanhemmalta. Saman esivanhemman tietty alleeli (geeniversio) on siis tullut koiralle sekä isän että emän kautta. Tällainen geenipari on homotsygoottinen ja perimän kautta identtinen. Sukusiitos vähentää yksilön geeniparien heterotsygotiaa, mikä lisää myös haitallisten, usein resessiivisten alleelien ilmenemistä. Vika tai sairaus tulee tällöin ilmi, kun geeniparissa ei ole enää normaalia alleelia varmistamassa geenin toimintaa.

Koiran sukusiitosaste on puolet sen vanhempien välisestä sukulaisuussuhteesta. Isä-tytär -parituksessa jälkeläisten sukusiitosaste on 25 %, puolisisarparituksessa 12,5 % ja serkusparituksessa 6,25 %. Sukusiitos vähentää heterotsygoottisten geeniparien osuutta jokaisessa sukupolvessa sukusiitosasteen verran, joten esimerkiksi puolisisarparituksessa jälkeläisten heterotsygotia vähenee 12,5 %. Myös todennäköisyys haitallisten resessiivisten ongelmien esiintuloon on puolisisarparituksessa 12,5 %.

Koirilla on rotuja muodostettaessa käytetty runsaasti sukusiitosta. Sukusiitoksella on pyritty tuottamaan tasalaatuisia ja periyttämisvarmoja eläimiä ja kasvattamaan tietyn yksilön osuutta syntyvissä jälkeläisissä. On ajateltu, että jos huonot alleelit esiintyvät kaksinkertaisina sukusiitoksen ansiosta, niin mikseivät hyvätkin. Toisaalta sukusiitettykin eläin siirtää vain puolet perimästään jälkeläisilleen, jolloin edulliset homotsygoottiset alleeliyhdistelmät purkautuvat. Lisäksi jokainen yksilö kantaa perimässään useita haitallisia alleeleja, joiden todennäköisyys tulla esiin jälkeläisissä kasvaa sukusiitoksen myötä, joten turvallisia sukusiitosyhdistelmiä ei ole.

Tutkimuksissa on todettu sukusiitoksen haittavaikutusten alkavan näkyä sukusiitosasteen ylittäessä 10 %. Silloin todennäköisyys hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen kasvaa; nähdään esimerkiksi lisääntymisvaikeuksia, pentukuolleisuuden nousua, pentujen epämuodostumia, vastustuskyvyn heikkenemistä sekä tulehdusalttiutta. Ilmiötä kutsutaan sukusiitostaantumaksi. Jos sukusiitosaste kasvaa hitaasti monen sukupolven aikana, haitat ovat pienemmät kuin nopeassa sukusiitoksessa eli lähisukulaisten yhdistämisessä.

Suositellaan, että neljän-viiden sukupolven perusteella laskettu sukusiitosaste pysyy alle 6,25 %. (lähde: kennelliitto.fi, kirjoittaja ei tiedossa, poimittu 29.2.2024)

Rodun vuosittainen sukusiitosaste

Jalostustietojärjestelmän sukusiitosaste on muilla kuin kotimaisilla roduilla laskettu puutteellisen sukupolvitiedon mukaan, joten se on aliarvio todellisesta tilanteesta. Sen kehitymisuunta on kuitenkin tärkeä. Sukusiitosprosentin keskiarvo oli vuosina 2014-2023 2,14 %. Jalostuksessa suositellaan sukusiitosasteen pitämistä alle 6,25% joten keskiarvo on selkeästi alle tämän. Vuosittainen sukusiitosaste on vaihdellut, korkein arvo oli 3,69 % vuonna 2022 ja pienin 0,96 % vuonna 2015.

Pidemmällä aikavälillä voidaan todeta sukusiitosasteen olevan laskussa, vuosina 1994-2003 sukusiitosprosentin keskiarvo oli 5,7 % ja vuosina 2004-2013 3,8 %. Tämä positiivinen kehityssuunta on siis edelleen jatkunut.

#	Uros	Synt. vuosi	Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä	
			Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat.%	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	WIYODAN WAAHID MR MM	2013	5	37	6,05 %	6 %	2	16	5	37
2	ICARUS TO GIRLS OF ROCKY DU DOMAINE DE TOUNDRA	2013	3	24	3,92 %	10 %	2	13	3	24
3	ISHO LEK DU DOMAINE DE TOUNDRA	2013	3	23	3,76 %	14 %	3	13	3	23
4	DAR SHING BUTSHA	2012	4	17	2,78 %	17 %	0	0	4	17
5	CHENPOREWA SHU SAIF	2014	2	17	2,78 %	19 %	2	7	2	17
6	TAMLIN	2011	2	17	2,78 %	22 %	0	0	2	17
7	HASIN GOLD SENGE	2014	2	15	2,45 %	25 %	1	3	2	15
8	ZERIIDA'S LIEBE IST FÜR ALLE DA	2019	2	15	2,45 %	27 %	0	0	2	15
9	QUIANG SHI AQUARIUS	2015	2	15	2,45 %	29 %	1	9	2	15
10	BARNEDI ERHARD	2015	2	15	2,45 %	32 %	1	6	2	15
11	TSEEP DOM-DONG	2008	2	14	2,29 %	34 %	13	72	3	22
12	DRAKYI DREAMLAND JEBEI	2017	2	14	2,29 %	36 %	0	0	2	14
13	NAMGRU'S A LIG	2013	2	14	2,29 %	39 %	0	0	2	14
14	NASLEDIYE TIBETA CHULU	2019	3	13	2,12 %	41 %	0	0	3	13
15	OF ZLAZANO LAKHOR	2010	2	13	2,12 %	43 %	0	0	2	13
16	TEJAKES BOOTES	2011	2	13	2,12 %	45 %	2	9	2	13
17	KAILAS CHILIME	2008	2	13	2,12 %	47 %	5	35	2	13
18	HANUMILA'S MAD MAX OF YAN-MA'S	2010	2	12	1,96 %	49 %	1	7	3	19
19	WAZIR MAHATMA-LA	2015	2	11	1,80 %	51 %	0	0	2	11
20	WIYODAN WARING WAMOOQ	2013	1	11	1,80 %	53 %	0	0	1	11

Taulukko 2. Viimeisen 10 vuoden (2014-2023) aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt 20 urosta (tiedot poimittu koiranet 23.2.24)

Sukulaisuussuhteita on kuvattu eri värein. Samalla värillä on merkitty samaa sukua veli-puoliveli ja isä/poika suhteissa olevat koirat. Värit ovat suuntaa antavia siinä mielessä, että yhdellä koiralla voi olla useampia sukulaisuussuhteita muihin taulukossa esiintyviin koiriin, mutta värillä on pyritty seuraamaan tiettyä uros- tai narttulinjaa. Samaa väriä on käytetty narttujen tilastossa viittaamaan samaan sukuhaaraan.

Urosten taulukosta voidaan todeta seuraavat asiat:

- 20 runsaimmin käytetyn uroksen jälkeläismäärän keskiarvo on 16,2 pentua ja 2,4 pentuetta
- 19 urosta on käytetty tuottamaan 50 % ajanjakson (10 vuotta) pennuista
- Wiyodan Waahid Mr MM ja Wiyodan Waring Wamooq ovat täyssisaruksia
- Icarus To Girls Of Rocky Du Domaine De Toundra ja Isho Lek Du Domaine De Toundra ovat puolisisaruksia
- Tseepo Dom-Dong on Dar Shing Butsha isä

Suositus jälkeläisten maksimimäärälle on pienilukuisissa roduissa 2-3 pentuetta tai 5 % laskettuna 4 vuoden rekisteröintimäärästä (2019-2023 = 199x5%), eli rodussamme 10 jälkeläistä. Toisen polven jälkeläismäärän suositeltava yläraja on kaksi kertaa niin suuri kuin ensimmäisen polven jälkeläisissä, eli 20 toisen polven jälkeläistä.

#	Narttu	Synt. vuosi	Tilastointiaikana			Toisessa polvessa		Yhteensä	
			Pentueita	Pentuja	%-osuus	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	ZELWOODS AL SER MA-SHA	2011	2	20	3,27 %	1	4	2	20
2	TIGIDAS I-MSE VIMSE	2010	2	19	3,10 %	4	23	2	19
3	HANUMILA'S CHINI SHOVA SHAKYA	2015	2	18	2,94 %	0	0	2	18
4	CHENPOREWA ISHA IMANDAR TO DOUBLE EYE	2009	2	17	2,78 %	3	16	4	34
5	SIRAHA'S AIONI	2013	2	16	2,61 %	3	23	2	16
6	OWELAN ORONAR	2018	2	16	2,61 %	0	0	2	16
7	SIRAHA'S KAJO	2018	2	15	2,45 %	0	0	2	15
8	DOUBLE EYE ORANGE	2015	2	15	2,45 %	1	4	2	15
9	DAR SHING PANTSA LIKA	2011	2	14	2,29 %	5	26	2	14
10	DRAKYI HOELUN	2013	2	14	2,29 %	4	25	2	14
11	VEETIKÄN ANHAFERA	2020	2	14	2,29 %	0	0	2	14
12	DRAKYI KHULAN	2014	2	14	2,29 %	0	0	2	14
13	DAR SHING ZIG	2014	2	13	2,12 %	0	0	2	13
14	TSEEPPO OP-CAN DNUL	2012	1	12	1,96 %	1	7	1	12
15	TORMA BUČNOVAŠKA	2014	2	11	1,80 %	1	9	2	11
16	DOUBLE EYE IMATTRAN INKERI	2012	1	11	1,80 %	0	0	1	11
17	NAMAHU'S CEAGGAI BARFI	2012	2	11	1,80 %	1	7	2	11
18	DOUBLE EYE NEW GIRL TO MILARZIN	2015	1	10	1,63 %	0	0	1	10
19	SUSIVAARAN AVERY	2016	1	10	1,63 %	4	29	1	10
20	DAR SHING SHIM PO	2017	1	10	1,63 %	0	0	1	10

Taulukko 3. Viimeisen 10 vuoden (2014-2023) aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt 20 narttua (tiedot poimittu koiranet 23.2.24)

Narttujen välisiä sukulaisuussuhteita on kuvattu vastaavasti väreillä kuten uroksilla. Samalla värillä on merkitty sisar-puolisisar ja äiti/tytär suhteessa olevat koirat. Värit ovat suuntaa antavia siinä mielessä että yhdellä koiralla voi olla useampia sukulaisuussuhteita muihin taulukossa esiintyviin koiriin, mutta värillä on pyritty seuraamaan tiettyä uros tai narttulinjaa. Samaa väriä on käytetty urosten ja narttujen tilastossa viittaamaan samaan sukuhaaraan.

Narttujen taulukosta voidaan todeta seuraavat asiat:

- 20 runsaimmin käytetyn nartun jälkeläismäärän keskiarvo tilastoaikana on 14 pentua ja 1,8 pentuetta
- eniten käytetyllä nartulla on neljä pentuetta, lopuilla maksimissaan kaksi
- Kaikkiaan näiden 20 eniten käytetyimmän nartun pentuemäärän keskiarvo on alle 2, joka on populaation kokoon nähden ja monimuotoisuuden kannalta hyvä asia.
- Siraha's Aioni on Siraha's Kajo emä
- Drakyi Hoelun ja Drakyi Khulan ovat puolisisaruksia, Drakyi Hoelun on Owelan Oronar emä
- Susivaaran Avery on Veetikän Anhafera emä
- Dar Shing Zig emä on Dar Shing Pantsa Lika, isä on urosten listalta löytyvä Tseepo Dom-Dong
- Myös Tseepo Op-Can Dnul isä on Tseepo Dom-Dong
- Dar Shing Shim Po isä on Isho Lek Du Domaine De Toundra

Suositus jälkeläisten maksimimäärälle on pienilukuisissa roduissa 2-3 pentuetta tai 5 % laskettuna 4 vuoden rekisteröintimäärästä (2019-2023 = $199 \times 5\%$), eli rodussamme 10 jälkeläistä. Toisen polven jälkeläismäärän suositeltava yläraja on kaksi kertaa niin suuri kuin ensimmäisen polven jälkeläisissä, eli 20 toisen polven jälkeläistä.

Jalostuskoirien käyttömäärät

Rodun pienenevät rekisteröintimäärät suhteessa suureen pentuekokoon antavat yksittäisillekin pentueille suuren painoarvon analysoitaessa eniten käytettyjä uroksia/narttuja. Rotu on suurikokoinen joten yli kymmenen pennun pentueet eivät ole kovin harvinaisia. ”Käytetyimpien” koirien listalle on siis päässyt yhdelläkin pentueella ja jo yhdellä pentueella voi ylittää jälkeläismääräsuosituksen (5 % 4 vuoden rekisteröintimäärästä, eli 10 jälkeläistä). Toisaalta toisen polven jälkeläistilastosta huomaamme, että koiran vaikutus koko kantaan voi olla suuri, vaikka sillä itsellään ei olisikaan ollut paljon jälkeläisiä.

Jalostuskoirien käyttömäärät osiltaan ylittävät suositukset ensimmäisessä ja toisessa polvessa, sekä uroksilla että nartuilla. Nartuilla toisen polven jälkeläismäärä ylittää helpommin suosituksen (20 koiraa).

Jalostuskoirien keskinäinen sukulaisuus

Keskinäistä sukulaisuutta on analysoitu taulukoiden alla. Läheiset sukulaisuussuhteet eniten käytettyjen koirien kohdalla ovat vähentyneet viimeisten 20 vuoden aikana. Populaation kannalta onkin parempi käyttää laajemmin eri sukuisia uroksia ja narttuja.

Rodun populaatiot muissa maissa

Rodun rekisteröintimääristä eri maissa ei ole kattavaa tietoa saatavilla. Suurimmat populaatiot ovat tämänhetkisen tiedon mukaan Venäjällä, Virossa, Yhdysvalloissa ja todennäköisesti myös Kiinassa. Merkittäviä populaatioita löytyy lisäksi Itä- ja Keski-Euroopasta. Ruotsissa on rekisteröity 2014-2023 219 tiibetinmastiffia (lähde Hunddata, tieto poimittu 29.2.24). Norjassa on rekisteröity 2014-2023 39 tiibetinmastiffia (lähde dogweb.no, tieto poimittu 29.2.24). Virossa on rekisteröity vuosina 2014-2023 yhteensä 1194 tiibetinmastiffia, joista tuonteja 33 kpl (lähde: EKL koirarekisteri, register.kennelliit.ee, tieto poimittu 29.2.24). EKL koirarekisteri on varsin epäinformatiivinen, se ei tarjoa tietoa populaatiosta tai jalostuskoirista. Sama ongelma toistuu monien muiden maiden kohdalla. Saksassa on rekisteröity vuosina 2013-2022 yhteensä 92 pentua, keskimäärin 16,3 pentua per vuosi (lähde: VDH welpenstatistik vdh.de, tieto poimittu 29.2.24). Yhdysvalloissa on rekisteröity v. 2007-2013 keskimäärin 207 tiibetinmastiffia vuosittain, luvut vaihtelevat 169-249 välillä. Yhdysvalloissa rotu siirtyi avoimesta täydelliseen rekisteröintiin v. 2006 jolloin rekisteröitiin 2925 koiraa (lähde: ATMA 18.9.14). Valitettavasti AKC:lla ei ole julkisia rekisteröintitilastoja.

Euroopasta ei ole kovinkaan helppoa löytää uusia koiria siitokseen. Useat eurooppalaiset koirat ovat suomalaisten tiibetinmastiffien hyvinkin läheisiä sukulaisia. Myös suosittujen tuontikoirien vaikutus leviää nopeasti koko Euroopan populaatioon. Kiinassa, joka on nykyään FCI-maa, esiintyy varsin monen tyyppisiä ja luonteisia tiibetinmastiffeja. Valitettavasti eläinsuojelu ja tietoisuus koiran terveyteen vaikuttavista tekijöistä on kehittyvissä maissa vielä lapsenkengissä eikä ylilyönneiltä ole välttytty. FCI:n ulkopuolisessa rekisterissä olevia koiria on mahdollista rekisteröidä Suomeen koirarekisteriohjeen mukaisella menettelyllä. Rotuunotto ei ole tällä hetkellä rodussa käytössä.

Yhteenvedo rodun jalostuspohjan laajuudesta

Rodun jalostuspohja on edelleen kapea mutta edistystä on havaittavissa. Rodun tehollinen populaatio on vähitellen noussut viimeisten 20 vuoden aikana reilusta 40 prosentista lähemmäs 60 prosenttia. Sama trendi on havaittavissa myös sukusiitosasteiden laskussa. Tehollisen populaatiokoon tulee pysyä yli 50 prosentin.

Runsaimmin käytetyt urokset ja nartut ovat edelleen usein sukua toisilleen. Kasvattajien on pyrittävä käyttämään ei pelkästään eri yksilöitä, vaan myös eri sukuisia jalostuskoiria. KoiraNet ei kaikissa tapauksissa tarjoa riittävästi tietoa sukulaisuussuhteista, tuontikoirista tallennetaan vain muutaman polven tiedot joten sukusiitosaste jää liian usein aliarvioksi todellisesta tilanteesta.

Tärkeimmät jalostuspohjaa kaventavat tekijät

Rodussa on esiintynyt, ja esiintyy edelleen sekä yksittäisten koirien että linjojen jalostuksellista liiakäyttöä. Osiltaan ongelma johtuu sukulinjojen vähäisestä lukumäärästä. Nykyisillä rekisteröintimäärillä monen uroksen jälkeläismäärät ovat silti liian suuria. Myös eniten käytettyjen urosten ja narttujen läheinen sukulaisuussuhde kaventaa jalostuspohjaa.

Jälkeläismäärään perustuva PEVISA-ohjelma

Voimaantulo-vuosi	Mahdolliset raja-arvot ja muut rekisteröintirajoitukset
2010	Koiralle rekisteröityjen jälkeläisten määrä saa olla korkeintaan 30 pentua. Viimeinen rajan ylittävä pentue rekisteröidään kokonaisuudessaan.
2015	Koiralle rekisteröityjen jälkeläisten määrä saa olla korkeintaan 30 pentua. Viimeinen rajan ylittävä pentue rekisteröidään kokonaisuudessaan.
2025	Koiralle rekisteröityjen jälkeläisten määrä saa olla korkeintaan 30 pentua, joista korkeintaan 10 pentua alle 3 vuoden iässä tapahtuneesta astutuksesta. Rajan ylittävä pentue rekisteröidään kuitenkin kokonaisuudessaan.

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

Rodulla ei ole luonnetta, käyttäytymistä tai käyttöominaisuuksia mittaavia testejä tai kuvauksia PEVISA-ohjelmassa.

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä käyttötarkoituksesta

Rotumääritelmä, KÄYTTÖTARKOITUS: Seura-, vahti- ja vartiokoira. Rotumääritelmä viittaa myös välillisesti työkäyttöön lauseessa ”Koirassa yhdistyy majesteettinen vahvuus, vankkuus ja kestävyys; se soveltuu työskentelemään kaikenlaisissa ilmasto-olosuhteissa.” Lisäksi kerrotaan tiibetinmastiffin luonteesta seuraavaa: Käyttäytyminen/luonne: Itsenäinen ja suojeleva, kunnioitusta herättävä. Erittäin uskollinen perheelleen ja reviirilleen. Rotumääritelmässä mainitut luonnetta ja käyttäytymistä koskevat hylkäävät virheet: aggressiivisuus, voimakas arkuus ja selvästi epänormaali käyttäytyminen.

4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Tilanne luonteissa tänä päivänä

Tiibetinmastiffi on yksi laumanvartijaroduista ja se vahtii reviiriään. Taipumus vahtia voimistuu pimeän tullen. Reviirinsä ulkopuolella tiibetinmastiffin tulisi olla välinpitämätön ympäristöstään.

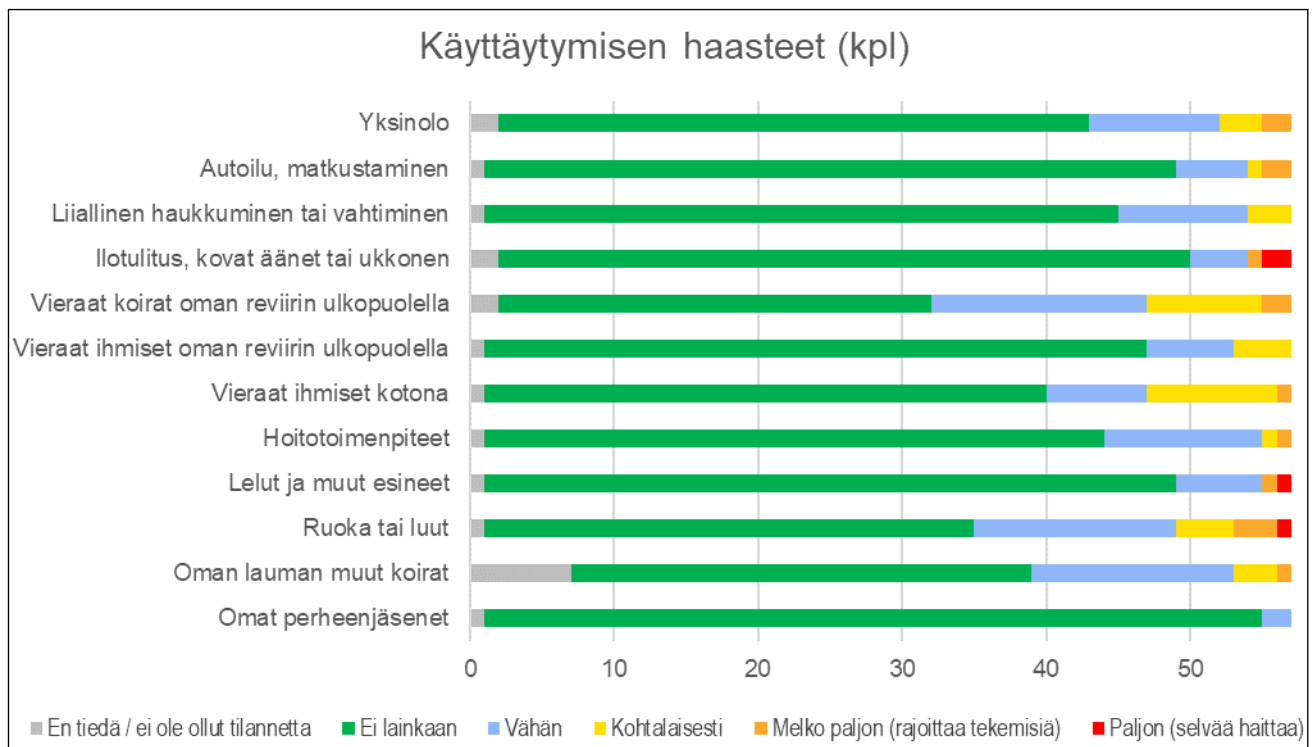
Luonnekysely 2022

Vuoden 2022 luonnekysely on jatkoa v. 2018 kyselylle ja toteutettiin samalla formaatilla. Vastaukset olivat pääosin ”uusia” edelliseen kyselyyn nähden. Kodinvaihtajia oli mukana 8 kpl. Kahteen kyselyyn on tullut vastauksia 308 kpl, joka on noin 21% vuosien 2004-2022 tiibetinmastiffien rekisteröintimäärästä. Luonnekyselyn 2022 yhteenveto Liite 2.

Käyttäytymisen haasteita raportoituihin kyselyssä seuraavasti. Vastausvaihtoehdot kohtalaisesti, melko paljon tai paljon saivat mainintoja seuraavasti:

- Vieraat koirat oman reviirin ulkopuolella 10 kpl eli 18%
- Vieraat ihmiset kotona 10 kpl eli 18%

- Ruoka tai luut 8 kpl eli 14%
- Yksinolo 5 kpl eli 9%
- Vieraat ihmiset oman reviirin ulkopuolella 4 kpl eli 7%
- Oman lauman muut koirat 4 kpl eli 7%
- Liiallinen haukkuminen tai vahtiminen 3 kpl eli 5%
- Autoilu, matkustaminen 3 kpl eli 5%
- Ilotulitus, kovat äänet tai ukkonen 3 kpl eli 5%
- Hoitotoimenpiteet 2 kpl eli 4%
- Lelut ja muut esineet 2kpl eli 4%



Kuva 1. Käyttäytymisen haasteet luonnekyselyssä. Lähde: ST ry luonnekysely 2022.

Haasteissa korostuvat vahtimiseen liittyvät asiat eli vieraat ihmiset kotona, vieraat koirat reviirin ulkopuolella, sekä ruoka-aggressiot. Hyvin vähän ongelmia taas aiheuttavat hoitotoimenpiteet, ja oman perheen ihmiset tai lelut. Käytöksen takia lopetettuja koiria ilmoitettiin 1 kpl. Vastaajista 27 koiralla (47%) ei ole esiintynyt mitään kysytyistä haasteista (ei ole ollut tilannetta, ei lainkaan, vähän). Eli tiibetinmastiffi vahtii, tulee yleensä toimeen oman lauman kanssa eikä juuri leiki (ainakaan leluilla). Useimpien asuinpaikka ja olosuhteet lienevät sellaiset, ettei tiibetinmastiffin vahtimisesta tms. ole haittaa. Edelliseen kyselyyn verrattuna vieraisiin koiriin oman reviirin ulkopuolella ja vieraisiin ihmisiin kotona kohdistui hieman enemmän haasteita. Kaiken kaikkiaan erot ovat kuitenkin pieniä, tarvitaan jatkoseurantaa, jotta voidaan selvittää onko kyseessä oikea trendi vai tasoittuuko tilasto ajan kanssa.

Luonnekysely 2018

Tiibetinmastiffien ensimmäinen luonnekysely tehtiin syksyllä 2018. Kysely tehtiin tässä muodossa ensimmäistä kertaa, joten kyselyyn on vastattu osin samoista koirista kuin aikaisempienkin kyselyjen kohdalla. Kyselyyn saatiin 251 vastausta. Narttuja 125 kpl ja uroksia 126 kpl. Kodinvaihtajia oli mukana 24 kpl. Vuosina 2004-2018 rekisteröitiin 1106 tiibetinmastiffia, ja vastauksia tuli 251 kpl eli 23 % tuosta määrästä. Moni vastasi kaikista koiristaan, joten vastausten kattavuus on kohtuullinen.

Käyttäytymisen haasteita raportoitiin kyselyssä seuraavasti. Vastausvaihtoehdot kohtalaisesti, melko paljon tai paljon saivat mainintoja seuraavasti:

- Liiallinen haukkuminen tai vahtiminen 35 kpl eli 14 %
- Vieraat ihmiset kotona 34 kpl eli 14 %
- Vieraat koirat oman reviirin ulkopuolella 29 kpl eli 12 %
- Yksinolo 24 kpl eli 10 %
- Ruoka tai luut 21 kpl eli 8 %
- Oman lauman muut koirat 20 kpl eli 8 %
- Autoilu, matkustaminen 18 kpl eli 7 %
- Vieraat ihmiset oman reviirin ulkopuolella 18 kpl eli 7 %
- Ilotulitus, kovat äänet tai ukkonen 16 kpl eli 6 %
- Hoitotoimenpiteet 8 kpl eli 3 %
- Omat perheenjäsenet 7 kpl eli 3 %
- Lelut ja muut esineet 4 kpl eli 2 %

Käytöksen takia lopetettuja koiria oli kyselyn mukaan 5 kpl. Aineistosta näkee, että päivittäinen elämä näiden kanssa on alkanut vaatia erityisjärjestelyjä. Haasteet omien perheenjäsenten kanssa on suuri (80 %), kun se muussa aineistossa on pieni (3 %). Kaksi on näykkänyt ihmistä oman reviirin ulkopuolella. Näitä koiria on sosiaalistettu pentuna siinä missä muitakin ja näistä 2 koiraa on kodinvaihtajia. Koiranetin mukaan käytöksen takia lopetettuja koiria oli tuolloin 12 kpl.

Luonnekysely terveystarkastuksen osana (vuodet 2005, 2008 ja 2010)

Luonnekysely on tehty vuosina 2005, 2008 ja 2010 terveystarkastuksen yhteydessä. 2014 tehtiin pelkkä terveystarkastus Kennelliiton tekemällä kaikille roduille yhteisellä kyselyllä (luonnekyselyä ei ollut käytettävissä). Vuonna 2005 vastauksia palautettiin 70 kpl, vuonna 2008 141 kpl ja vuonna 2010 59 kpl. Vuonna 2010 pyydettiin vain päivitystä niiden koirien osalta, joiden terveydentilassa oli ollut muutoksia.

Luonneongelmat terveystarkastuksissa 2008 ja 2010

	2008	2010
Liian tiukka	8	1
Kova vahti	0	3
Epäluuloinen vieraita miehiä kohtaan	0	1
Liian arka	1	1
Koiriin kohdistuva liiallinen aggressiivisuus	0	1
Aggressiivisuus perheenjäsentä ja muita perheen koiria kohtaan	0	2
Aggressiivisuus syynä lopetukseen	0	2

Erot eri maiden populaatioiden välillä

Käyttäytymisessä on jonkin verran eroja rodun eri maiden populaatioiden välillä. Perinteisesti Suomessa tiibetinmastiffi on ollut laumanvartijoiden keskinäisessä vertailussa vähemmän terävien ja korkeamman reagoimiskynnyksen omaavien rotujen joukossa. Itäisessä Euroopassa taas laumanvartijoille tyypillistä ja suorastaan toivottu ominaisuus on voimakas vahtiminen. Puolalaisissa lähteissä (esim. fera.pl ja husse.pl, tekstit poimittu 29.2.24) rotua kuvataan voimakkaaksi ja itsenäiseksi koiraksi, joka tarvitsee kokeneen, johdonmukaisen johtajan ja kouluttajan. Samaisten lähteiden mukaan tiibetinmastiffi on erittäin rohkea, vahtii reviiriään voimakkaasti ja sillä on aggressiivinen asenne vieraita ihmisiä ja eläimiä kohtaan, erityisesti jos ne tunkeutuvat sen reviirille. Rodun kuvaukset vaihtelevat maan ja kirjoittajan mukaan, ja luonteista on vaikea saada millään mittarilla mitattua tietoa.

Rodun kotimaa on Tiibet ja rotumääritelmän vastuumaa FCI, yleisesti voidaan todeta että se on kotoisin Himalajan vuoristosta. Nepalissa nähdyistä työkoirista on havaittu seuraavat asiat:

- olot ovat karut ja ravintoa vähän ja se on huonolaatuista, joten koirien on pakko olla

energiankäytöltään tehokkaita.

- koirat toimivat ryhmässä, esimerkiksi kylän koirat lähtevät yhdessä selvittämään kuulemaansa ääntä
- toimimattomia koiria ei pidetä tiloilla, toimiminen ei kuitenkaan tarkoita hallitsematonta aggressiivisuutta.

Tiibetissä (Kiinassa) olevien tiibetinmastiffien luonteista on hyvin vähän ensikäden tietoa, eräässä lehtiartikkelissa luonnetta on kuvailtu näin: "Kun vieras ohittaa kahlitun Tsang Khyi'n tämä hyökkää ja ponnistelee, kaula kuristuu, silmät loistavat punaisina, hampaat narskuvat ja kuulemme vain käheän, huohottavan äänen. Kaikki tämä on osoitus koiran raivokkuudesta. (Lähde: Tiibetinmastiffin rotutyypin rakenne Tiibetissä, Luo Go 2010)" Rotujärjestön kanta on, että kuvatuunlainen luonne/käyttäytyminen ei ole toivottavaa kotimaisessa kasvatustyössä.

Luonnetesti ja MH-luonnekuvaus

	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014
LTE		100% (1 koira)	100% (2 koiraa)		100% (1 koira)	50% (1 koira)	67% (2 koiraa)	67% (3 koiraa)	80% (4 koiraa)	
LTE0								33% (1 koira)		
LTE-						50% (1 koira)	33% (1 koira)		20% (1 koira)	100% (1 koira)
Yhteensä	0 koiraa	1 koira	2 koiraa	0 koiraa	1 koira	2 koiraa	3 koiraa	4 koiraa	5 koiraa	1 koira

Taulukko 4. Luonnetestikäynnit 2014-2023: 19 koira joista 14 suoritti testin loppuun saakka

Luonnetestiin on kautta aikain osallistunut 54 tiibetinmastiffia, joista 46 on suorittanut sen loppuun asti ja 8 testiä on keskeytetty. 2014-2023 on osallistunut 19 tiibetinmastiffia, joista testin suorittaneita on 73,7 %. Tiibetinmastiffin osalta on erityisen totta, että loppupisteitä tärkeämpää on eri osioissa saatu tulos ja sen vertailu ihanneprofiiliin. Kutakin osiota tutkittaessa näkyy selvemmin rodulle ominainen profiili. Jotkut arvot ovat huomattavan tavallisia ja joitain arvoja ei käytännössä esiinny lainkaan. Koska tiibetinmastiffilta ei edellytetä mitään luonnetestausta, on oletettavaa, että testiin tulee pääosin "helpompia" koiria, mikä näkyy luoksepäästävyys- ja rauhallisuutena. Toki se on myös rodulle tyypillistä. Tiibetinmastiffin ei kuulu vartioida reviirinsä ulkopuolella, eivätkä ne ole kiinnostuneita taisteluleikeistä. Tämä näkyy tuloksissa selvästi. Taulukossa 5. hermorakenteessa 21 % kirjatusta 38 koirasta on saanut arvosanan +2 tasapainoinen. Hermorakenteen tulisi olla pääasiallisesti tasapainoinen ja varma.

Toimintakyky		Terävyys		Puolustushalu		Taisteluhalu		Hermorakenne	
Arvo	Kpl	Arvo	Kpl	Arvo	Kpl	Arvo	Kpl	Arvo	Kpl
-2	4	+1a	17	-3	1	-3	4	+1a	24
-1	20	+1b	10	-1	9	-2	18	+1b	6
+1a	11	2	2	1	17	-1	12	2	8
+1b	3	3	9	2	2	+2a	4		
				3	9				

Temperamentti		Kovuus		Luoksepäästävyys		Laukauspelottomuus	
2	30	-2	9	3	25	++	10
3	2	1	27	+2a	5	+++	27
-1b	6	3	2	+2b	6	-	1
				-1a	1		
				-1b	1		

Taulukko 5. Loppuun asti suoritettujen luonnetestien arvojen esiintyminen osa-alueittain 2002-2023, (yleisimmät korostettu). Tätä varhaisemmat pistejakaumat eivät ole saatavilla koiranetistä.

	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014
suoritettu	100% (1 koira)	67% (2 koiraa)			67% (4 koiraa)	50% (1 koira)	50% (1 koira)		75% (3 koiraa)	83% (5 koiraa)
ohj. kesk.					33% (2 koiraa)	50% (1 koira)			25% (1 koira)	17% (1 koira)
kuv. kesk.		33% (1 koiraa)					50% (1 koira)			
Yhteensä	1 koira	3 koiraa	0 koiraa	0 koiraa	6 koiraa	2 koiraa	2 koiraa	0 koiraa	4 koiraa	6 koiraa

Taulukko 6. MH-luonnekuvauskäynnit 2014-2023

MH-luonnekuvaukseen on kautta aikain osallistunut 49 tiibetinmastiffia, joista 34 on suorittanut sen loppuun asti, 3 testiä on keskeytetty kuvaajan toimesta ja 12 testiä on keskeytetty omistajan aloitteesta. Testi keskeytyy helposti omistajan aloitteesta esimerkiksi silloin kun koira ei saada aikarajan (2 min) puitteissa kiinni. Tällöin omistajalle jää mahdollisuus tuoda koira uudestaan testattavaksi. Tiibetinmastiffien omistajat eivät tyypillisesti pidä koiriaan vapaana, joten luonnekuvauksessa nähdäänkin enimmäkseen luoksehakua luoksetulon sijaan. MH:ssa 2010-2014 kuvatuista (30) keskeytysten syyksi on mainittu aiemmin yllätys (haalari) (16,7 %), ääniherkkyys (6,7 %) ja alkuleikki (3,3 %). 2014-2023 testattujen osalta keskeytykset ovat tapahtuneet osioissa ääniherkkyys (räminä) 71 %, yllätys (haalari) 14 % ja 14% koira ei saada kiinni aikarajoissa joten ohjaaja keskeyttää itse. Määrät on ilmoitettu prosentteina testatuista 24 koirasta, joista keskeyttäneitä on 7 (29,2 %).

Kuvattujen koirien perusteella tiibetinmastiffi tyypillisesti:

- hyväksyy kontaktin ja käsittelyn, mutta ei ole erityisen kiinnostunut TO:sta
- ei leiki tai korkeintaan nuuskii leikkiesinettä
- ei lähde takaa-ajoon
- on rauhallinen passiivisuuden aikana
- ei kiinnostu etäleikkijästä eikä lähde leikkiin
- pelästyy haalaria väistämällä kääntämättä katsetta. Vaikka pelkoreaktio on melko lievä, ei silti mene ajoissa katsomaan haalaria
- toimii vastaavalla tavalla räminällä kuin haalarilla
- aaveilla reaktiot ovat vaihtelevia, tyypillisesti koira kuitenkin ottaa itse kontaktin aaveeseen
- ei ole kuvauksen aikana lämmennyt leikkimään (edelleenkin)
- ampumisessa reaktiot ovat vaihtelevia

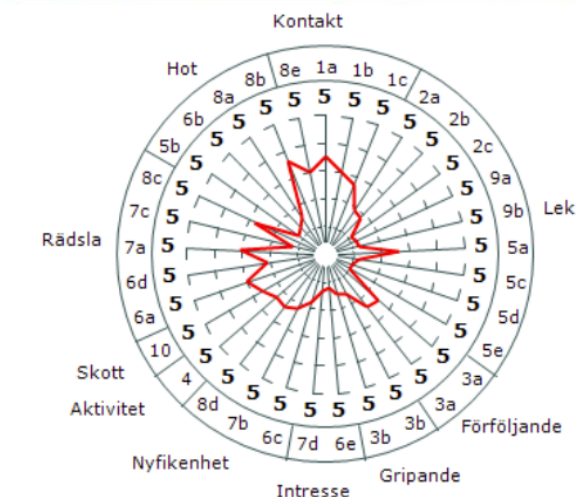
Ihannerotuprofiilin vertailu todellisuuteen viimeisten 10 vuoden ajalta on haasteellista vähäisten luonnetesti ja MH-luonnekuvausmäärien vuoksi. Toimintakyky voisi mahdollisesti olla parempi. Tuloksia voidaan vertailla ihanteeseen, mutta kuten yllä olevasta MH keskeytysten syistä tehdystä vertailusta voidaan havaita, jos mitataan vain muutama yksilö, otoksessa oleva sattumanvarainen vaihtelu vääristää helposti tuloksia. Vasta riittävän isossa otoksessa vaihtelu tasoittuu, ja otos kuvaa paremmin koko populaatiota. Luonnekyselystä saatua tietoa on tällä erää enemmän, joten on mielekkäämpää käyttää sitä arvioinnin pohjana. Kahteen luonnekyselyyn on tullut vastauksia 308, joka on noin 21% vuosien 2004-2022 tiibetinmastiffien rekisteröintimäärästä. Luonnetesti+MH kuvaukset ko. vuosilta kattavat 92 tiibetinmastiffin testiä/kuvausta, joka on noin 6% vuosien 2004-2022 tiibetinmastiffien rekisteröintimäärästä. Lisäksi MH+LT joukossa on osittain samoja koiria (joilla siis suoritettuna sekä MH että LT).

Ruotsissa on jonkin verran MH-luonnekuvauksen suorittaneita koiria, 31 koira vuosina 2014-2023, ks. taulukko alla.

MH-översikt

Typ: MH-översikt ▼ Födelseår: 2014 ▼ - 2023 ▼

Sammanställning per år	2014	2015	2016	2017	2018	2020	2021	2023
Antal födda	29	30	9	17	20	31	15	22
Känd mental status	2	6	-	9	7	7	-	-
varav - hanar	1	3	-	2	5	3	-	-
- tikar	1	3	-	7	2	4	-	-
Beskrivaren avbryter	-	-	-	-	1	-	-	-
Ägaren avbryter	-	-	-	-	2	-	-	-
Avbrutit MH (före 2002-07-01)	-	-	-	-	-	-	-	-
Oacceptabelt beteende	-	-	-	-	-	-	-	-
Ägaren avstår skott	1	-	-	-	1	5	-	-
Avsteg från avreaktion	-	-	-	-	-	-	-	-



— Medelvärde?? (breed, 46 st, All)

Medelvärdet ej säkert då det beräknas på färre än ?? 60 individuals

Kod	Beskrivning	Medel
1a	Kontakt hälsning	3,5
1b	Kontakt samarb.	3,0
1c	Kontakt hantering	2,7
2a	Lek 1 leklust	1,9
2b	Lek 1 gripande	1,8
2c	Lek 1 grip/dragk	1,1
3a1	Förföljande	2,5
3a2	Förföljande	2,4
3b1	Gripande	1,6
3b2	Gripande	1,5
4	Aktivitet	2,3
5a	Avst.lek intresse	2,6
5b	Avst.lek hot/aggr	1,2
5c	Avst.lek nyfiken	1,2
5d	Avst.lek leklust	1,0
5e	Avst.lek samarb.	1,0
6a	Överr. rädsla	3,0
6b	Överr. hot/aggr	1,3
6c	Överr. nyfikenhet	1,8
6d	Överr. kv. rädsla	2,1
6e	Överr. kv. intr.	1,2
7a	Ljud rädsla	3,1
7b	Ljud nyfikenhet	2,2
7c	Ljud kv. rädsla	1,2
7d	Ljud kv. intresse	1,3
8a	Spöken hot/aggr	1,6
8b	Spöken kontroll	3,6
8c	Spöken rädsla	2,8
8d	Spöken nyfikenhet	2,4
8e	Spöken kontakt	3,0
9a	Lek 2 leklust	1,2
9b	Lek 2 gripande	1,2
10	Skott	2,6

Kuva 2. MH-luonnekuvaukset Ruotsissa 2014-2023 (Lähde SKK Avelsdata, poimittu 8.9.24)

Tulokset ovat samansuuntaisia kuin Suomessa, keskeytyksiä on jonkin verran vähemmän mutta ampumisesta kieltäydytään Ruotsissa huomattavasti useammin.

Käytös- tai käyttäytymishäiriöt kuolinsyissä

Koiranetin kuolinsyylaston (1986-2023) syntyneet mukaan tiibetinmastiffeja on lopetettu 20 kpl käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi. Se on 5% kaikista koiranettiin ilmoitetuista kuolinsyistä. 2019-2023 (kuolinvuosi) on käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi kuolleeksi ilmoitettu 6 koiraa joista yksi (yli 10 vuotias koira) on lopetettu dementian vuoksi. Kyseisten vuosien kokonaismäärästä

(134 kpl) kuusi koiraa on 4,5%. Kuolinsyitä ilmoitetaan tiibetinmastiffeista jonkin verran (kuolinsyitä on ilmoitettu 426 kpl (tilanne 12.9.24), kun tiibetinmastiffeja on rekisteröity noin 2 350 kpl). Kuolinsyiden ilmoittamiset koostuvat hyvin heterogeenisestä joukosta koirien omistajia, joten ilmoitetut syyt ovat hyvin suuntaa antavia.

4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet

Rodun alkuperäinen käyttö

Alkuperäiseltä käyttötarkoitukseltaan tiibetinmastiffi on ikivanha Himalajan paimentolaisten työkoira ja Tiibetin luostareiden perinteinen vahti. Himalajan vuoristoseudulla tiibetinmastiffeja on edelleen työkäytössä mm. jakkitilojen vahtikoirina.

Alkuperäiset, rodunomaiset käyttäytymistarpeet ja niiden täyttäminen

Tiibetinmastiffilla on synnynnäinen taipumus vahtia. Vahtimistaipumusta voi saada heikennettyä, mutta kokonaan sitä on käytännössä mahdotonta kitkeä. Useimmat tiibetinmastiffit elävät sellaisissa olosuhteissa, että vahtimistaipumusta ei kannata myöskään vahvistaa. Tiukimmat vahdit eivät sovi useimpien omistajien elämäntapaan. Eikä työkoiralle ole eduksi osoittaa liiallista aggressiota vieraita ihmisiä tai koiria kohtaan, vaan karkottaa. Vaikka jokamiehenoikeudella ei voida liikkua pihilla tai laitumilla silloin, kun karja on laitumella, vartioivan koiran reviiriksi käsittämällä alueella voi toisinaan käyskennellä vieraitakin ihmisiä. Pääasiallinen käyttö tiibetinmastiffille on perheen lemmikkinä ja seurakoirana oleminen.

Tiibetinmastiffi tarvitsee vahdittavakseen oman aidatun reviirin. Vahdittavan eläinlauman puuttuessa vahdittavaksi soveltuu myös oma perhe ja oma reviiri. Luonnekyselyn mukaan monessa paikassa on tiibetinmastiffien lisäksi myös muita kotieläimiä kuten lampaita, kanoja jne.

Kokeet

Tiibetinmastiffit eivät perinteisesti osallistu kokeisiin luonnetestiä ja MH-luonnekuvausta lukuun ottamatta. Vuosina 2022-2023 yksi koira on kilpaillut rallytokossa.

	2023	2022
MESHYV		
MESO		
MES-		
VOIHYY		
VOIO		
VOI-		
AVOHYY		
AVOO		
AVO-		
ALOHYY	100% (2 tulosta)	25% (1 tulosta)
ALOO		50% (2 tulosta)
ALO-		25% (1 tulosta)
Yhteensä	2 tulosta	4 tulosta

Taulukko 7. Koekäynnit 2014-2023, lähde: Kennelliiton jalostustietojärjestelmä, poimittu 29.2.24

Näyttelyt ja ulkomuodon jalostustarkastukset

Näyttelyarvosteluista saatavat maininnat luonteesta eivät ole kovin syvältä luotaavia. Mikäli koira josta-kuinkin seisoo paikallaan ja antaa tutkia itseään, lomakkeeseen voidaan kirjoittaa "miellyttävä luonne", joka sinänsä ei kerro luonteesta paljoakaan. Jos jokin maininta luonteesta/käytöksestä on, se on yleensä rodulla positiivinen. Kennelliito oli kirjannut ilmoituksia koiran viihäisestä käyttäytymisestä näyttelyissä yhteensä 3 kpl vuosina 2019-2023.

Vuosi	Ilmoitusten lkm	Seuraamus
2019	-	
2020	-	
2021	1 kpl	ei seuraamusta
2022	2 kpl	1) 3kk osallistumiskielto 2) ei seuraamusta
2023	-	

Taulukko 8. Kennelliiton käsittelemät ilmoitukset koiran viihäisestä käyttäytymisestä 2019-2023, lähde: Kennelliiton toimisto 11.3.24

Jalostustarkastuksia on viime vuosina järjestetty harvakseltaan, 10 vuoden aikana keskimäärin joka toinen vuosi. Koiria on osallistunut alle 10 per tarkastus. Vuosina 2014-2023 on tarkastettu 19 koiraa. Lausunto kirjataan Kennelliiton jalostustarkastuslomakkeelle, ja tarkastuksen voi suorittaa rotujärjestön nimeämä tuomari, yleensä rodun pääkouluttaja.

Tarkastuksessa pyritään arvioimaan koiran käyttäytymistä ja suhtautumista käsittelyyn, ja arvio kirjataan lomakkeeseen. Koiralle voidaan valita useampi annetuista kahdeksasta vaihtoehdoista.

	Ystävällinen	Rauhallinen	Eloisa	Rodunomainen	Väistää	Vihainen	Pelokas	Vihainen koirille
Tulos	11	12	0	1	2	0	1	0

Taulukko 9. Ulkomuodon jalostustarkastus, käyttäytyminen/suhtautumista tarkastajaan 2014-2023. Lähde: ST ry arkisto, ulkomuodon jalostustarkastuslomakkeet, poimittu 29.2.24

Aiemmin (ennen Kennelliiton lomakkeen käyttöönottoa) arvio annettiin vain sanallisesti.

Positiivisia arvioita ovat olleet esim.

- omapäinen mutta hyvin käsiteltävissä
- hyvin rodunomainen, itsevarma
- hyvin tasapainoisesti esiintyvä

negatiivisia esim.

- väistää alta pois
- ei anna tunnustella
- ja neutraaleita esim.

- aluksi väistelee, mutta käsittelyn kuluessa vapautuu

4.2.4 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen

Yksinoloon liittyvät ongelmat

Tiibetinmastiffi on hyvin päättäväinen ja vahva koira, joten koiran halutessa sisältä ulos (tai ulkoa sisälle), se saa melkoisen tuhon aikaiseksi. Kaikissa näissä tapauksissa ei ole kyse eroahdistuksesta. Monet tiibetinmastiffit elävät useamman koiran laumoissa, joten ne eivät luonnollisestikaan jää koskaan aivan yksin. Joka tapauksessa koira kannattaisi totuttaa myös yksinoloon.

Luonnekyselyssä (57 koiraa) yksinoloon liittyvistä ongelmista ilmoitettiin 5 koiran kohdalla

- Koirista kahden perheessä oli muitakin koiria
- Kodinvaihtajia oli 2 kpl

Käytös yksin jäädessä oli kommenttien mukaan seuraavanlainen

- Haukkuu, ulvoo, itkee 1 kpl
- Tuhoaa, yrittää murtautua 2 kpl
- Haukkuu, ulvoo sekä tuhoaa 2 kpl

Lievempiä yksinolon haasteita ilmoitettiin 9 kpl. Mm.

- Satunnaista esineiden nakertelua
- Ovenkarmien muotoilua
- Sisälle ei voi jättää yksin

Tulokset (määrät, kuvailut) olivat hyvin samansuuntaisia edelliseen kyselyyn verrattuna.

Lisääntymiskäyttäytyminen

Leijonanosalla tiibetinmastiffeista on juoksu kerran vuodessa ja käytännössä lähes kaikki pennut syntyvät aikavälillä marraskuu-maaliskuu. Pentueseurantakyselyn tuloksia käsitellään tarkemmin kohdassa 4.3.4 Lisääntyminen. Yleisellä tasolla voidaan kuitenkin todeta että emot imettävät ja hoivaavat yleensä pentujaan tunnollisesti. Luonnollinen astuminen oli onnistunut kaikilla pentueseurantalomakkeen täyttäneillä ja keinosiemennystä oli käytetty vain pakastesperman yhteydessä.

Sosiaalinen käyttäytyminen

Tiibetinmastiffi tulee tyypillisesti hyvin toimeen laumaansa kuuluvien kanssa. Tiibetinmastiffeja pidetään (koiramäärästä riippuen) laumoissa, joissa on useampia uroksia ja narttuja, eikä eristämiseen narttujen kiima-aikoja lukuun ottamatta ole juurikaan tarvetta. Laumaan voi kuulua myös muun rotuisia koiria sekä muita eläimiä ja ihmisiä. Oman perheensä ihmisiä kohtaan tiibetinmastiffi on mukava ja lempeä, tosin jästipäinen. Vieraita ihmisiä kohtaan koira on nuorempana jossain määrin utelias, vanhempana lähinnä välinpitämätön. Rotujärjestön tiedossa on yksilöitä, jotka eivät hyväksy vieraita ihmisiä omalla reviirillään lainkaan, mutta se ei ole toivottavaa käytöstä, jos omistaja on läsnä.

Tiibetinmastiffit ovat ennemminkin ronkeleita ruokansa suhteen kuin ahneita. Ruoka-aggressioon liittyviä haasteita raportoitiin silti edellisessä luonnekyselyssä 8 kpl eli 14% vastauksista.

Tiibetinmastiffi on oman reviirinsä ulkopuolella useimmiten välinpitämätön ympäristöstään. Se voi tosin ottaa reviirikseen paikan, jossa se oleskelee riittävän kauan. Täten esimerkiksi oma auto tai omistajan tavarat voivat olla koiran mielestä sen omaa reviiriä. Samaten kodin lähellä oleva lenkipolku voi muuttua koiran omaksi. Jos koiralla on käytösongelmia (kuten toisten koirien ohitukset), kannattaa niitä alkaa työstää ensin alueella, joka varmuudella ei ole koiran omaa reviiriä eli käytännössä vieraassa paikassa. Tiibetinmastiffi myös hyväksyy helpommin reviirillään jo olevat kuin sinne tulevat vieraat. Niinpä tutustuminen vieraisiin reviirin ulkopuolella ja sen jälkeen reviirille siirtyminen järjestyksessä vieraat ensin, on hyvä tapa hoitaa tutustumiset.

Reviirin ulkopuolella varoittavia signaaleita näytetään pidempään ja konfliktia pyritään välttämään. Reagointikyky on korkeampi kuin monella muulla laumanvartijarodulla. Usein oman reviirin ulkopuolella tapahtuvassa uhkaavassa tilanteessa alkaa ensin voimakas rauhoittelu, koira ei enää välttämättä tule luo kutsuttaessa ja se pyrkii kiertelemällä välttämään konfliktia. Se käyttää aggressiota vasta viimeisenä keinona, mutta käyttäessään, seuraukset voivat olla vakavat. Silloin koiraan ei enää saada kontaktia. Normaalisti tällaisia tilanteita ei pitäisi päästä syntymään.

Tiibetinmastiffin omistajat sanovat koiriensa olevan leikkisiä, mutta kannattaa huomioida, että sen leikki on omanlaistaan. Harva innostuu leluista tai ihmisen kanssa leikkimisestä. Omistajan kanssa tiibetinmastiffi leikkii joskus, vieraiden kanssa vielä harvemmin. Etenkin nuorena tiibetinmastiffit painivat mieluusti toisten tiibetinmastiffien kanssa, joskus isonkin porukan kesken.

Tiibetinmastiffi on koulutettavissa ja oppii nopeasti, mutta ei kestä toistoja, eikä kovin helposti tarjoa käytöstä. Haasteellisinta on motivointi. Mikäli koira on ylipäänsä kiinnostunut ruuasta, on siitä apua koulutuksessa. Valitettavasti tiibetinmastiffi voi todeta parin-kolmen herkun jälkeen, että vatsa on täynnä ja uutuudenviehätys makkarasta on kadonnut. Aggressio ei rodulla toimi motivaattorina edellä

mainituista syistä, ja painostus/pakottaminen johtaa rauhoitteluun, jolloin koulutus vaikeutuu. Tiibetinmastiffin koulutus ei ole ihmiselle kovin palkitsevaa. Parasta onkin vääntää vitsa hyvin nuorena, kun tiibetinmastiffi on vastaanottavaisimmillaan.

Pelot ja ääniherkkyys

Ääniin reagoimista raportoitiin luonnekyselyssä 3 koirasta (koiria 57). Kommenttien perusteella näistä kahdella koiralla oli muitakin haasteita (liiallista vahtimista, aggressiivisuutta tms.).

Ikään liittyvät käytöshäiriöt

Tiibetinmastiffi usein laiskistuu ikääntyessään ja taipumus vahtimiseen laimenee, joka ilmenee lähinnä turhan vahtimisen jäädessä pois. Iän mukana tulevat fyysiset vaivat saattavat tehdä koirasta ärtyisän.

Rakenteelliset tai terveydelliset seikat, jotka voivat vaikuttaa koirien käyttäytymiseen

Liian raskas rakenne, mikäli siihen lisäksi liittyy rakenteellisia ongelmia, vaikeuttaa työkoirana toimimista. Huonot lonkat ja kyynärät voivat aiheuttaa kipua ja ennalta arvaamatonta käyttäytymistä. Mikä tahansa muukin hoitamaton sairaus voi aiheuttaa koiralle kipua ja vaikuttaa käyttäytymiseen. Tiibetinmastiffi ei juurikaan näytä kipuaan, joten pieniinkin oireisiin kannattaa kiinnittää huomioita.

Erilaiset immunologiset sairaudet, kuten demodikoosi tai kilpirauhasen vajaatoiminta, tekevät koirasta apaattisen ja muuttavat käytöksen ei-rodunomaiseksi.

Terveysongelmia, jotka ovat luonnekyselyssä (57 koiraa) vastaajan mielestä voineet vaikuttaa koiran käyttökseen listattiin 11 koiralta:

- Joku rakenneongelma (lonkat, kyynärät, polvet tms) 6 kpl
- Silmäongelma 3 kpl
- Muu syy 2 kpl

Noin puolella näistä koirista esiintyi käytösongelmia (analysoitu kommenttikentän perusteella), samalla koiralla saattoi olla useita ongelmia.

- Aggressiivisuutta 3 kpl
- Ärtynisyyttä 2 kpl
- Arkuutta ja pelokkuutta 3 kpl
- Ongelmia vieraiden hyväksymisessä 2 kpl

4.2.5 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta

Keskeisimmät ongelmakohdat

Rotujärjestölle ilmoitetaan toisinaan liiallisesta aggressiivisuudesta (kohdistuen sekä koiriin että ihmisiin), mutta näistä ei ole saatavilla tarkempia tilastoja. Ulkomailta tuonti on lisääntynyt.

Kasvattajien tuontien lisäksi myös ns. kotikoiria haetaan Virosta. Näitä kotikoiria ei pääosin rekisteröidä tuontikoirina Suomeen, mutta yhdistys sai jossain vaiheessa näistä yhteydenottoja vuosittain. Erilaisista näissä yhteydenotoissa oli se, että yhteydenottajien mukaan tiibetinmastiffi on alkanut käyttäytyä aggressiivisesti vieraita tai toisia koiria kohtaan jo pentuiässä, kun tyypillisesti vaikein ikä on kahden vuoden tienoilla. Ulkomaisten koirien ongelmista yhteydenotot saa yhdistys, sillä koiran kasvattaja ei ole aina tavoitettavissa. Yhteydenottojen määrä on ollut laskussa, rodun rekisteröintien vähennyttyä Virossakin. Joissakin tapauksissa omistajien ilmoituksen mukaan koirilla on ollut kasvuhäiriöitä, ja muita sairauksia, jotka ovat voineet vaikuttaa käyttökseen. Rodussa on todettu olevan sukulinja, jossa esiintyy liiallista vahtimisviettä.

Ongelmien syyt ja vähentäminen

Tiibetinmastiffi ei ole jokaisen ihmisen koira. Koira tarvitsee pihan vahdittavakseen ja olosuhteet, joissa se ei stressaannu liikaa. Omakotitalo, jossa ei ole naapureita aivan rajan takana on ideaalinen, mutta muissakin olosuhteissa koiran kanssa pärjää. Tiibetinmastiffia ei suositella kerrostaloon lainkaan. Luonnekyselyn mukaan suurin osa koirista onkin rodulle sopivissa olosuhteissa ja selvästi myös omistajien odotukset ovat realistiset.

Kokeneellekin tiibetinmastiffin omistajalle voi tulla vastaan yksilö, jonka kanssa ei pärjää normaaleilla järjestelyillä, vaan elämää koiran kanssa joutuu järjestelemään enemmän. Avainasemassa ongelmien ehkäisyyn on kasvattajien vastuullinen toiminta. Jalostusvalintoja tehdessä on huomioitava koiran luonne, lisäksi kullekin pennulle on löydettävä sopiva koti. Koiran sosiaalistamisessa oleellista on myös pentuaika, jonka se viettää kasvattajan luona. Luonnekyselyistä saamme jonkinlaista tietoa, jotta voimme nähdä mihin suuntaan luonteet ovat menossa. Kumpikaan mainituista testeistä (LT ja MH) ei ole aivan omiaan laumanvartijalle, mutta antaa kuitenkin enemmän tietoa kuin koiranäyttelyissä käyttäytyminen tai puskaradio. Koska kyseessä on suurikokoinen koira, tulisi sen luonnetestin valossa olla tasapainoisempi hermoiltaan. Jalostuksessa tulee paremmin huomioida rodun käyttäytyminen sekä yksilö- että yhdistelmätasolla.

Aggressiivista tai arkaa koiraa ei saa käyttää jalostukseen. Kyseessä on suurikokoinen koira, jolla tulisi olla parempi/hyvä hermorakenne sekä korkea(mpi) kynnys käyttää hampaita ihmisiin. Testaamisen vähyydestä johtuen pohdittavaksi jää edelleen, miten tätä ominaisuutta voitaisiin jatkossa mitata ja ohjata paremmin jalostuksessa.

4.3. Terveys ja lisääntyminen

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat

PEVISA-ohjelman voimaantulovuosi sekä ohjelman muutokset

Tiibetinmastiffi liittyi PEVISA-ohjelmaan vuonna 2002.

Nykyinen PEVISA: Pentujen vanhemmista tulee astutushetkellä olla lonkkakuvauslausunto ja kyynärkuvauslausunto sekä voimassa oleva silmätarkastuslausunto. Lonkka- ja kyynärkuvaushetkellä koiran tulee olla täyttänyt 18 kk. Lonkkaniveldysplasiatuloksen D saanut koira on paritettava tuloksen A tai B saaneen koiran kanssa. Kyynärniveldysplasian raja-arvo on aste 1 ja tällainen koira on paritettava tuloksen O saaneen koiran kanssa. Silmätarkastuslausunto voidaan antaa aikaisintaan 12 kk iässä eikä lausunto saa astutushetkellä olla 36 kk vanhempi. PRA:ta sairastavan koiran jälkeläisiä ei rekisteröidä. Diagnoosin makroblepharon tai luomen sisäänpäin kiertymä saanut koira on paritettava ko. sairauden suhteen terveen koiran kanssa. Koiralle rekisteröityjen jälkeläisten määrä saa olla korkeintaan 30 pentua, joista korkeintaan 10 pentua alle 3 vuoden iässä tapahtuneesta astutuksesta. Viimeinen rajan ylittävä pentue rekisteröidään kuitenkin kokonaisuudessaan.

Ulkomaisia uroksia ja jalostuslainanarttuja koskevat poikkeusluvut:

Ulkomaiselle urokselle voidaan rekisteröidä kaksi ja jalostuslainaan tuodulle ulkomaiselle nartulle yksi pentue, vaikka koira ei täytä kaikkia rodun PEVISA-ehtoja. Yhdistelmä ei kuitenkaan saa olla rodun PEVISA-rajoitusten tai Koirarekisteriohjeen kohdan 7.5 vastainen. Seuraavien pentueiden kohdalla vaaditaan, että koira täyttää PEVISA-ehdot tai yhdistelmälle pitää anoa etukäteen tapauskohtainen poikkeuslupa.

PEVISA-ohjelma on voimassa Suomessa, se koskee vain Suomessa rekisteröitäviä pentueita eikä rajoita koirien tuontia Suomeen.

PEVISA-ohjelman voimaantulovuosi sekä ohjelmaan tehdyt muutokset ja niiden voimaantulovuosi:

Vuosi	Kohde	Vaadittavat toimenpiteet	Mahdolliset raja-arvot ja muut rekisteröintirajoitukset
2002	Lonkkanivelen kasvuhäiriö, HD	Lonkkakuvauslausunto väh. 18 kk ikäisenä	Ei raja-arvoja
2002	Perinnölliset silmäsairaudet	Silmätutkimuslausunto	Lausunto ei saa olla 24kk vanhempi.

2007	Perinnölliset silmäsairaudet	Silmätutkimuslausunto ECVO lomakkeelle	Lomakkeeseen merkittävä silmäsairautta koskeva diagnoosi. Tietokannassa näkyvät myös avoimet/ epäilyttävät diagnoosit.
2009	Kaikki PEVISA tutkimukset		Tutkimustulosten tulee olla aina voimassa astutushetkellä
2010	Jälkeläismäärä	Koiralle rekisteröityjen jälkeläisten määrä saa olla korkeintaan 30 pentua.	Viimeinen rajan ylittävä pentue rekisteröidään kokonaisuudessaan.
2011	Kyynärnivelen kasvuhäiriö, ED	Kyynärkuvauslausunto väh. 18 kk ikäisenä	Ei raja-arvoja
2020	Kyynärnivelen kasvuhäiriö, ED	Kyynärkuvauslausunto väh. 18 kk ikäisenä	Kyynärniveldysplasian raja-arvo on aste 1 ja tällainen koira on paritettava tuloksen 0 saaneen koiran kanssa.
2020	Lonkanivelen kasvuhäiriö, HD	Lonkakuvauslausunto väh. 18 kk ikäisenä	Lonkaniveldysplasiatuloksen D saanut koira on paritettava tuloksen A tai B saaneen koiran kanssa.
2020	Perinnölliset silmäsairaudet	Silmätutkimuslausunto väh. 12 kk ikäisenä	Lausunto ei saa olla 24kk vanhempi. PRA sulkee koiran jalostuksesta.
2025	Lonkanivelen kasvuhäiriö, HD	Lonkakuvauslausunto väh. 18 kk ikäisenä	Lonkaniveldysplasiatuloksen D saanut koira on paritettava tuloksen A tai B saaneen koiran kanssa.
2025	Kyynärnivelen kasvuhäiriö, ED	Kyynärkuvauslausunto väh. 18 kk ikäisenä	Kyynärniveldysplasian raja-arvo on aste 1 ja tällainen koira on paritettava tuloksen 0 saaneen koiran kanssa.
2025	Perinnölliset silmäsairaudet	Silmätutkimuslausunto väh. 12 kk ikäisenä	Lausunto ei saa olla 36kk vanhempi. PRA sulkee koiran jalostuksesta.
2025	Jälkeläismäärä	Koiralle rekisteröityjen jälkeläisten määrä saa olla korkeintaan 30 pentua, joista korkeintaan 10 pentua alle 3 vuoden iässä tapahtuneesta astutuksesta.	Viimeinen rajan ylittävä pentue rekisteröidään kokonaisuudessaan.

PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat

Lonkanivelen kasvuhäiriö, HD

Kuvaus: Lonkanivelen kasvuhäiriö eli ”lonkkavika”, (engl. hip dysplasia, HD) on koirien yleisin luuston ja nivelten kasvuhäiriö. Se voidaan määritellä perinnölliseksi lonkanivelen löysyydeksi. Lonkat ovat syntymähetkellä silmämääräisesti normaalit, mutta muutokset alkavat jo pennun ensimmäisten elinviikkojen aikana. Lonkanivelen kasvuhäiriötä tavataan lähes kaikilla roduilla, mutta sen yleisyys vaihtelee rodutittain. Suomessa käytetään FCI:n vahvistamaa kansainvälistä lonkaniveldysplasian arvosteluasteikkoa: A = Ei muutoksia ja B = Lähes normaali / rajatapaus, C = Lievä dysplasia, D = Kohtalainen (keskivaikkea) dysplasia ja E = Vaikea dysplasia. Lähde: ELT Anu Lappalainen, kennelliitto.fi

Oireet ja vaikutus elämään: Oireet voidaan huomata pentuna 3-12 kuukauden iässä, jolloin kipu johtuu löysyyden aiheuttamasta nivelkapselin tulehduksesta tai luukalvon hermojen jännityksestä ja repeämisestä. Nuorilla koirilla oireina voivat olla takajalkojen ontuminen, ”pupuhyppely”, ylösnousuvaikeudet levon jälkeen, liikkumishaluttomuus ja naksahdeleva ääni kävellessä. Oireet voivat alkaa äkillisesti ja omistaja voi liittää ne johonkin tapaturmaan. Oireet voivat vähentyä selvästi tai loppua kokonaan jopa useiksi vuosiksi, kun nivelen ympärille muodostuva sidekudos vähentää nivelen löysyyttä.

Lonkanivelen kasvuhäiriö johtaa usein nivelrikkoon. Nivelrikon kehittymisen aikatauluun ja tyyppiin vaikuttavat rotukohtaiset ja yksilölliset erot. Toinen oireilevien koirien ryhmä onkin aikuiset koirat, joiden oireiden syynä on nivelrikko. Vanhemmilla nivelrikkoisilla koirilla oireet voivat olla epämääräisiä ja oireilu laitetaankin usein vanhenemisen piikkiin. Tyypillisiä oireita ovat takajalkojen ontuminen ja jäykkyys liikkeessä. Lonkkavikainen koira yrittää viedä painoa pois takaosalta, mikä ilmenee kävellessä selkälinjan aaltoiluna ja lantion kiertymisinä. Tämä johtaa myös takaosan lihaskatoon ja etupään lihasten voimistumiseen. Lähde: ELT Anu Lappalainen, kennelliitto.fi

Vaikutus käyttötarkoitukseen: Ontuva ja kipuileva koira ei ole soveltuva työkoiraksi, vaikka tiibetintamastiffi hoitaakin tehtävänsä suurimmaksi osaksi tarkkailemalla ympäristöä.

Hoito: Lonkkanivelen kasvuhäiriön ja siitä johtuvan nivelrikon hoidossa on ruokinnalla keskeinen merkitys. Ylipaino pahentaa oireita ja pelkkä painon pudotus voi helpottaa koiran oloa.

Tulehduskipulääkkeitä ja pistoksena tai suun kautta annettavia nivelnesteen ja nivelruston koostumusta parantavia aineita käytetään yleisesti. Sopiva liikunta pitää lihaksiston kunnossa ja nivelet liikkuvina. Kirurgisia hoitoja, kuten esimerkiksi lantion häpyluun lämpöluudutus, on myös olemassa.

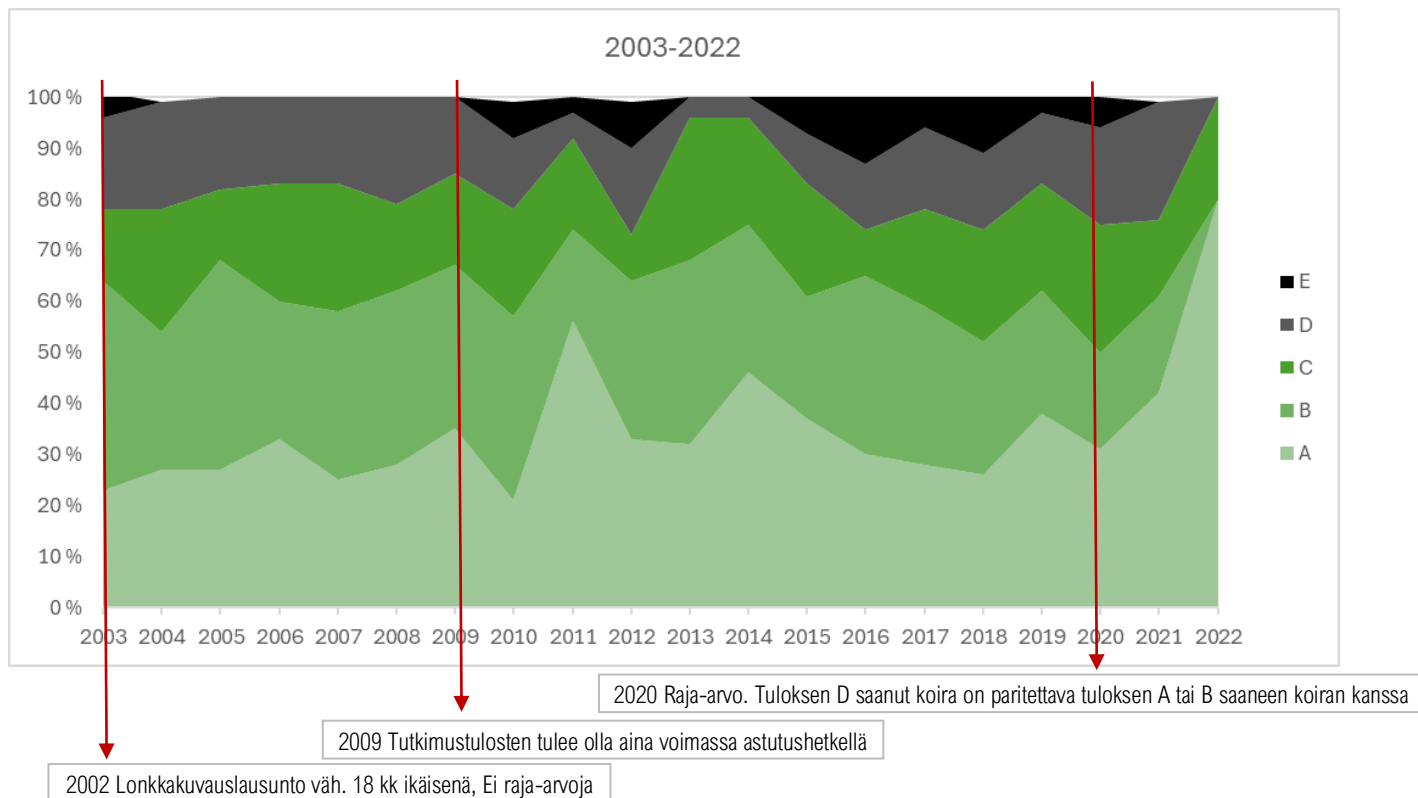
Periytyminen: Lonkkanivelen kasvuhäiriön perimmäistä syytä ei tiedetä, mutta se periytyy kvantitatiivisesti eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Myös ympäristöllä on vaikutusta lonkkavian ilmenemiseen ja vaikeusasteeseen. Lonkkanivelen kasvuhäiriön periytyvyys on kohtuullinen.

Ilmiasuunkin perustuvan jalostusvalinnan pitäisi johtaa tuloksiin, jos valinta on systemaattista eikä lonkkavikaisia koiria käytetä. Lähde: ELT Anu Lappalainen, kennelliitto.fi

Taulukot:

Vuosi	Tutkittu	A	B	C	D	E
2013	32 %	32 %	36 %	28 %	4 %	0 %
2014	32 %	46 %	29 %	21 %	4 %	0 %
2015	40 %	37 %	24 %	22 %	10 %	7 %
2016	30 %	30 %	35 %	9 %	13 %	13 %
2017	36 %	28 %	31 %	19 %	16 %	6 %
2018	49 %	26 %	26 %	22 %	15 %	11 %
2019	48 %	38 %	24 %	21 %	14 %	3 %
2020	31 %	31 %	19 %	25 %	19 %	6 %
2021	37 %	42 %	19 %	15 %	23 %	0 %
2022	11 %	80 %	0 %	20 %	0 %	0 %
Yhteensä	35 %	35 %	27 %	20 %	12 %	5 %

Taulukko 10: Lonkkakuvausten suhteelliset prosenttiosuudet syntymävuoden mukaan. 10 vuoden tilasto on otettu valitulta ajalta, koska minimikuvausikä rodulla on 18kk. Lähde: Kennelliiton jalostustietojärjestelmä, poimittu 6.3.24

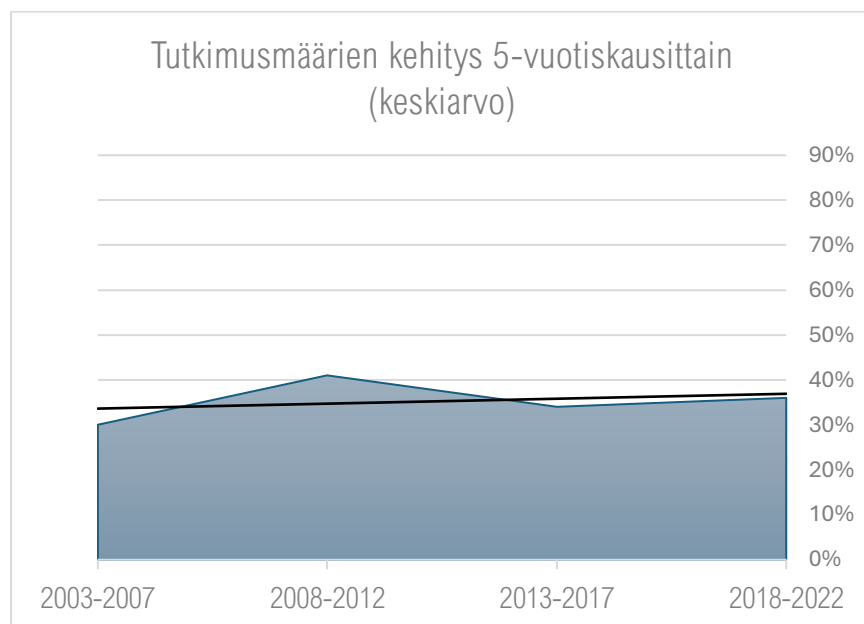


Kuva 3. Graafi lonkkatulosten suhteellisesta kehitymisestä syntymävuoden mukaan (A on alimpana).
Lähde: Kennelliiton jalostustietojärjestelmä, poimittu 6.3.24

Rotujärjestön uusimmassa terveystarkastuksessa (tilanne marraskuussa 2023, vastauksia 53 kpl) lonkkanivelen kasvuhäiriö oli todettu yhteensä neljällä koiralla, näistä kaksi oli oireettomia. Nivelrikosta lonkkanivelissä mainittiin lisäksi viidessä vastauksessa (29,4 %) ja kyynärnivelistä kahdessa vastauksessa (11,8 %). Irtopala, osteokondroosi OCD oli todettu neljällä koiralla (23,5 %), samoin spondyloosi SLO. Terveystarkastuksen yhteenvedon liitteessä 1. Kaikista näistä koirista 76,4 % on pysynyt täysin oireettomina tai on ollut lieväoireinen hoidon tai lääkityksen ansiosta. Osalla vaivat ovat ajoittaisia (3,8 %), kun taas osalle on aiheutunut pysyvää haittaa tai vaiva on vaatinut esimerkiksi leikkaushoitoa (9,4 %). Noin 65 % prosenttia kaikista tuki- ja liikuntaelinsairauksista todettiin koirien ollessa alle 4-vuotiaita.

Edellisissä terveystarkastuksissa (vuodet 2008–2014) 3,3 % vastaajista ilmoitti että tuki- ja liikuntaelinsairaus oli haitannut pitkään tai pysyvästi koiran liikkumista tai heikentänyt sen elämänlaatua. Oireilun määrä on siis lisääntynyt ja laatu vakavoitunut verrattuna aiempiin kyselyvastauksiin. Voi olla, että koiran kipuun ja liikkumisvaikeuksiin kiinnitetään myös nykypäivänä enemmän huomiota.

Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä Lonkkaniveldysplasia ja sen seurauksena kehittyvä nivelrikko mainitaan kuolinsyynä viidellä vuosina 2014-2023 syntyneellä koiralla, näiden keskimääräinen elinikä oli 2 vuotta 1 kuukautta. 5 koiraa ao. vuosina syntyneistä on 0,8% ja näistä viidestä 1 oli tuontikoira.



Taulukko 11: Tutkimusmäärien kehitys viisivuotiskausittain. Lähde: Kennelliiton jalostustietojärjestelmä, poimittu 6.3.34

Lonkkia kuvataan jonkin verran, mutta vuosittaisissa määrissä on vaihtelua. Kuvausprosentti on loivassa nousussa pyörien noin 35 %:n tienoilla. Uusin viisivuotiskausi tulee vielä täydentymään.

Jalostuskäytössä huomioiminen:

Oireilevaa koiraa ei saa käyttää jalostukseen. Lonkkaniveldysplasiatuloksen D saanut koira on paritettava tuloksen A tai B saaneen koiran kanssa. Asteikon huonoin tulos (E) sulkee automaattisesti koiran jalostuksesta.

Aiemmassa Jalostuksen tavoiteohjelmassa on analysoitu Jalostuskoirien lonkkia vuosina 2014–2018. Havainnot viimeisimmältä viisivuotiskaudelta (2019–2023) osoittavat kehityksen jatkuneen samansuuntaisena.

- Edellisellä viisivuotiskaudella havaittiin että terveiden yhdistelmien (eli A+A, A+B, B+B) käyttö lisääntyi koko ajan. 2019–2023 syntyneistä yhdistelmistä suurin osa on A+A, A+B tai B+B.

- Myös silloin kun toinen koira on C/B (tai B/C) tai C/C, on sen parina ollut kolmea yhdistelmää lukuunottamatta tervelonkkainen.

- D lonkkaisia jalostuskoiria on ollut vuosina 2019–2023 kaksi kappaletta, eli saman verran kuin edellisellä viisivuotiskaudella.

- Kuvaamattomien tai E-lonkkaisten käyttöä ei esiintynyt 2019–2023.

Vuosi	Pentueita	A+A, A+B, B+B	A tai B +C	C+C	A tai B+D tai E	C+ D tai E
2019	9	56% (5)	11% (1)	11% (1)	22% (2)	0%
2020	7	71% (5)	29% (2)	0%	0%	0%
2021	10	70% (7)	30% (3)	0%	0%	0%
2022	7	29% (2)	57% (4)	14% (1)	0%	0%
2023	4	75% (3)	0%	25% (1)	0%	0%
5 v keskiarvo		60,11 %	24,51 %	10,08 %	4,44 %	0,00 %

Kyynärnivelen kasvuhäiriö

Kuvaus: Kyynärnivelen kasvuhäiriö (engl. elbow dysplasia, ED) on yleisin isojen ja jättikokoisten koirien etujalan nivelkivun ja ontumisen aiheuttaja. Kyynärnivelen kasvuhäiriön eri muotoja ovat varislisäkkeen (processus coronoideus) sisemmän osan sairaus, olkaluun nivelnastan (condylus humeralis) sisemmän osan osteokondroosi ja kiinnittymätön kyynärpään uloke (processus anconaeus). Kyynärnivelen inkongruenssia (nivelpintojen epäyhdenmukaisuutta) pidetään tärkeänä syynä kaikkiin edellä mainittuihin kasvuhäiriöihin ja myös se lasketaan kyynärnivelen kasvuhäiriöksi. Suomessa kyynärnivelen arviointi perustuu pääasiassa nivelrikon merkkeihin, mutta myös muut kasvuhäiriöön viittaavat röntgenlöydökset huomioidaan. Arvostelussa käytetään IEWG:n (International Elbow Working Group) esittämää kansainvälistä kyynärniveldysplasian arvosteluasteikkoa:

0 = Ei muutoksia. Normaali kyynärniveli.

1 = Lievät muutokset. Lievät nivelrikkomuutokset (artroosi) yleensä ensiksi kyynärpään ulokkeen (processus anconaeus) yläpinnassa (2 mm vahvuuteen saakka) ja/tai lievästi lisääntynyttä luun tiiviyyttä varislisäkkeen (processus coroneidu) kantaosassa.

2 = Kohtalaiset muutokset. Edellä mainittuja muutoksia 5 mm saakka ja/tai selkeästi lisääntynyttä luun tiiviyyttä varislisäkkeen kantaosassa ja/tai muita kyynärniveldysplasiaan (kiinnittymätön kyynärpään uloke, sisemmän varislisäkkeen sairaus, osteokondroosi) viittaavia muutoksia ja/tai lievää nivelen epämuotoisuutta.

3 = Voimakkaat muutokset. Edellisen ylittävät nivelrikkomuutokset/voimakas nivelen epämuotoisuus. Todettavissa oleva kyynärniveldysplasia (kiinnittymätön kyynärpään uloke, sisemmän varislisäkkeen sairaus, osteokondroosi). Lähde: ELT Anu Lappalainen, kennelliitto.fi

Oireet ja vaikutus elämään: Kaikissa kyynärnivelen kasvuhäiriöissä oireet alkavat keskimäärin 4 – 7 kuukauden iässä. Tyypillinen oire on ontuminen, joka voi pahentua rasituksessa tai olla voimakkainta levon jälkeen. Ontuminen voi olla jatkuvaa tai ajoittaista. Omistajan voi olla vaikea havaita koiran ontumista, jos kasvuhäiriö on molemminpuolinen. Toisinaan kasvuhäiriö on molemmissa kyynärnivelistä, vaikka koira ontuu vain toista jalkaa. Usein oireet huomataan vasta aikuisiällä ja silloin oireet johtuvat kasvuhäiriön seurauksena kehittyneestä nivelrikosta. Kiinnittymätön kyynärpään uloke ei välttämättä oireile nuorella koiralla ja se voi olla röntgenkuvauksen sivulöydös. Lähde: ELT Anu Lappalainen, kennelliitto.fi

Vaikutus käyttötarkoitukseen: Ontuva ja kipuileva koira ei ole soveltuva työkoiraksi, vaikka tiibetintmastiffi hoitaakin tehtävänsä suurimmaksi osaksi tarkkailemalla ympäristöä. Tiibetintmastiffi on vieläpä etuosaltaan raskas koira.

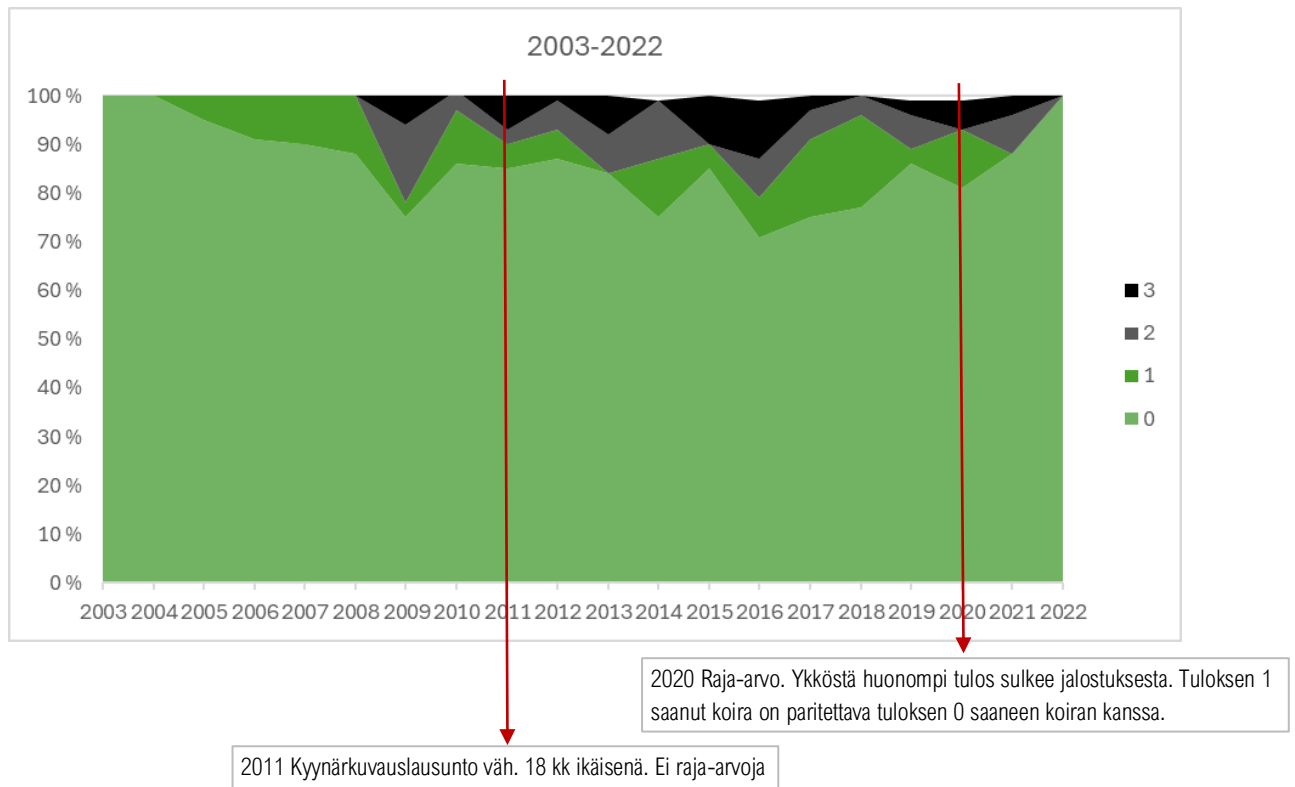
Hoito: Kasvuhäiriöiden ja niiden erilaisten kirurgisten hoitojen tehosta ja pitkäaikaisennusteesta ei ole olemassa kattavia tutkimuksia. Leikkaushoidon hyöty on epävarma, jos nivelessä on jo selvät nivelrikon merkit. Kaikkien kyynärnivelen kasvuhäiriöiden seurauksena on ainakin hoitamattomana yleensä nivelrikko. Leikattuunkin jalkaan kehittyy usein jonkin asteinen nivelrikko, mutta sen määrä voi olla vähäisempää ja se voi kehittyä myöhemmin kuin ilman leikkausta hoidetussa nivelessä. Kyynärnivelen nivelrikko invalidisoi koiraa yleensä pahemmin kuin esim. lonkkien nivelrikko, koska koiran painosta noin 60 % on etuosalla. Nivelrikon hoidossa tärkeitä ovat painon pudotus, liikunnan rajoitus ja tarvittaessa käytetään myös tulehduskipulääkkeitä. Lisäksi voidaan käyttää nivelnesteen koostumusta parantavia lääkkeitä ja ravintolisiä. Lähde: ELT Anu Lappalainen, kennelliitto.fi

Periytyminen: Kyynärnivelen kasvuhäiriön periytyminen on kvantitatiivista eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Kasvuhäiriön tyyppi vaihtelee eri roduilla, mikä viittaa siihen, että aiheuttajina ovat eri geenit. Kyynärnivelen kasvuhäiriö on yleisempää uroksilla todennäköisesti urosten suuremman painon ja mahdollisesti myös hormonaalisten tekijöiden takia. Nykykäsityksen mukaan perinnöllisillä tekijöillä on suurin osuus kyynärnivelen kasvuhäiriön synnyssä, mutta ympäristötekijöillä on osuutensa sen ilmenemisessä. Lähde: ELT Anu Lappalainen, kennelliitto.fi

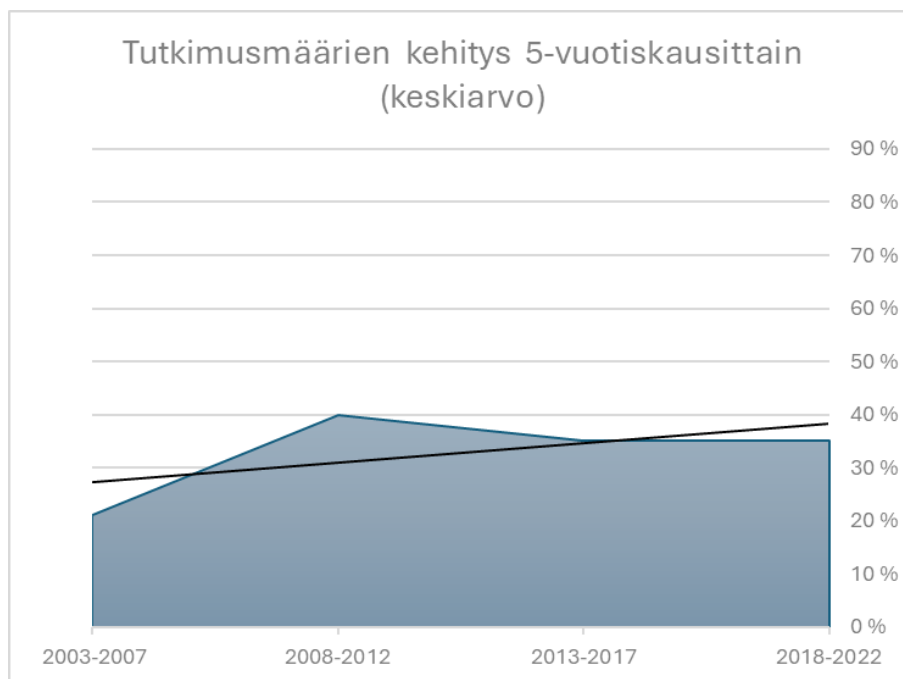
Taulukot:

Vuosi	Tutkittu	0	1	2	3
2013	32 %	84 %	0 %	8 %	8 %
2014	32 %	75 %	12 %	12 %	0 %
2015	40 %	85 %	5 %	0 %	10 %
2016	31 %	71 %	8 %	8 %	12 %
2017	36 %	75 %	16 %	6 %	3 %
2018	47 %	77 %	19 %	4 %	0 %
2019	48 %	86 %	3 %	7 %	3 %
2020	31 %	81 %	12 %	0 %	6 %
2021	36 %	88 %	0 %	8 %	4 %
2022	11 %	100 %	0 %	0 %	0 %
Yhteensä	33 %	84 %	7 %	5 %	4 %

Taulukko 12: Kyynärkuvausten suhteelliset prosenttiosuudet syntymävuoden mukaan. 10 vuoden tilasto on otettu valitulta ajalta, koska minimikuvausikä rodulla on 18kk. Lähde: Kennelliiton jalostustietojärjestelmä, poimittu 6.3.24



Kuva 4. Graafi kyynärtulosten suhteellisesta kehittämisestä syntymävuoden mukaan (0 on alimpana).
Lähde: Kennelliiton jalostustietojärjestelmä, poimittu 6.3.24



Taulukko 13: Tutkimusmäärien kehitys viisivuotiskausittain. Lähde: Kennelliiton jalostustietojärjestelmä, poimittu 6.3.34

Kyynäriä kuvataan jonkin verran, mutta vuosittaisissa määrissä on vaihtelua. Kyynärit kuvataan yleensä lonkkien kanssa samaan aikaan, joten kuvausmäärät seurailevat toisiaan. Kuvausprosentti on loivassa nousussa pyörien noin 35 %:n tienoilla. Uusin viisivuotiskausi tulee vielä täydentymään.

Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä kyynärniveldysplasia ja sen seurauksena kehittyvä nivelrikko mainitaan kuolinsyynä yhdellä vuosina 2014-2023 syntyneellä koiralla, sen elinikä oli 3 vuotta 2 kuukautta. Useassa muuhun kategoriaan ilmoitetussa kuolinsyyssä tekstiosassa mainitaan kyynärät syynä tai osasyynä lopetukseen, esim ”Lopetettu oletettujen kyynärkipujen takia ilman lisätutkimuksia” ja ”Kyynärnivelen murtuminen/hajoaminen”.

Jalostuskäytössä huomioiminen:

Oireilevaa koiraa ei saa käyttää jalostukseen. Kyynärniveldysplasian raja-arvo on aste 1 ja tällainen koira on paritettava tuloksen 0 saaneen koiran kanssa. Asteikon huonoimmat tulokset (2 ja 3) sulkevat koiran jalostuksesta.

Perinnölliset silmäsairaudet

Tiibetinmastiffin silmät:

Tiibetinmastiffilla silmäluomet ovat tiiviit ja vinot ja ne eivät useinkaan ole alttiita sairauksille. Koirilla joiden silmät oireilevat, esimerkiksi tuulisella säällä lentävästä pölystä ja roskista, voi olla liian avoimet silmäluomet. Liian kireät silmäluomet taas saattavat kääntyä sisäänpäin ja seurauksena on entropion, silmäluomen sisäänpäin kääntyminen, jossa ripset ärsyttävät itse silmää. Luomenkiertymillä on selvä perinnöllinen tausta. Mikäli silmäsairauden aiheuttamia oireita ei hoideta asianmukaisesti se voi johtaa jopa koiran näön pysyvään vammautumiseen.

Sairaudet ja niiden kuvaus, oireet ja vaikutus elämään, hoito, periytyminen:

Entropion (silmäluomen sisäänpäin kääntyminen)

Entropion on tavallisimmin alaluomessa esiintyvä virheasento, jolloin luomi kiertyy sisäänpäin aiheuttaen silmän pinnan ärtymistä luomen karvojen / ihon osuessa silmän pintaan. Tyypillinen oire on silmän kynelehtiminen roskan tunteen takia. Lyhytkuonoisilla koiraroduilla entropion esiintyy tavallisimmin nenänpuoleisessa alaluomessa, jolloin myös alaluomen kyynelkanavan aukko kiertyy liiaksi sisään, eikä siten viemäroiki kyyneliä normaalisti. Tämä lisää kynelehtimistä. Isommilla koiraroduilla entropion voi liittyä liian suureen luomirakoon (makroblepharon), jolloin alaluomi rullaa sisäänpäin tyypillisesti korvanpuoleisesta osasta. Lisäksi pään ihon runsas poimuisuus aiheuttaa luomien sisääнкиertymää. Pahimmillaan kiertymä aiheuttaa silmän sarveiskalvon haavautumista ja siten voimakasta kipua. Oireina ovat tällöin kynelehtimisen lisäksi silmän punoitus ja siristely. Lievimmillään entropion ei aiheuta näkyviä oireita. Pidempään jatkuva sarveiskalvon ärsytystila johtaa sarveiskalvon nenänpuoleisen kulman pigmentoitumiseen (pigmentary keratitis), jota esiintyy erityisesti lyhytkuonoisilla kääpiörotuisilla koirilla.

Rotujärjestö ja Kennelliitto suosittelevat, ettei jalostuksessa yhdistettäisi kahta luomiongelmasta koiraa. Silmäluomistaan operoitua koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Trichiasis eli luomen / naaman karvojen osuminen silmään on tyypillisesti lyhytkuonoisilla rodulla esiintyvä ongelma, jolloin nenänpuoleisen silmäkulman ihon karvoitus ulottuu hyvin lähelle silmäkulmaa ja ihokarvat suuntautuvat silmään. Karvat aiheuttavat samanlaisia oireita kuin entropion. Mikäli karvat osuvat sarveiskalvoon, ne aiheuttavat usein vakavampia oireita kuin osuessaan vain sidekalvoon. Karvan laatu vaikuttaa oireiden vakavuuteen. Paksut jäykät lyhyet karvat aiheuttavat enemmän vahinkoja kuin hennot ja ohuet karvat.

Entropion ja trichiasis todetaan hyvin usein yhtä aikaa.

Ongelman vakavuutta kuvannee parhaiten oireiden vakavuus. Mikäli kiertymä on lievä/karvoitus vähäistä, se toki todetaan, mutta hoitotoimenpiteitä ei välttämättä tarvitse tehdä. Vakavat tapaukset tulee aina hoitaa kirurgisesti, sillä niiden aiheuttamat vahingot ovat kivuliaita ja pahimmillaan

näkökykyä uhkaavia (sarveiskalvon haavaumat, pigmentoituminen). Virallisessa silmätarkastuskaavakkeessa tutkija toteaa vaivan, aiheutti se oireita tai ei, ja parhaansa mukaan pyrkii luokittelemaan vaivan vakavuuden. Lieviä tapauksia voi käyttää jalostukseen, mutta parituskumppaniksi valittakoon vaivan suhteen mahdollisimman terve yksilö. Vakavia tapauksia (kirurgista hoitoa vaativat tai näkökyvyltään heikentyneet) ei pidä käyttää jalostukseen lainkaan.

Ektropion / makroblepharon (silmäluomen ulospäin kääntyminen)

Luomen uloskiertymä (ektropion) ja liian suuri luomirako (makroblepharon) ovat melko tavallisia löydöksiä erityisesti suurilla koiraroduilla. Pahimmillaan luomiraot ovat niin suuret, että ala- ja yläluomi ovat keskeltä uloskiertyvät ja reunoilta sisäänkiertyvät. Tällöin luomien rakenne muistuttaa timanttia ja siitä käytetäänkin diamond eye -nimitystä.

Pään suuri koko, ”numeroa liian suuri iho”, isohko silmäkuoppa ja siihen suhteessa liian pieni silmämuna aiheuttavat epäsuhteen, jolloin silmäluomen reunat eivät enää asetu sievästi silmää vasten, eivätkä siten toimi normaalisti. Nenänpuoleinen kulma voi olla poikkeuksellisen avoin pitkäkuonoisilla koiraroduilla, jolloin siihen kertyy runsaasti eritteitä. Esiin pilkottavien luomien sisäpintojen ja silmämunan sidekalvot ovat alttiita vedolle, pölylle ja UV säteilylle ja toistuvat sidekalvon tulehdukset ovat tyypillisiä. Kyynelen levittyminen voi olla puutteellista ja siten sarveiskalvojen pinnat voivat ahavoitua ja tulehtua. Vanhemmiten ihon elastisuuden muuttuessa luomet alkavat roikkua usein entistä pahemmin. Tavallisimmin alaluomi on osin irti silmän pinnasta ja uloskiertävä (ektropion), mutta myös yläluomi voi alkaa roikkua silmän päällä, aiheuttaen ongelmia näkökyvylle.

Samoin kuin entropion / trichiasis -koiria, lieviä ektropion / makroblepharon -diagnoosin saaneita koiria voi käyttää jalostukseen, mutta parituskumppaniksi on valittava em. vaivan suhteen terve yksilö. Vakavia tapauksia ei pidä käyttää jalostukseen lainkaan. Rotujärjestö ja Kennelliitto suosittelevat, ettei jalostuksessa yhdistettäisi kahta luomiongelmaista koiraa. Silmäluomistaan operoitua koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Vilkkuluomen ruston kiertymä

Ruston virheellisen kasvun ja taittumisen myötä koko vilkkuluomi taittuu pois päin silmästä (vilkkuluomen eversio). Tästä seuraa yleensä krooninen sidekalvontulehdus (punoitus, rähmiminen ja kutina). Hoitona on yleensä taittuneen rustonosan kirurginen poisto. Koska rustokiertymän aiheuttama haitta on koiralle melko vähäinen, voidaan diagnoosin saaneita koiria perustellusta syystä käyttää jalostukseen terveen parituskumppanin kanssa.

PRA, (progressiivinen retina atrofia) eli etenevä verkkokalvon surkastuma tuhoaa silmän valoa aistivia soluja. Kyseessä on ryhmä sairauksia, jotka ovat eri geenien aiheuttamia. PRA:ta on montaa tyyppiä, eri rotujen PRA:t ovat erilaisia ja jopa samassa rodussa voi olla useita eri muotoja. PRA voi esiintyä millä tahansa rodulla. Yleisin periytymismekanismi on autosomaalinen resessiivinen. Kliinisten oireiden ilmenemisikä ja eteneminen vaihtelevat liittyen PRA-muodon syntymekanismiin. Hyvin nuorella koiralla esiintyvä PRA:n muoto liittyy epänormaaliin näköhermosolujen kehitykseen. Myöhemmällä iällä alkavassa PRA:ssa sen sijaan näköhermosolut kehittyvät normaalisti, mutta alkavat rappeutua. Useimmissa PRA:n muodoissa koira muuttuu ensin hämärässä epävarmaksi ja pelokkaaksi. Tämä johtuu hämäränäössä tärkeiden verkkokalvon sauvasolujen surkastumisesta. Myöhemmin koira sokeutuu kokonaan verkkokalvon tappisolujenkin surkastuessa. Silmäterä on laaja ja silmänpohjan lisääntynyt heijaste näkyy erityisen selvästi valon kohdistuessa laajentuneeseen pupilliin. PRA:han ei ole hoitoa, mutta tutussa ympäristössä sokea koira voi pärjätä erittäin hyvin. Diagnoosi tehdään yleensä silmänpohjan oftalmoskooppisessa tutkimuksessa. Verkkokalvon sähköisessä tutkimuksessa (ERG) voidaan havaita muutoksia näköhermosoluissa jo ennen oftalmoskooppisessa tutkimuksessa nähtäviä selviä verkkokalvon rappeutumamuutoksia. PRA diagnoosi sulkee koiran pois jalostuksesta ja rotujärjestö suosittelee ettei PRA-sairaalla koiran vanhempia käytetä jalostukseen.

Perinnöllinen harmaakaihi (HC)

Perinnöllinen harmaakaihi (ent. hereditäärinen katarakta, HC) samentaa silmän linssin osittain tai kokonaan. Useimpien muotojen periytymismallia ei vielä tiedetä. Sairauden alkamisikä vaihtelee suuresti. Perinnöllinen kaihi on yleensä molemminpuolinen ja johtaa sokeuteen, jos linssien samentuminen on täydellinen. Jos kaihisamentuma jää hyvin pieneksi, sillä ei ole vaikutusta koiran näkökykyyn. Edennyt kaihi aiheuttaa silmän sisäistä suonikalvontulehdusta ja siten voi aiheuttaa kipua.

Katarakta eli kaihi voi olla perinnöllinen tai ei-perinnöllinen, synnynnäinen tai hankittu. Syntymän ja 8 viikon iän välillä todetut kataraktat ovat synnynnäisiä. Esimerkkinä hankitusta kataraktasta on sokeritautiin liittyvä, usein hyvin nopeasti täydelliseksi kaihiksi kehittyvä diabeettinen katarakta. Muita esimerkkejä hankitusta kaihistä ovat esimerkiksi vanhuuden kaihi ja PRA:han liittyvä toissijainen kaihi. Ns. nukleaariskleroosi (ei luokitella kaihiksi) on normaaliin ikääntymiseen liittyvä muutos, jossa linssin ydin tiivistyessään muuttuu 'opaalinharmaaksi'. Muutoksella ei ole merkittävää vaikutusta näkökykyyn. Kaihi voidaan poistaa leikkauksella fakoemulsifikaatiomentelmällä. Perinnöllinen kaihi - diagnoosin saanutta koiraa ei saa käyttää jalostukseen. Poikkeuksena ovat perinnölliseksi todetut ja oletetut muut vähämerkitykselliset linssin kaihimuutokset (mm. etu Y-sauman pistemäiset kaihimuutokset), joita saa käyttää jalostukseen terveen kumppanin kanssa.

PHTVL/PHPV (sikiöaikaisen verisuonijäänteiden aiheuttama silmän kehityshäiriö)

Normaalisti sikiökautisen lasiaisen ja sikiökautista linssiä ruokkivan verisuonijärjestelmän tulisi hävitä syntymän aikoihin kokonaan, mutta joidenkin yksilöiden kohdalla näin ei käy. Tällöin sikiökautisista liikkasvuisista rakenteista osa jää pysyväksi. Muutoksiin ei ole lääkkeellistä hoitoa. Lievät muutokset eivät etene, eivätkä haittaa koiraa. Vakavampien muutosten kirurginen hoito on hyvin riskialtista, joten kukin tapaus pitää tarkkaan harkita, jotta koiralle ei koidu leikkauksesta tarpeetonta kärsimystä. Lähde: www.apexvet.fi

PHTVL/PHPV muutokset jaetaan asteikolla 1-6. On suositeltavaa että yksilöt joilla muutokset ovat asteikolla 2 tai yli ei käytettäisi jalostukseen. Koiria joilla on 1. asteen muutoksia, voidaan käyttää jalostukseen, mutta suositellaan valittavaksi terve kumppani.

Membranan pupillaris persistens, PPM (synnynnäinen iiriksen kehityshäiriö)

Iiriksen eli värikalvon kehityshäiriö, jonka seurauksena normaalisti kasvun myötä surkastuvista verisuonista ja kalvorakenteista jää pysyviä rihmoja silmään. Muutokset ovat yleensä lieviä eikä niillä ole vaikutusta näkökykyyn. Joissakin tapauksissa rihmojen sijainti saattaa kuitenkin häiritä näköä. Vakavimmat asteet, joissa jäänteet kiinnittyvät linssin etupinnalle ja/tai sarveiskalvon sisäpinnalle, voivat vaikuttaa näkökykyyn. Sairaus ei lievemmissä muodoissa haittaa yksilöä lainkaan. PPM muutokset eivät häviä koskaan, mutta eivät luonnollisesti lisäännäkään. Lähde: www.apexvet.fi. Rotujärjestö suosittelee, ettei jalostuksessa yhdistettäisi kahta sairasta koiraa, tai linjoja joissa sitä esiintyy yleisesti. Vakavia tapauksia (linssin etupinnan / sarveiskalvon sisäpinnan muutoksia) ei pidä käyttää jalostukseen.

RD, Verkkokalvon synnynnäinen vajaakehitys

Verkkokalvon kehityshäiriö (retinal dysplasia, RD) jaetaan kolmeen muotoon. Lievimässä, multifokaalissa RD:ssä (mRD) muutokset ovat pieniä, yksittäisiä tai lukuisia poimuja verkkokalvolla. Muutokset pysyvät yleensä ennallaan ja niiden merkitys koiralle on hyvin vähäinen. mRD -koiria voi käyttää jalostukseen terveen kumppanin kanssa.

Geograafisessa RD:ssä (gRD) muutos on laajempi ja yleensä melko keskellä silmänpohjaa, jolloin sillä voi olla vaikutusta näkökykyyn. Muutokseen liittyy myös paikallista verkkokalvon ohentumista ja joskus myös irtaumaa. Kennelliitto suosittelee, että gRD-koiria käytetään jalostukseen vain terveen parituskumppanin kanssa.

Vakavin muoto (ns. totaali RD, tRD) on onneksi harvinaisin. Siinä verkkokalvon kehitys on jäänyt merkittävästi kesken eikä se ole kiinnittynyt normaaliin paikkaansa. Silmä on sokea ja siinä on usein muitakin kehityshäiriöitä. tRD-koiria ei pidä käyttää jalostukseen.

Eri muodoilla (mRD, gRD ja tRD) ei toistaiseksi ole todistettu olevan geneettistä yhteyttä

Ylimääräiset silmäripset

Ylimääräisten ripsien (distichiasis ja ektooppinen cilia) karvatuppi sijaitsee luomirauhasessa tai sen vieressä. Distichiasiksessa, joka on näistä lievempi, karva kasvaa ulos luomen vapaasta reunasta. Oireet riippuvat karvan paksuudesta ja kasvusuunnasta. Ohuet, ulospäin suuntautuvat karvat aiheuttavat tuskin lainkaan oireita, paksummat ja silmän pintaan osuvat karvat sitä vastoin voivat aiheuttaa eriasteisia ärsytysoireita: lievää vuotamista ja räpyttelyä tai voimakkaampia kipuoireita ja jopa sarveiskalvovaurioita. Ripsiä voi irrota ja kasvaa takaisin karvan vaihtumisen yhteydessä.

Ektooppinen cilia kasvaa luomen sisäpinnan sidekalvon läpi ja aiheuttaa lähes aina voimakkaat kipuoireet (siristys, hankaaminen ja vetistys) ja sarveiskalvovaurioita.

Hoitona on tarvittaessa ripsien nyppiminen (ripset kasvavat takaisin) tai karvatuppien tuhoaminen joko polttamalla tai jäädyttämällä (distichiasis) tai ripsen ja karvatupen poistaminen kirurgisesti (ektooppinen cilia). Ylimääräisten ripsien merkitys koiralle on usein melko vähäinen, jolloin koiria voi perustellusta syystä käyttää jalostukseen, mutta mieluiten terveen kumppanin kanssa. Vakavia tapauksia (ektooppinen cilia ja selkeitä oireita aiheuttavat distichiat) ei kuitenkaan pidä käyttää jalostukseen.

Vuonna 2021 ECVO uudisti silmätarkastusohjeitaan distichiasis/ektooppinen cilia -diagnoosien osalta. Distichiasis/ektooppinen cilia -diagnooseja ei enää erotella, koska kyseessä ovat saman asian eri muodot. Jalostuskäyttöä ei suositella yksilöille, joilla on ruksattu myös kohta vakava. Löydös luokitellaan vakavaksi, jos luomen reunasta kasvavia ylimääräisiä ripsiä (distichias) on paljon ja/tai havaitaan merkkejä niiden aiheuttamasta ärsytyksestä. Ektooppiset ciliat luokitellaan myös vakavaksi muutokseksi. Rotujärjestö suosittelee, että koiralle, jolla on ylimääräisiä ripsiä, valittaisiin terve kumppani.

Silmäsairauksien vaikutus käyttötarkoitukseen:

Silmäsairauksista johtuvat ongelmat, kuten sokeus, tulehdukset, kivut ja näköhaitat, vaikeuttavat työkoirana toimimista, tai tekevät sen mahdottomaksi. Seurakoirallakin oireileva sairaus vaikuttaa koiran jokapäiväiseen elämään, joten se tulee ottaa vakavasti jalostusyhdistelmiä suunniteltaessa.

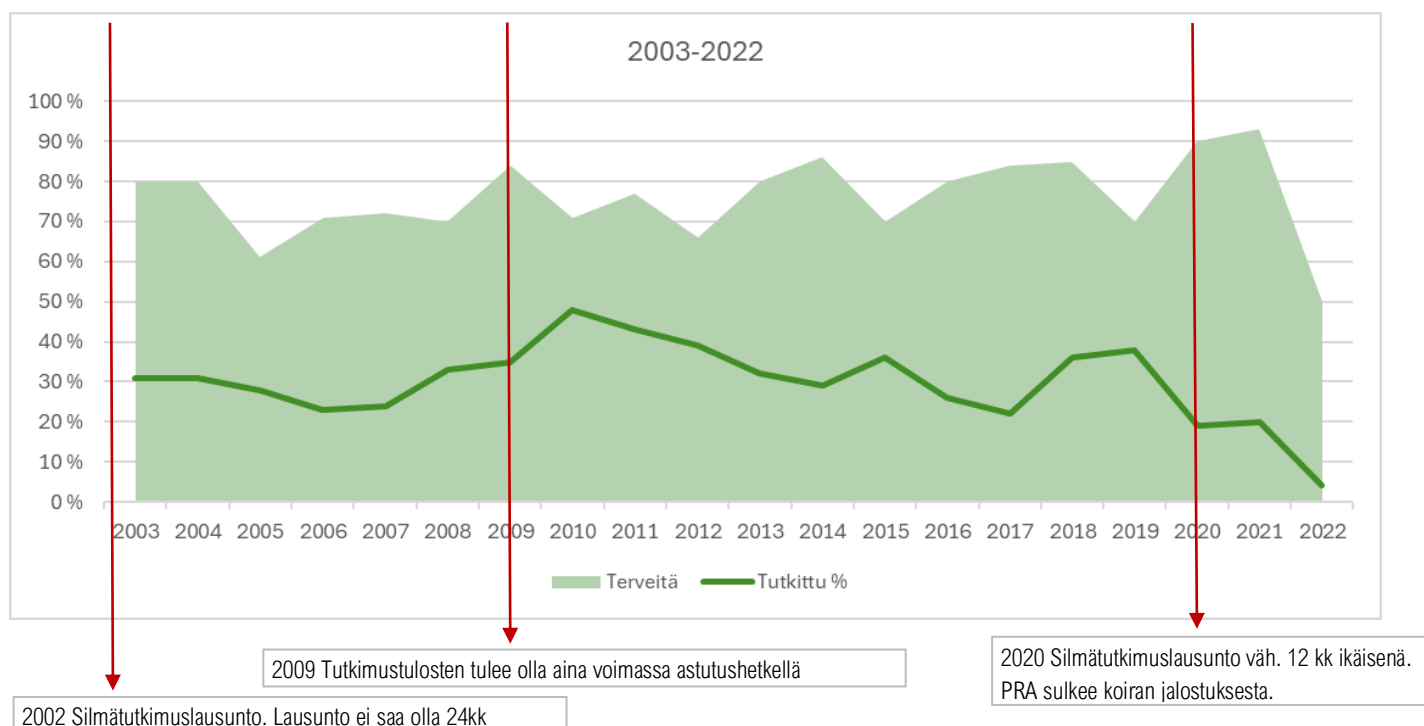
Yhteenveto vuosilta 2013–2022

10 vuoden tilasto syntymävuoden mukaan on otettu valitulta ajalta, koska koirat tutkitaan pääosin 2-vuotiaina tai vanhempina. Terveitä on ollut keskimäärin 79% tutkituista 2013-2022 syntyneistä.

Vuosi	Syntyneitä	Tutkittu	Tutkittu %	Terveitä	Terveitä %
2013	78	25	32 %	20	80 %
2014	75	22	29 %	19	86 %
2015	103	37	36 %	26	70 %
2016	77	20	26 %	16	80 %
2017	88	19	22 %	16	84 %
2018	55	20	36 %	17	85 %
2019	61	23	38 %	16	70 %
2020	52	10	19 %	9	90 %
2021	70	14	20 %	13	93 %
2022	45	2	4 %	1	50 %

Diagnoosi	Esiintymiä
Distichiasis, todettu	14
Distichiasis/Ektooppinen cilia, todettu	2
Ei todettu perinnöllisiä silmäsairauksia	153
Kaihin laajuus, lievä	1
Kortikaalinen katarakta, todettu	1
Makroblepharon/silmäluomen ulospäin kiertyminen, todettu	10
Muu iris sairaus, todettu	2
Muu vähämerkityksellinen kaihi, todettu	2
Posterior polaarinen katarakta, todettu	1
PPM, iris-iris, todettu	5
PPM, iris-kornea, todettu	1
Puutteellinen kyynelkanavan aukko, todettu	3
Silmäluomen sisäänpäin kiertyminen, todettu	5
Silmämuutosten vakavuus, kohtalainen	2
Silmämuutosten vakavuus, lievä	19
Trichiasis, todettu	1
Vilkkuluomen ruston kiertymä, todettu	3

Taulukko 14, silmäsairaudet 2013-2022 syntyneillä, poimittu koiranet 8.3.24



Kuva 5. Graafi silmätulosten ja tutkimusmäärien kehityksestä syntymävuoden mukaan. Lähde: Kennelliiton jalostustietojärjestelmä, poimittu 29.2.24

Koiranetin kuolinsyytilastossa silmäsairaudet eivät nouse esiin 2014-2023 syntyneiden kuolleiden joukossa.

Silmien ja silmäluomien sairaudet terveystarkastuksessa

Yli 90 prosentilla koirista silmäluomista ei ole aiheutunut koiralle haittaa.

Vastauksista seitsemässä ja puolessa prosentissa koiralla oli todettu jokin silmäsairaus; silmäluomen rauhasen esiin luiskahdus/kirsikkasilmä, vilkkuluomen ruston kiertymä tai distichiasis/ylimääräisiä ripsiä. Näistä yksi oli operoitu kahteen kertaan.

Edellisissä terveystutkimuksissa (vuodet 2008–2014) lähes 10 % vastaajista ilmoitti koiralla olevan leikkausta vaativa luomien asentovirhe, entropion tai ektropium. Vuoden 2022–2023 vastauksissa ei ollut yhtään tapausta. Kyselyvastausten valossa luomien asentovirheet ovat siis vähentyneet huomattavasti.

Sairauksien esiintyminen muissa maissa

Kaikkia yllämainittuja sairauksia esiintyy myös muissa maissa. Läheskään kaikissa maissa terveystutkimukset eivät ole pakollisia ja vertailukelpoisia tilastoja on huonosti saatavilla.

Ruotsin Kennelliitto listaa rodun sairauksiksi: lonkkaniveldysplasia, epilepsia, PRA ja sikaripunkki (lähde: <http://www.skk.se/sv/hundraser/tibetansk-mastiff/>). Svenska Tibetanska Mastiff Klubben:in listalla on edellä mainittujen lisäksi: kyynärniveldysplasia, kilpirauhasen vajaatoiminta ja entropion (lähde: <http://www.svtmk.se/>).

Saksan KTR (Intrnationaler Klub fur Tibetische Hunderassen) edellyttää jalostuskoirilta tutkimusta seuraavien perinnöllisten sairauksien osalta (lähde: www.tibethunde-ktr.de):

- lonkkaniveldysplasia
- polvilumpioluksaatio
- silmätutkimus

Lisäksi suositellaan tutkimusta kilpirauhasen vajaatoiminnan varalta.

Sveitsissä jalostuskoirilta edellytetään tutkimusta seuraavien perinnöllisten sairauksien osalta (lähde: Do-Khyi Club Schweiz <http://www.do-khyi-club.ch/>):

- lonkkaniveldysplasia
- kilpirauhasen vajaatoiminta
- tutkimus silmäsairauksien varalta (ECVO tasoinen, väh. 15kk iässä)

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat

Kilpirauhasen vajaatoiminta (hypotyreoosi)

Kilpirauhasen vajaatoiminta (hypotyreoosi) johtuu liian alhaisesta kiertävien kilpirauhashormonien määrästä. Kilpirauhasen vajaatoiminta on koiran yleisin sisäerityssairaus. Sairauden esiintyvyys on keskimäärin 0,2 – 0,4 % kaikista koirista, mutta joissakin roduissa esiintyminen on huomattavasti yleisempää.

Kilpirauhasen vajaatoiminnan taustalla on tavallisimmin immunologinen kilpirauhasen tulehdusreaktio, lymfocytaarinen tyreoidiitti. Kilpirauhasen vajaatoiminta on autoimmuunisairaus, jolla on geneettistä taustaa. Kilpirauhasen vajaatoimintaa sairastavaa koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Kilpirauhasen vajaatoimintaa poteva koira on tyypillisesti kooltaan keskikokoinen tai suuri ja iältään keski-ikäinen (4-11 -vuotias). Kliiniset oireet kehittyvät, kun noin 75 % kilpirauhashädistyksestä on tuhoutunut, joten sairaus on voinut olla olemassa kuukausia tai vuosia ennen oireiden puhkeamista. Riskirodun yksilöt voivat sairastua muita nuorempina, mutta vajaatoiminta on harvinainen alle kahden vuoden ikäisillä koirilla.

Kilpirauhashormonia tarvitaan kaikkialla elimistössä aineenvaihdunnan ylläpitämiseen. Siksi vajaatoiminnan oireet ovat moninaiset. Aineenvaihdunnan hidastumiseen liittyvät oireet, kuten uneliaisuus, lihavuus ja liikunnan siedon aleneminen, ovat yleisimmät. Lähes yhtä paljon esiintyy iho-oireita, kuten karvapeitteen ohenemista, kaljuutta ja huonokuntoisuutta sekä ihon tummumista, seborreaa ja pinnallisia ihotulehduksia. Edellä mainittuja harvemmin esiintyy hermostollisia, silmiin, sydämen toimintaan, käyttäytymiseen, lisääntymiseen tai ruuansulatuskanavan toimintaan liittyviä

oireita. Kilpirauhasen toiminnan mittaamiseen on käytössä useita eri testejä, joista tavallisimmin käytetään T4 ja TSH määrittämiä. Jos tulos on ristiriitainen, uusintatutkimus suoritetaan 4-8 viikon kuluttua tai määritetään vapaa-T4 pitoisuus. Lymfocyttäristä tyreoidiittia epäiltäessä voidaan mitata tyreoglobuliinivasta-aineiden määrä (TGA). Negatiivinen tulos ei kuitenkaan sulje pois autoimmuunityypin sairautta. Hoitona käytetään elinikäistä levotyrokseenikorvaushoitoa. (Lähde: ELL Nina Menna, Vetcare Oy ja Mäntsälän eläinlääkäriasema, kennelliitto.fi)

V. 2023 terveyskyselyssä 2 koiran osalta ilmoitettiin niiden sairastavan kilpirauhasen vajaatoimintaa. Kilpirauhasen vajaatoimintaa on raportoitu tasaisesti aiemmissakin kyselyissä ainakin vuodesta 2005 lähtien. Näiden lisäksi rotujärjestölle on ilmoitettu kahdesta muusta tapauksesta erillisellä lomakkeella.

Kilpirauhasen vajaatoiminnan geneettistä taustaa ei tunneta riittävän hyvin että geenitestiä olisi saatavilla. Sairauden esiintymisestä ulkomailla ei ole tarkkoja lukuja, mutta useiden maiden jalostussuosituksissa suositellaan/edellytetään tutkimusta kilpirauhasen vajaatoiminnan varalta. KTR:llä (Der Internationale Klub für Tibetische Hunderassen) on käynnissä tutkimusprojekti Hannoverin eläinlääketieteellisen kanssa (Lähde: <https://www.tibethunde-ktr.de/en/tags/forschung>) koskien kilpirauhasen vajaatoimintaa rodussa.

Polven ristsidevaurio

Polven etummaisen ristsiteen repeämä on tavallisin koiran tuki- ja liikuntaelimistön sairaus. Sitä esiintyy erityisesti raskailla roduilla. Oire on ontuminen. Ristside tavallisimmin pettää vähitellen viikkojen kuluessa ja katkeaa lopulta aivan normaalin liikunnan seurauksena. Hoitona on tavallisesti leikkaus.

Polvinivelen keskellä sijaitsevat ristsiteet estävät sääriluun liikkumista eteen-taakse-suunnassa suhteessa reisiluuhun. Ristsiteitä on kaksi, etummainen ja takimmainen. Kun puhutaan ristsidevammasta, tarkoitetaan yleensä etummaisen ristsiteen vauriota. Takimmaisen ristsiteen katkeaminen on hyvin harvinaista ja se tapahtuu voimakkaan ulkoisen voiman seurauksena. Samalla polvesta yleensä rikkoutuu muitakin rakenteita.

Ristsiteen pettämisen oire on ontuma. Kun ristside on osittain poikki, ontuma on vaihtelevaa ja se voi tilapäisesti loppua kun raajaa rasitetaan vähemmän. Kun ristside on kokonaan poikki, ontuma on yleensä jatkuvaa. Koiralla, jolla toisen polven ristside on pettänyt, on melko suuri todennäköisyys (noin 30 %) saada sama vaiva toiseenkin polveen. Joidenkin tutkimusten mukaan tämä riski on tietyillä roduilla jopa 70 %. Ristsiteen pettämisen eräs syy on nykyäskäytännön mukaan ”huonot takaraajan kulmaukset” eli reisiluun ja sääriluun välinen kulma lähestyy oikokulmaa, 180 astetta. Tällöin sääriluun yläpään nivelpinta ei enää ole vaakatasossa vaan taaksepäin vinossa. Tämän seurauksena aiheutuu sääriluuta eteenpäin työntävä voima joka kerta, kun reisiluun nivelpinta tukeutuu sääriluun yläpään nivelpintaan. Tämä toistuva voima lopulta katkaisee etummaisen ristsiteen. Kulmauksiltaan ”normaalilla alkukantaisella koiralla” tällaista voimaa ei synny. Myös koiran ylipaino ja reiden huono lihastasapaino altistavat ristsiteen repeämälle.

Kun eturistside on poikki, sääriluu pääsee koiran askeltaessa lonksumaan eteen-taakse-suunnassa suhteessa reisiluuhun. Tämä aiheuttaa kipua, ontumista sekä nivelrikkomuutosten kehittymistä ja usein myös vaurioittaa sisemmän nivelkierukan takahaaraa. Eläinlääkäri voi todeta eturistsiteen katkeamisen polvea tunnustelemalla, jos ristside on kokonaan poikki ja jollei katkeamisesta ei ole kulunut kovin pitkää aikaa. Yli 4–7 kg painoisilla koirilla ristsidevammasta hoidoksi suositellaan leikkaushoitoa, ennen kuin nivelrikko ehtii kehittyä vaikeasteiseksi. Vuosien varrella on kehitetty lukuisia leikkaustekniikoita, joissa katkennut ristside korvataan. (Lähde: Koiran polven ristsiteen repeämä: Esa Eskelinen, ELL Pieneläinsairauksien erikoiseläinlääkäri, drmouse.fi)

Ristsidevaurioiden ensisijaiset syyt ovat perinnölliset rakennepuutteet. Geneettistä taustaa ei tunneta tarkemmin, eikä geenitestiä ole olemassa. Leikkausmenetelmien kehittymisestä huolimatta tiedossa on

useita tapauksia joissa leikkauksesta huolimatta tiibetinmastiffi on jouduttu lopettamaan risticidevaurion vuoksi.

Vuoden 2023 terveystarkastuksessa risticidevaurioita ei noussut esiin (edellisessä kyselyssä 15 kpl). Risticideongelmat vaikuttaisivat siis olevan vähenemään päin. Luusto- ja nivelsairauksien kategoriassa polven risticidevaurio oli pitkään tiibetinmastiffin yleisin kuolinsyy kun yhdistettiin Koiranetin ja yhdistyksen tieto kuolinsyistä, joten tilannetta on syytä edelleen seurata. Rodun risticidevaurioiden yleisyydestä ulkomailla ei ole tarkempaa tietoa. Risticideongelmaista tai risticideleikkauksesta toipunutta koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Demodikoosi (sikapunkki)

Demodex canis eli sikaripunkki kuuluu koiran ihon normaalifaunaan (eläimistöön). Sen elinkierto tapahtuu isännän karvatupissa sekä talirauhasissa. Paikallinen demodikoosi on yleisintä 3-6 kuukauden ikäisillä pennuilla. Punkkien paikallinen lisääntyminen kasvoissa tai eturaajoissa aiheuttaa ihomuutoksen, jossa voidaan nähdä karvattomuutta, punoitusta ja hilseilyä. Koira, jolla on normaali immuunipuolustus, paranee helposti. Demodexin lisääntymiseen voi vaikuttaa esimerkiksi muut loiset, huono ravitsemus, immuunipuolustusta madaltava lääkitys sekä stressi. Sikaripunkin aiheuttamaan ihomuutokseen iskee myös helposti sekundaarinen bakteeritulehdus. Paikallinen demodikoosi voi myös kehittyä yleistyneeksi muodoksi.

Yleistynyt demodikoosi jaetaan nuoren (3-18 kuukautta) ja aikuisen koiran muotoihin. Pääoireet ovat samat kuin paikallisessa muodossa, mutta runsaammat. Lisäksi voidaan nähdä ihon ”jäkälöitymistä”, tummumista, näppylöitä, ruvettumista sekä haavaumia.

Sekundaariset bakteeri-infektiot voivat aiheuttaa hengenvaarallisen verenmyrkytyksen. Aikuisen koiran yleistyneen demodikoosin taustalla on usein immuunipuolustuksen lasku, esimerkiksi lisämunuaisen liikatoiminta (Cushingin tauti), kilpirauhasen vajaatoiminta, diabetes, puolustusta laskevat lääkkeet (esim. kortisoni) sekä erilaiset kasvaimet. Lisäksi kiiman ja penikoinnin on todettu liittyvän demodikoosin puhkeamiseen. Geneettisten ja/tai immunologisten vaikutusten epäillään liittyvän demodikoosin puhkeamiseen. Joillain yleistynyttä demodikoosia sairastavilla koirilla on todettu alhainen erään välittäjäaineen (interleukiini-2) tuotanto, mikä johtaa immuunipuolustuksen T-soluvasteen ja siis koko immuunipuolustuksen alenemiseen.

Pododemodikoosi (kuuluu demodikoosin yleistyneeseen muotoon)

Sikaripunkkia esiintyy myös paikallisesti tassuissa. Tassut turpoavat, punoittavat, tulehtuvat ja tulevat aroiksi. Tässä muodossa on huono hoitovaste. Sikaripunkki löytyy yleensä helposti iholta otetuista raapenäytteistä. Jos ihomuutokset ovat voimakkaat, erityisesti tassuissa, voidaan lisäksi tutkia ihokoepalat. Hyvin monet ihosairaudet näyttävät päällepäin samanlaisilta. Jos sikaripunkkeja ei raapenäytteessä löydy, etsitään muita mahdollisia syitä ihomuutoksien aiheuttajiksi. Usein ihossa on lisäksi sekundaarisia bakteeritulehduksia. Spontaania paranemista ei ole koskaan raportoitu, ja vain hyvin harvoin koira paranee täysin. Hoito on usein kuukausia kestävä. Hoitoa jatketaan, kunnes on todettu 2 perättäisessä tutkimuksessa negatiiviset raapenäytteet. Senkin jälkeen raapenäytteitä tutkitaan 3 kuukauden välein vähintään vuoden ajan. Voi myös käydä niin, että hoidolla oireet lievittyvät, mutta uusivat pian hoidon lopettamisen jälkeen. Stressi, kuten nartun kiima, voi laukaista sairauden. Siksi suositellaan eläimen sterilointia. Tulehtunut iho vaatii lisäksi antibioottihoidon, joka myös kestää useita viikkoja. Kaikkia kortisonivalmisteita on vältettävä. Aikuisiällä puhjenneen demodikoosin taustasy tai sairaus on selvitettävä.

Yleistyneen demodikoosin/podemodikoosin hoito

Pododemodikoosi rinnastetaan yleistyneeseen demodikoosiin, joten se pitää hoitaa sikaripunkkien häätöön soveltuvalla valmisteella. Suomessa koiralle sikaripunkin häätöön rekisteröityjä lääkeaineita ovat imidaklopridi ja moksidektiini, milbemysiinioksiimi, sarolaneeri, sekä afoksolaneeri. Myös

fluralaneerin on todettu olevat tehokas demodikoosin hoitoon, mutta sillä ei ole toistaiseksi virallista käyttöindikaatiota siihen. Hoidon tulee jatkaa kliinisten oireiden paranemisen jälkeenkin. Kontrolliraapenäytteet suositellaan otettavaksi kuukauden välein, kunnes kaikki näytteet ovat negatiivisia kahdesti ja hoitoa jatketaan vielä yhden kuukauden ajan tämän jälkeen. Lisäksi sekundaariset bakteeritulehdukset ja demodikoosille altistavat tekijät tulee ottaa huomioon hyvän hoitovasteen saavuttamiseksi. Immunosuppressiivisia lääkityksiä tulee välttää demodikoosipotilaan hoidossa. Sekundaaristen bakteeritulehdusten hoitoon ei välttämättä tarvita demodikoosipotilaillakaan systeemisesti annettuja antibiootteja. Koiria, joilla on todettu yleistynyt demodikoosi, ei pitäisi käyttää jalostukseen. (Lähde: Koiran Pododermatiitti – kirjallisuuskatsaus, 2019, Reincke, Schildt, Seppänen, Saijonmaa-Koulumies)

Tiibetinmastiffi kuuluu riskirotulistaan demodikoosista puhuttaessa. Demodikoosi tapaukset lähtivät laskuun jo edellisen JTO:n aikana, ja uudet lääkkeet kuten fluraneeli (Bravecto, ym.) ovat osoittautuneet tehokkaiksi. Sairaus voi kuitenkin viitata koirien yleisen vastustuskyvyn laskuun ja immuunijärjestelmän heikkouteen. Erilaiset tulehdussairaudet ja hypotyreoosin lisääntyminen voivat viitata samaan. Demodikoosiin sairastunutta, sitä sairastavaa, tai siitä toipunutta koiraa ei saa käyttää jalostukseen. Myös paikallista demodikoosia sairastaneet koirat tulee jättää pois jalostuksesta. Lisäksi kahta demodikoosista toipunutta tai niiden lähisukulaista ei tulisi yhdistää. Demodikoosin geneettistä taustaa ei tunneta riittävän hyvin että geenitestiä olisi kyetty kehittämään. Sairauden esiintymisestä ulkomailla ei ole tarkkoja lukuja, mutta useiden maiden jalostussuosituksissa/rodun sairauksissa mainitaan sikaripunkki.

Vuoden 2023 terveyskyselyssä Demodikoosia eli sikaripunkkia ei raportoitu lainkaan, joka on selvää laskua edellisiin terveyskyselyihin, joissa tapauksia on raportoitu viimeisten 20 vuoden ajan liki aina.

Iho- ja korvasairaudet

Korvasairaudet luokitellaan koirilla osaksi ihosairauksia. Korvakäytävien seinämiä peittää iho, joten monet muualle ihoa oireita aiheuttavat sairaudet johtavat myös korvien oireiluun. Korvatulehduksen taustasyyt jaotellaan tulehdukselle altistaviin, ensisijaisiin/primaareihin, toissijaisiin/sekundaarisiin ja ylläpitäviin. Tulehdukselle altistavia tekijöitä ovat kosteus (uiminen), luppakorvaisuus, karvainen tai ahdas korvakäytävä. Altistavat tekijät ovat olemassa ennen tulehduksen syntymistä, mutta eivät yksinään pysty aiheuttamaan tulehdusta. Ensisijaisia tulehduksen syitä ovat esimerkiksi korvapunkkitartunta tai vierasesine korvassa. Koirilla tavallisin syy korvatulehduksen syntyyn on allergia. Lievien tai yksittäisten korvatulehdusten taustasyitä ei välttämättä pystytä selvittämään. Mitkä ovat korvatulehduksen oireet? Koiran korvissa voi olla kutinaa, jolloin koira raapii tai hankaa korviaan, tai ravistelee päätään. Omistaja voi huomata poikkeavan hajun korvista. Ulkokorvissa voi näkyä punoitusta, eritettä, tai iho voi olla korvakäytävän suulla karstainen tai paksuuntunut. Kipu korvassa voi näkyä koiran käytöksessä; se ei ehkä halua, että korviin kosketaan, tai se vingahtaa, kun sille laitetaan kaulapanta. Koira voi pitää päätä kallellaan, tai roikottaa toista korvaa. Kuulo voi heikentyä. Pitkälle edenneessä tulehduksessa voi ilmetä neurologisia oireita kuten tasapaino-ongelmia. Miten koiran korvat tutkitaan? Korvan perustutkimukseen kuuluu korvan tähyttäminen otoskoopilla, eli korvähystimellä, korvaeritenäytteen tutkiminen, korvakäytävien ulkoinen tunnistelu ja mahdollisten korvaperäisten neurologisten oireiden havainnointi. Lisäksi omistajan havainnot esimerkiksi kuulon heikkenemisestä, kipu- tai kutinaoireilusta ja oireiden kestosta sekä aiemmasta korva- ja/tai iho-oireilusta sekä yleisestä terveydestä antavat olennaista lisätietoa tilannearvion tueksi. Korvatulehduksen hoidossa huomioidaan tulehdukselle altistavat, ensisijaiset/primaarit, toissijaiset/sekundaariset ja ylläpitävät tekijät. On helppo ymmärtää, että jos primaarisyy tulehdukselle on vierasesine tai korvapunkki, ei tulehdus parane, jos näitä tekijöitä ei saada poistettua. Samoin, jos taustasyt tulehdukselle on allergia, ei tulehdus parane tai se toistuu, jos ei allergiaa huomioida hoidossa. Koiran allergia on yleensä elinikäinen sairaus, jolloin myös korvatulehdustaipumus on tyypillisesti elinikäinen. Oikealla hoidolla allergisen koiran korvat pidetään oireettomina. (Lähde: Koiran Korvatulehdus, Schildt & Kyröläinen 2022, <https://www.aureselainlaakarit.fi/>)

Vuoden 2023 terveystarkastuksessa yleisimmät iho- tai korvasairaudet ovat kyselyn vastausten perusteella olleet korvatulehdukset sekä Hot Spot eli paikallinen märkivä ihotulehdus. Näiden lisäksi hiivatulehduksia ja kutinaa esiintyy muutamilla koirilla. Kolmella koiralla kerrotaan olevan joko allergisia oireita tai jokin muu yliherkkyys. Käytössä on ruokavaliohoito sekä yhdellä tarvittaessa lääkähoidot, yhden koiran oireet vaikuttavat pahentuvan juoksujen jälkeen. Tarkempia lukuja ei ole saatavilla ja ongelman laajuudesta ulkomailla ei ole tietoa. Toistuvien/kroonisten korvatulehdusten taustalla voi olla useita eri sairauksia, eikä periytymistapaan näin ollen voida ottaa kantaa. Rotujärjestö ei suosittele toistuvia tai kroonisia ulkokorvan tulehduksia tai allergiaa sairastavaa koiraa käytettävän jalostukseen.

Epilepsia / kouristukset

Epilepsia on aivosähkötoiminnan purkauksellinen häiriö, joka ilmenee toistuvina kohtauksellisina häiriöinä mm. tajunnan, motoriikan, aistimisen tai käyttäytymisen häiriöinä. Epilepsia voidaan jakaa kahteen tyyppiin: symptomaattiseen eli toissijaiseen epilepsiaan ja idiopaattiseen epilepsiaan. Symptomaattisessa epilepsiassa kouristusten syy on löydettävissä. Se voi olla esimerkiksi aivojen toimintaan vaikuttava aineenvaihduntasairaus, aivojen fyysinen vaurio tai aivojen tulehdussairaus. Idiopaattisessa epilepsiassa taustasyitä ei ole olemassa ja kohtauksen oletetaan liittyvän aivojen sähköisen toiminnan häiriöihin. Idiopaattinen epilepsia on perinnöllistä kaikilla roduilla, mutta geneettistä taustaa ei ole vielä useimmilta roduilta saatu selville. Epilepsia puhkeaa yleensä ikävuosilla noin puolesta vuodesta viiteen vuoteen. Epilepsiakohtauksia voi olla vain muutaman sekunnin kestävä poissaolo-kohtaus tai vaikeimmillaan tuntikausia kestävä tai lyhyin välein toistuva. Pahimmillaan kohtaus johtaa koiran kuolemaan.

Suomessa Koirien Geenitutkimusryhmän yhtenä tavoitteena on tunnistaa uusia epilepsiageenejä. Geenilöydöt mahdollistaisivat DNA-testit roduille epilepsian vastustamiseksi. 4/2020 näytteet oli kerätty 164 tiibetinmastiffilta. Rotujärjestö on tukenut tutkimustyötä rahallisesti ja järjestämällä näytteenottotilaisuuksia, sekä tiedottamalla tutkimuksesta. Epilepsiaa tiedetään esiintyvän rodussa myös muissa maissa mutta eniten tutkimusta aiheesta on tehty Saksassa, Sveitsissä ja Yhdysvalloissa. Epilepsiatutkimusta rodussa on tehnyt Amerikkalainen Canine Epilepsy Research (Patterson & Johnson). Saksassa Hannoverin yliopiston eläinlääketieteellisessä tiedekunnassa on tutkittu epilepsiaa tiibetinmastiffeilla professori Ottmar Distl:n alaisuudessa. Sveitsin Do Khyi järjestön sivuilla on kerrottu kolmen sairastuneen tiibetinmastiffin tarina, mukaan lukien kohtauksien tiheys, annettu lääkitys, sekä koirien sukutaulut (<http://www.do-khyi-club.ch/>). Muita tarinoita ja listoja sairastuneista löytyy mm. Do Khyi Journalin sivuilta (Lähde: <https://dokhyijournal.wordpress.com/epilepsie/>).

Epilepsian diagnosoinnin kannalta on tärkeää, että sen tekee asian hallitseva eläinlääkäri ja muut kohtausyyt suljetaan pois, jolloin jäljelle jää epilepsiadiagnoosi, joka yleisesti katsotaan perinnölliseksi. Epilepsian yleistymisen vastustamiseksi on suositeltavaa, ettei idiopaattiseen epilepsiaan sairastuneita koiria käytetä jalostukseen eikä uusita yhdistelmää, joka on tuottanut idiopaattista epilepsiaa. Idiopaattinen epilepsia puhkeaa yleisimmin 1-5 vuoden iässä, siihen sairastuneen koiran täyssisarusten ja vanhempien jalostuskäyttöä tulee harkita tarkoin. Rotujärjestö suosittelee, ettei linjoja, joissa ko. sairautta on esiintynyt yleisesti, yhdistettäisi. Epileptistä koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Vuoden 2023 terveystarkastuksessa yhdellä koiralla oli ollut epileptistyyppisiä kohtauksia, todettu epilepsia ja aloitettu lääkitys. Koira oli vastaushetkellä jo kuollut, kuolinsyy on epäiltiin liittyvän välillisesti epilepsiaan. Vuosien 2014-2018 terveystarkastuksessa ilmoitettiin 6 epilepsia tapausta. Näiden lisäksi rotujärjestön tietoon on aiemmissa terveystarkastuksissa ja omistajien ilmoitusten myötä tullut useita muita tapauksia.

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Kuolinsyy	Keskim. elinikä	Yhteensä
Hengitystiesairaus	10 vuotta 1 kuukautta	2
Hermostollinen sairaus	4 vuotta 9 kuukautta	4
Iho- ja korvasairaudet	5 vuotta 1 kuukautta	6
Immunologinen sairaus	6 vuotta 0 kuukautta	1
Kadonnut	4 vuotta 9 kuukautta	1
Kasvainsairaudet, syöpä	8 vuotta 4 kuukautta	51
Kuollut ilman sairauden diagnosointia	7 vuotta 0 kuukautta	15
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	7 vuotta 5 kuukautta	27
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	4 vuotta 1 kuukautta	20
Luusto- ja nivelsairaus	6 vuotta 1 kuukautta	36
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	6 vuotta 8 kuukautta	12
Muu sairaus, jota ei ole listalla	6 vuotta 8 kuukautta	21
Selkäsairaus	6 vuotta 4 kuukautta	2
Silmäsairaus	9 vuotta 1 kuukautta	2
Sydänsairaus	5 vuotta 9 kuukautta	8
Tapaturma tai liikennevahinko	4 vuotta 4 kuukautta	16
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	12 vuotta 4 kuukautta	110
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	7 vuotta 5 kuukautta	4
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	7 vuotta 1 kuukautta	66
Kaikki yhteensä	8 vuotta 3 kuukautta	404

Taulukko 15. Kuolinsyyt, ei aikarajausta. Poimittu Kennelliiton jalostustietojärjestelmästä 9.3.2024

Taulukko kuolinsyistä on poimittu koiranetistä 9.3.2024. Tällöin kuolleeksi merkittyjä koiria oli yhteensä 404 kappaletta. Kaksi yleisintä kuolinsyytä on taulukon mukaan vanhuus (luonnollinen tai lopetus) 25% vastanneista, sekä kuolinsyytä ei ole ilmoitettu 15%. Kuolinsyy on nyt ilmoitettu vähän useammin kuin edellisen tavoiteohjelman aikaan, tuolloin ilman kuolinsyytä ilmoitettujen osuus oli 20%. Toivottavaa olisi, että koirien omistajat ilmoittaisivat koiriensa kuolinsyy, jotta tilasto olisi todenmukaisempi sekä rodun terveystilanteesta saataisiin enemmän tietoa.

Vanhuuteen kuolleiden/lopetettujen koirien keski-ikä kuollessa oli 12 vuotta ja 4 kk. Nousua on 2kk edellisen tavoiteohjelman tilastoihin verrattuna.

Seuraavaksi yleisimmät kuolinsyyt olivat ”kasvainsairaudet, syöpä” n. 15 % vastanneista sekä luusto- ja nivelsairaudet, melkein 8,2% vastanneista.

Jos koko vertailuaineistosta otetaan mukaan ne kuolinsyyt, joista ei ole tietoa tai sitä ei ole ilmoitettu, nousee tuntemattomien kuolinsyiden osuus reiluun 29,5 %:n. Tähän kategoriaan voidaan laskea ”kuolinsyytä ei ole ilmoitettu”, ”muu sairaus jota ei ole listalla”, ”kuollut ilman sairauden diagnosointia” sekä ”lopetus ilman sairauden diagnosointia”. Kuolinsyy on ilmoitettu nyt 5,5% useammin kuin aiemmin.

4.3.4 Lisääntyminen

Keskimääräinen pentuekoko

Vuositilasto - rekisteröinnit										
	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014
Pennut (kotimaiset)	28	42	69	50	57	50	82	74	95	65
Pentueet	4	7	10	7	9	8	10	11	13	10
Pentuekoko	7	6	6,9	7,1	6,3	6,2	8,2	6,7	7,3	6,5
Kasvattajat	3	5	8	7	7	7	9	10	10	8

Taulukko 16: Vuositilasto 2014-2023 (poimittu Koiranetistä 29.2.24)

Rodun keskimääräinen pentuekoko viimeisten 10 vuoden ajalta (2014-2023) on 6,8 pentua. Keskimääräinen pentuekoko on jonkin verran noussut edellisestä 10 vuotiskaudesta (2004-2013), jolloin se oli 6,3 pentua.

Kasvattajat joilla on ollut pentuja yhdistyksen pentuvälityksessä, olivat vastanneet jalostustoimikunnan ylläpitämään pentueseurantakyselyyn 2017 – 2023 syntyneistä pentueista 13 kertaa. Samalla aikavälillä Suomessa syntyi 55 tiibetinmastiffipentuetta, eli vastausprosentti on noin 24 %. Kyselyn uudempiä tuloksia käsitellään alla olevissa osioissa. Vanhempia tuloksia löytyy aikaisemmista jalostuksen tavoiteohjelmista.

Rotujärjestö on pyytänyt Kennelliitolta rekisteröinnin yhteydessä kerättävää tietoa ”Astutustyyppi” ja ”Synnytystapa” mutta tietoja ei ollut saatavilla. Astutus- ja synnytystavoista sekä pentukuolleisuudesta saadaan mahdollisesti jatkossa tietoa myös rotujärjestöaineiston kautta.

Astumisvaikeudet

Pentueseurantakyselyn 13 vastauksen perusteella 12 astutusta ”Sujui ilman apua” ja yksi oli keinosiemennys (pakastesperma). Mikäli astumisvaikeuksia esiintyy, niistä ei tule tietoa rotujärjestölle.

Tiinehtymisvaikeudet

Tiinehtymisvaikeuksia ei ole toistaiseksi rodussa raportoitu. Usein tyhjäksi jäämisen syynä on ollut väärä astutusajankohta. Myös uroksen heikko sperman laatu on voinut jättää nartun tyhjäksi.

Synnytysongelmat

77 % vastanneista kertoi nartun synnyttäneen miltei itsekseen. Noin 8 % oli kokenut synnytyksen hieman ongelmalliseksi. 15 %:ssa emä oli tarvinnut hieman apua. Yhtään keisarinleikkausta ei ollut joukossa.

Pentujen hoitamiseen liittyvät ongelmat nartuilla

Yleensä tiibetinmastiffinartut hoitavat pentujaan erinomaisesti. 13 vastauksesta vain yksi kertoi, että narttu tarvitsi hieman silmälläpitoa.

Pentukuolleisuus

Joitain kuolleena syntyneitä pentuja ilmoitettiin kyselyvastauksissa, erityisesti suurissa pentueissa. Omia tai eläinlääkärin arvioita kuolinsyistä olivat liian aikaisin irronnut istukka, huomattavan suuri koko, virheasento kanavassa sekä pitkittynyt synnytys. Kaksi pentua oli lopetettu ensimmäisen elinviikon aikana, syynä mm. ettei pentu lähtenyt kasvamaan normaalisti lisäruokinnallakaan.

Synnyinnäiset viat ja epämuodostumat

Viat ja epämuodostumat ovat kyselyvastausten perusteella harvinaisia. Joukossa oli yksi etujalan kasvuhäiriö jota epäiltiin traumaperäiseksi, sekä yksi lievä ruokatorven laajentuma. Vikoina raportoitiin mm. napatyryä, osittainen alapurenta, pieni napatyryä, ektooppinen cilia, liikaa valkoista väriä kaulurissa ja rinnassa, häntämutka, rasvanapa (navan portti sulkeutunut mutta pieni määrä rasvakudosta jäänyt ulkopuolelle) ja kivesvika. Ottaen huomioon että pentueiseurantakysely pyydetään täyttämään alle 12 viikkoisista pennuista, osa vioista väistämättä katoaa itsestään pentujen kasvaessa. Eniten ilmoitettiin napatyristä. Terveyskyselyvastausten perusteella ne ovat kuitenkin aikuisilla koirilla hyvin harvinaisia. Onkin todennäköistä, että suurin osa luovutusiässä havaituista pienistä napatyristä sulkeutuu itsestään.

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Ulkomuotoon liittyvät anatomiset piirteet, jotka altistavat rodun yksilöt sairauksille tai lisääntymis- ja hyvinvointiongelmille

Tiibetinmastiffia kuvataan rotumääritelmässä yleisvaikutelmaltaan hyvärakenteiseksi, vahvaksi, jykäväksi ja kestäväksi. Koirien rakenteessa ei ole luonnollista lisääntymistä vaikeuttavia ongelmakohtia. Rotumääritelmä sisältää useita määritelmiä ja kieltoja kohdistuen anatomisiin piirteisiin jotka altistavat rodun yksilöt sairauksille tai hyvinvointiongelmille.

Rotumääritelmä ohjaa:

Leuat/hampaat/purenta: Leuat ovat voimakkaat. Täydellinen, säännöllinen ja täysihampainen leikkaava purenta.

Silmät: Silmäluomet ovat tiiviit.

Kaula: Löysää kaulanahkaa ei saa olla liikaa.

Raajat: Eturaajat ovat suorat, hyvin kulmautuneet. Takaraajat ovat voimakkaat, lihaksikkaat, hyvin kulmautuneet ja takaa katsottuna yhdensuuntaiset.

Kyynärpäät: Eivät sisään- eivätkä ulospäin kääntyneet.

Polvet: Hyvin kulmautuneet.

Liikkeet: Voimakkaat, aina keveät ja joustavat; pitkä ja tehokas askel. ... Koira kykenee toimimaan vaihtelevassa maastossa kestävästi ja notkeasti.

Karva: Karvan laatu on tärkeämpi kuin määrä. ... karva on hienolaatuista, kuitenkin karheaa, suoraa ja pystyä, ei koskaan silkistä, kiharaa tai laineikasta.

Rotumääritelmä ottaa vahvimmin kantaa ulkomuodollisiin piirteisiin jotka altistavat sairauksille tai hyvinvointiongelmille kohdissa vakavat ja hylkäävät virheet. Näitä ovat:

- fyysisen kunnon ja kiinteyden puuttuminen
- kevyt pää tai voimakkaasti poimuinen päänahka
- riippuvat huulet
- liioiteltu kaulanahka
- suuret ja/tai alas kiinnittyneet korvat
- vaaleat silmät tai tuijottava katse
- puutteellinen pigmentti erityisesti kirsussa
- tynnyrimäinen rintakehä
- tiukasti lantion päälle kiertynyt häntä
- ylikulmautuneet tai suorat takaraajat
- raskaat, väkinäiset liikkeet
- ala- tai yläpurenta

Selvästi epänormaali rakenne tai käyttäytyminen ovat rodussa aina hylkääviä virheitä.

Nykyisen rotumääritelmän mukainen rakenne ei altista tiibetinmastiffia sairauksille, lisääntymis- tai hyvinvointiongelmille. Rotumääritelmän vastainen liian löysä nahka, löysät silmäluomet ja liian niukat takaraajojen kulmaukset altistavat tiibetinmastiffin mm. ihotulehduksille, luomen rakennevioille ja polven ristisidevaurioille. Erityisenä huolena ovat pitkään olleet liian niukat takakulmaukset.

Tutkimusten mukaan ristisiteiden repeämiä esiintyy enemmän koirilla, joilla polvikulmaukset ovat ”suorat”. Aiemmin uskottiin, että ristisiteiden repeämän syynä oli trauma. Nykyisin ristisideongelmaa pidetään rappeutumasairautena. Rappeutuminen alkaa jo koiran ollessa nuori. Liian suorien polvinivelkulmausten ja heikon takajalkojen lihaksiston epäillään kuormittavan rappeutuneita ristisiteitä ja altistavat ne myöhemmin repeämille (Lähde: Schmerbach K (2006) Untersuchungen zur Kniegelenkwinkelung des Hundes im Hinblick auf die Ruptur des vorderen Kreuzbandes unter besonderer Berücksichtigung des Tibiaplateaus).

Luusto- ja nivelsairauksien kategoriassa polven ristisidevaurio oli pitkään tiibetinmastiffin yleisin kuolinsyy, kun yhdistettiin Koiranetin ja yhdistyksen tieto kuolinsyistä. Johtopäätös on, että liian niukat takakulmaukset altistavat yksilöt sairaudelle, joka voi johtaa kuolemaan.

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Keskeisimmät ongelmakohdat

Rodussa esiintyy edelleen liian paljon lonkka- ja kyynärniveldysplasiaa, vaikka lonkkien osalta tilanne on vuosikymmenten varrella parantunut. Kyynärnivelen osalta seuranta on tehty reilu 10 vuotta (kuvaus tuli pakolliseksi jalostuskoirille 2012). Suurin osa kyynäristä on terveitä (84%), mutta kun vikaa on, se on yleensä vakava-asteista (9% oli astetta 2 tai 3). Silmätutkimuksessa yleisimmät löydökset ovat olleet distichiasis ja erilaiset luomenkiertymät. Luomenkiertymä joudutaan usein korjaamaan kirurgisesti. Tämänhetkisen aineiston perusteella kasvattajat valitsevat pariksi silmien osalta terveen jalostuskumppanin, jos toisella vanhemmista on jokin silmätauti, tätä käytäntöä on syytä jatkaa. PEVISA:n ulkopuolisista sairauksista merkittävimmät ovat kilpirauhasen vajaatoiminta (hoidettavissa lääkityksellä), polven ristisidevauriot (joudutaan korjaamaan kirurgisesti, ennuste keskimäärin huono), epilepsia (osalla kohtaukset pysyvät kurissa lääkityksellä, osalla ei), sekä iho- ja korvasairaudet (hoidettavissa mutta hankala vaiva).

Rotumääritelmän vastainen liian löysä nahka, löysät silmäluomet ja raskas rakenne yhdistettynä liian niukkoihin takaraajojen kulmauksiin altistavat tiibetinmastiffin mm. ihotulehduksille, luomen rakennevioille ja polven ristisidevaurioille.

Rodun keskimääräinen elinikä on 8 vuotta ja 3 kuukautta, joka on edelleen hälyttävän alhainen. Yleisimmät kuolinsyyt olivat vanhuus, kasvainsairaudet/syöpä sekä luusto- ja nivelsairaudet.

Ongelmien mahdollisia syitä

Muutos on hidasta. Jalostukseen tulisi valita terveitä koiria tai yhdistää lieviä muutoksia omaavia koiria vain terveisiin. Mikäli näin ei tehdä, edistystä ei saavuteta lainkaan tai se on hyvin hidasta.

Lonkka- ja kyynärnivelen osalta tutkimattomien osuus kannasta on suuri. Kyynärnivelen osalta tarkkailujakso on vielä lyhyt, kehityssuunta on todennäköisesti oikea, mutta raskasrakenteisuus tuo oman lisänsä kyynärnivelen sairauksien vakava-asteisuuteen.

Yleisin kuolinsyy on ”vanhuus (luonnollinen tai lopetus)” yli 25 % vastanneista sekä ”kuolinsyytä ei ole ilmoitettu” 15 % vastanneista. Toivottavaa olisi, että koirien omistajat ilmoittaisivat koiriensa kuolinsyy, jotta tilasto olisi todenmukaisempi ja rodun terveystilanteesta saataisiin enemmän tietoa. Jos koko vertailuaineistosta otetaan mukaan ne kuolinsyyt, joista ei ole tietoa tai sitä ei ole ilmoitettu, nousee tuntemattomien kuolinsyiden osuus reiluun 29,5 %:n. Tähän kategoriaan voidaan laskea ”kuolinsyytä ei ole ilmoitettu”, ”muu sairaus jota ei ole listalla”, ”kuollut ilman sairauden diagnosointia” sekä ”lopetus ilman sairauden diagnosointia”. On vaikea vastustaa ongelmia, joista ei tiedetä.

4.4. Ulkomuoto

Rotumääritelmä

TIIBETINMASTIFFI (DO-KHYI) Alkuperämaa: Tiibet Vastuu: FCI

KÄYTTÖTARKOITUS: Seura-, vahti- ja vartiokoira.

FCI:N LUOKITUS: Ryhmä 2 pinseri- ja snautserityyppiset, molossityyppiset sekä sveitsinpaimenkoirat, alaryhmä 2.2 vuoristotyyppiset molossirodut; käyttökoetulosta ei vaadita.

LYHYT HISTORIAOSUUS: Tiibetinmastiffi (do khyi) on Himalajan paimentolaisten ikivanha työkoira ja Tiibetin luostareiden perinteinen vahti. Antiikin ajoista lähtien rotu on ollut voimakkaasti myyttien ympäröimä. Aristoteleen (384 – 322 e.Kr.) maininnasta Aasiaan vuonna 1271 matkanneen Marco Polon kuuluisiin kirjoituksiin saakka kaikki historialliset selonteot ylistävät tiibetinmastiffin niin fyysistä kuin psyykkistäkin luontaista vahvuutta ja vaikuttavuutta. Jopa sen haukkua on kuvattu ainutlaatuiseksi ja rodun tarkkaan vaalituksi erityispiirteeksi. Menneiden aikojen johtavat eurooppalaiset kynologit kuten Martin ja Youatt, Megnin, Beckmann ja Siber sekä Strebel ja Bylandt ovat tarkasti kuvailleet tiibetinmastiffirotua, sillä heitä on kiehtonut sen alkuperä ja osuus tiibetiläisessä kulttuurissa. Rotua on jopa pidetty kaikkien kookkaiden vuoristokoira- ja mastiffirotujen esi-isänä. Yksi ensimmäisistä tunnetuista länteen saapuneista tiibetinmastiffeista oli uros, jonka lordi Hardinge (Intian silloinen varakuningas) lähetti Länsi-Intiasta kuningatar Victorialle vuonna 1847. Myöhemmin, 1870-luvulla, Edward VII (silloinen Walesin prinssi) toi kaksi koiraa mukanaan Englantiin. Varhaisessa vaiheessa kirjattiin tiibetinmastiffipentue, joka syntyi Berliinin eläintarhassa vuonna 1898.

YLEISVAIKUTELMA: Voimakas, raskastekoinen, hyvärakenteinen ja vankkaluustoinen. Olemus on vaikuttava, arvokas ja totinen. Koirassa yhdistyy majesteettinen vahvuus, jyrkkyys ja kestävyys; se kykenee työskentelemään kaikenlaisissa ilmasto-olosuhteissa. Rotu on hitaasti kehittyvä, nartut ovat täysin kehittyneitä vasta 2 – 3-vuotiaina ja urokset aikaisintaan 4-vuotiaina.

TÄRKEITÄ MITTASUUTEITA: Etäisyys niskakyhmystä otsapenkereeseen on sama kuin otsapenkereestä kirsun kärkeen, joskin kuono voi olla hieman lyhyempi. Runko on hieman säkäkorkeutta pitempi.

KÄYTTÄYTYMINEN / LUONNE: Itsenäinen ja suojeleva, kunnioitusta herättävä. Erittäin uskollinen perheelleen ja reviirilleen.

PÄÄ: Leveä, raskas ja voimakas. Aikuisella koiralla on päässä poimu, joka voi ulottua silmien yläpuolelta suupieleen.

KALLO-OSA: Leveä, vain hieman kaareva. Niskakyhmy on voimakkaasti korostunut.

OTSAPENGER: Selvästi erottuva.

KIRSU: Leveä ja karvapeitteen väristä riippuen mahdollisimman tumma. Sieraimet ovat avoimet.

KUONO-OSA: Melko leveä, täyteläinen ja syvä. Kuonon kärki on neliömäinen.

HUULET: Hyvin kehittyneet ja alaleuan peittävät.

LEUAT / HAMPAAT / PURENTA: Leuat ovat voimakkaat. Täydellinen, säännöllinen ja täysihampainen leikkaava purenta ts. yläleuan hampaat asettuvat tiiviisti alaleuan hampaiden eteen; hampaat ovat suorassa kulmassa leukoihin nähden. Tasapurenta hyväksytään. Hampaat asettuvat tiiviisti.

SILMÄT: Keskikokoiset, kaukana toisistaan, soikeat ja hieman viistot. Silmät ovat väriltään mitä tahansa ruskean, karvapeitteen väriin sointuvaa sävyä, mitä tummemmat sen parempi. Silmäluomet ovat tiiviit. Ilme on omanarvontuntoinen.

KORVAT: Keskikokoiset, kolmiomaiset ja riippuvat, kallon ja silmän väliselle tasolle kiinnittyneet, eteenpäin taittuneet ja suuntautuneet, tiiviisti päänmyötäiset; tarkkaavaisen koiran korvat suuntautuvat eteenpäin. Korvalehdet ovat pehmeän ja lyhyen karvan peittämät.

KAULA: Vahva, lihaksikas ja kaareva. Löysää kaulanahkaa ei saa olla liikaa. Kaulassa on paksu, pystykarvainen kaulus, joka on nartuilla uroksia vähemmän korostunut.

RUNKO: Vahva.

SELKÄ: Suora ja lihaksikas.

LANTIO: Leveä ja melko tasainen.

RINTAKEHÄ: Melko syvä, kohtalaisen leveä ja kyynärpäiden alapuolelle ulottuva. Rintakehä on kaarevien kylkiluiden johdosta sydämenmuotoinen.

HÄNTÄ: Keskipitkä ja runsaskarvainen, ylös selkälinjan tasolle kiinnittynyt, korkea-asentoinen ja löysästi selälle kaartuva koiran ollessa tarkkaavainen tai liikkeessä.

RAAJAT

ETURAAJAT

YLEISVAIKUTELMA: Eturaajat ovat suorat, hyvin kulmautuneet ja kauttaaltaan vahvan karvan peitossa.

LAVAT: Viistot ja lihaksikkaat.

KYYNÄRPÄÄT: Eivät sisään- eivätkä ulospäin kääntyneet.

KYYNÄRVARRET: Suorat ja vahvaluustoiset.

VÄLIKÄMMENET: Vahvat ja hieman viistot.

KÄPÄLÄT: Melko suuret, vahvat, pyöreät ja tiiviit. Selvästi kaareutuneiden varpaiden välit on hyvin karvoittuneet.

TAKARAAJAT

YLEISVAIKUTELMA: Takaraajat ovat voimakkaat, lihaksikkaat, hyvin kulmautuneet ja takaa katsottuna yhdensuuntaiset.

REIDET: Melko pitkät, vahvat; lihaksisto on voimakas ja kova, mutta ei ulkoneva.

POLVET: Hyvin kulmautuneet.

KINTEREET: Vahvat ja matalat. Takaraajoissa voi olla kannukset.

KÄPÄLÄT: Kuten etukäpälät.

LIIKKEET: Voimakkaat, aina keveät ja joustavat; pitkä ja tehokas askel. Nopeuden lisääntyessä koiralla on taipumus yksijälkisyyteen. Käynnissä liikkeet vaikuttavat hyvin verkkaisilta. Koira kykenee toimimaan vaihtelevassa maastossa kestävästi ja notkeasti.

KARVAPEITE

KARVA: Karvan laatu on tärkeämpi kuin määrä. Karva on karheaa ja tiheää; peitinkarva ei saa olla liian pitkää. Kylmänä aikana aluskarva on tiheää ja melko villavaa, lämpiminä kuukausina melko niukkaa. Urosten karvapeite on huomattavasti runsaampi kuin narttujen. Karva on hienolaatuista, kuitenkin karheaa, suoraa ja pystyä, ei koskaan silkkistä, kiharaa tai laineikasta. Kaulassa ja lavoissa karvapeite on tuuhea ja muodostaa kauluksen. Häntä on tuuhea ja runsaskarvainen, reisien takaosassa on selvät housut.

VÄRI: Syvänmusta, jossa voi olla punaruskeat merkit; sininen, jossa voi olla punaruskeat merkit sekä kullanväri täyteläisestä kellanruskeasta syvän punaiseen. Kaikkien värien tulee olla niin puhtaat kuin mahdollista. Punaruskea väri vaihtelee syvän kastanjanruskeasta vaaleampaan. Valkea tähti rinnassa on sallittu ja hyvin pienet valkoiset merkit käpälissä hyväksytään. Punaruskeat merkit voivat olla silmien yläpuolella, raajojen alaosassa ja hännän alapuolella. Kuonossa voi olla punaruskeat merkit, ja silmien ympärillä suvaitaan silmälasikuvio.

KOKO

SÄKÄKORKEUS: Urokset vähintään 66 cm, nartut vähintään 61 cm.

VIRHEET: Kaikki poikkeamat edellä mainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen.

VAKAVAT VIRHEET: Fyysisen kunnon ja kiinteyden puuttuminen; kevyt pää tai voimakkaasti poimuinen päänahka; riippuvat huulet; liioiteltu kaulanahka; suuret ja/tai alas kiinnittyneet korvat; vaaleat silmät tai tuijottava katse; puutteellinen pigmentti erityisesti kirsussa; tynnyrimäinen rintakehä; tiukasti lantion päälle kiertynyt häntä; ylikulmautuneet tai suorat takaraajat; raskaat, väkinäiset liikkeet; säkäkorkeuden alitus, sallittu poikkeama 2 cm.

HYLKÄÄVÄT VIRHEET: Aggressiivisuus tai voimakas arkuus; ala- tai yläpurenta; kaikki muut kuin edellä mainitut värit esim. valkoinen, kerma, harmaa, maksanruskea, liila, juovikas (brindle) sekä monivärisyys. Selvästi epänormaali rakenne tai käyttäytyminen ovat hylkääviä virheitä.

HUOM. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittynyttä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin.

Rotumääritelmä ei sisällä vaatimuksia, jotka altistavat koirat hyvinvointiongelmille, mutta siitä puuttuu Euroopan neuvoston lemmikkieläinten jalostusta koskevan päätöslauselman mukainen enimmäiskoko. Rodun koko on ollut kasvussa 2000-luvulta lähtien.

Rodun koirien näyttelykäynnit

	ERI	EH	H	T	EVA	HYL	Yhteensä
Junioriluokka	58% (496 tulosta)	32% (273 tulosta)	7% (60 tulosta)	1% (8 tulosta)	1% (8 tulosta)	0% (4 tulosta)	849 tulosta
Nuorten luokka	64% (312 tulosta)	28% (137 tulosta)	6% (31 tulosta)	0% (1 tulosta)	0% (2 tulosta)	1% (3 tulosta)	486 tulosta
Avoin luokka	56% (528 tulosta)	32% (303 tulosta)	9% (86 tulosta)	1% (7 tulosta)	2% (16 tulosta)	1% (7 tulosta)	947 tulosta
Valioluokka	88% (833 tulosta)	10% (96 tulosta)	1% (10 tulosta)	0% (0 tulosta)	0% (4 tulosta)	0% (1 tulosta)	944 tulosta
Veteraaniluokka	82% (391 tulosta)	16% (76 tulosta)	2% (8 tulosta)	0% (1 tulosta)	0% (1 tulosta)	0% (2 tulosta)	479 tulosta

Taulukko 17. Näyttelykäynnit 2014-2023 näyttelyluokittain, tapahtumavuoden mukaan (poimittu Koiranet 13.3.24)

Rodun koirien jalostustarkastukset

Rotujärjestö on järjestänyt joidenkin tapahtumiensa yhteyteen jalostustarkastuksen. Näihin toivotaan osallistuvan mahdollisimman paljon koiria, varsinkin sellaisia, jotka eivät osallistu näyttelyihin. Jalostustarkastus on ulkomuototuomarin antama yksityiskohtainen arvio koiran ulkomuodollisista ominaisuuksista ja käytöksestä. Jalostustarkastus on nostettu yhdistyksessä samanarvoiseen asemaan kuin näyttelyarvostelu. Jälkeläisarvostelu olisi myös tärkeä saada suoritetuksi mahdollisimman monelle jalostuskoiralle, sillä jalostuskoiran arvo tulee ilmi siinä, millaisia sen jälkeläiset ovat ja miltä ne näyttävät suhteutettuna rotumääritelmään.

Jalostustarkastuksia on viime vuosina järjestetty harvakseltaan, 10 vuoden aikana keskimäärin joka toinen vuosi. Koiria on osallistunut alle 10 per tarkastus. Vuosina 2014-2023 on tarkastettu 19 koiraa. Lausunto kirjataan Kennelliiton jalostustarkastuslomakkeelle, ja tarkastuksen voi suorittaa rotujärjestön nimeämä tuomari, yleensä rodun pääkouluttaja. Arvio kirjataan lomakkeeseen ja koiralle voidaan valita useampi annetuista vaihtoehdoista. Lomakkeen loppuun kirjataan mahdolliset jalostuskäytössä erityisesti huomioitavat seikat.

Tarkastuksessa pyritään arvioimaan ulkomuotoa monipuolisesti, joten tarkastus kestää huomattavasti pidempään kuin yksittäinen näyttelyarvostelu. Rauhallisen tahtinsa vuoksi se soveltuu usein näyttelyä paremmin rodun ns. kotikoirille, eikä koiran tarvitse osata mitään erityistaitoja osallistuakseen.

Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus

Rodun käyttötarkoituksen kannalta välttämättömimmät rakenne ja ulkomuoto ominaisuudet ovat rotumääritelmän mukaan "majesteettinen vahvuus, jyrkkyys ja kestävyys; se kykenee työskentelemään kaikenlaisissa ilmasto-olosuhteissa. Rotu on hitaasti kehittyvä, nartut ovat täysin kehittyneitä vasta 2 – 3-vuotiaina ja urokset aikaisintaan 4-vuotiaina." Vahvuus, jyrkkyys ja kestävyys yhdessä ovat hankalia ominaisuuksia; kestävyysjuoksijan ja kuulantöytäjän rakenteet ovat erilaiset. Näiden yhdistäminen tarkoittaa kompromisseja, koira ei saa olla liian raskas jolloin kestävyys kärsii, eikä liian kevyt jolloin vahvuus ja vankkuus katoavat. Rotumääritelmä korostaa rodun funktiota, se vaatii että koiran tulee kyetä työskentelemään kaikissa ilmasto-olosuhteissa: kovassa pakkasessa, tuulella ja helteessä. Tiibetinmastiffilla karvanlaatu on tärkeämpi kuin määrä, ns. showturkkien (pehmeä karvanlaatu, pitkä peitinkarva) lisääntyminen on huolestuttava trendi. Tiibetinmastiffi vaihtaa karvansa kerran vuodessa ja kerralla, näin ollen sen turkki on normaalisti kesäisin hyvin niukka. Liitteenä 5 havainnollistava kuvasarja samasta koirasta eri vuodenaikoina ja eri ikäkausina.

Vakavissa virheissä mainitaan mm. fyysisen kunnon ja kiinteyden puuttuminen ja väkineiset liikkeet. Karvapeitteestä kerrotaan että karvan laatu on tärkeämpi kuin määrä. Ulkomuotoarvostelussa ja jalostuksessa tulisi huomioida rotumääritelmän mainostama työskentelyyn kykenevä koira ja sen hidas kehitys. Äärityyppisiä ei tule suosia. Mikäli rotu muuttuu alati vain raskaammaksi ja jyrkemmäksi, se väistämättä tarkoittaa, että rakenteen kestävyys menetetään. Kestävyyden menettämisellä on myös terveydellisiä vaikutuksia. Rodussa esiintyy tällä hetkellä suurta vaihtelua ulkomuodon suhteen. Osalla nykyinen rakenne mahdollistaa kaikki rotumääritelmän mainitsemat käyttötarkoitukset johon rotu on jalostettu, ja osalla ei.

Keskeisimmät ongelmakohdat

Yksittäisenä ongelmana huolta aiheuttavat liian niukasti kulmautuneet polvet ja pehmeät/voimakkaasti taipuvat ranteet. Kennelliiton epäterveiden piirteiden listalla mastiffirodot mainitaan esimerkkinä kohdassa 1. Epäterve rakenne, alakohdat "ontuminen" ja "liian niukasti kulmautuneet takaraajat". Erityisesti liian niukkojen takakulmausten määrä tulisi pitää alhaisena, tutkimusten mukaan ristisiteiden repeämiä esiintyy enemmän koirilla, joilla polvikulmaukset ovat "suorat". Luusto- ja nivelsairauksien kategoriassa polven ristisidevaurio oli pitkään tiibetinmastiffin yleisin kuolinsyy, kun yhdistettiin Koiranetin ja rotujärjestön tieto kuolinsyistä.

Roduilla joilla on runsaasti löysää nahkaa, ongelmat liittyvät silmäluomien kokoon ja muotoon sekä ihon löysyyteen, raskaisiin korviin ja huuliin. Nämä piirteet voivat liioiteltuina vetää silmänympäryskudoksia alaspäin ja aiheuttaa löysät tai kiertyneet silmäluomet (ektropion ja/tai entropion ja/tai makroblepharon eli liian suuri luomirako), yläluomen riippumisen silmän päällä ja sarveiskalvoon hankaavat silmäripset. Rypyt luomien reunassa vaikeuttavat silmän räpyttämistä.

Silmäkuopan muoto ja syvyys vaikuttaa silmämunan asentoon: se voi johtaa joko syvällä sijaitseviin tai ulkoneviin silmiin. Jos silmä sijaitsee hyvin syvällä, silmäluomi voi kiertyä sisäänpäin (entropion). Leveä kallo lisää entropionin riskiä silmän ulkokulmassa. Paksut, raskaat poimut kasvoissa tai niiden ympärillä ja/tai raskaat luomet ja korvat voivat myös vääristää luomiaukon muotoa. Näiden piirteiden asteesta riippuen karvat tai silmäripset voivat hangata sarveiskalvoa ja aiheuttaa ärsytystä tai vaurioita silmän pintaan. Silmäluomi voi eri osiltaan kiertyä sisäänpäin – entropion. Alaluomi voi myös kiertyä ulospäin paljastaen sidekalvon – ektropion. Erityistapaus ovat timantin muotoiset silmät, missä silmäaukko on vinoneliön muotoinen ja saattaa aiheuttaa yhdistelmän entropionia ja ektropionia.

Löysää nahkaa ei siis koskaan saa olla liikaa, se aiheuttaa iho-, silmä- ja/tai huuliongelmia. Päässä se voi muodostaa silmien ympärille poimut, ja/tai liian löysät silmäluomet jotka saattavat kiertyä sisään- tai ulospäin; myös epäterveet voimakkaat huulipoimut aiheuttavat koiralle epämukavuutta ja tulehduksia. (Lähde: Suomen Kennelliitto, RKO)

On suositettava koiria, joilla on rotumääritelmän mukainen määrä tervettä nahkaa, oikeanlaiset roikkumattomat huulet ja kirkkaat, terveet silmät ja korvat.

Ongelmien mahdollisia syitä

Tiibetinmastiffi on ikivanha rotu, satoja vuosia koiria valittiin jalostukseen käyttöominaisuuksia suosivasti, vaikkei jalostuksesta tai genetiikasta tiedettykään yhtään mitään. Näin kuitenkin saatiin luotua rotu ja sen ominaisuudet. Nykyinen käyttö seurakoirana, yleinen hyvinvointi ja eläinlääkäripalvelut tarkoittavat, että jalostuksesta eivät enää automaattisesti karsiudu heikosti rakentuneet, sairaat ja työskentelyyn kykenemättömät yksilöt. Kiertyvät silmäluomet voidaan korjata, ristisiteet leikata ja ihotulehdukset hoitaa lääkkein.

Silmäluomien korjausleikkaus tullessaan Kennelliiton tietoon johtaa koiran näyttelykieltoon (lähde: mm. KL hallituksen päätökset 1.2.2019 (2/19) ja 11.12.2014 (10/14)), joten aktiiviharrastajat eivät ilmoita silmäluomien operoinneista virallisen silmätarkastuksen yhteydessä. Näyttelyt ovat käytännössä tiibetinmastiffeilla ainoa harrastusmuoto joka kerää tasaisesti osanottajia. Hiljaista tietoa on silti saatavilla, jalostuskumppania valitessa tai pentua ostaessa olisikin hyvä tiedustella uroksen/nartun omistajalta onko koiran (tai pennun kohdalla sen vanhempien) silmäluomia operoitu.

On tieteellisesti hyvin tunnettu fakta että suurten koirien elinikä on lyhyempi kuin pienten. Iso-/jättitrotuiset koirat ovat alttiimpia suuremmasta ruumiin koosta ja nopeammasta kasvutahdista johtuville ongelmille. Nopeampi kasvutahti vaatii myös nopeampaa luuston kasvua, jonka on todettu altistavan metabolisille luusairauksille kuten osteokondroosi (OC, OCD). Suuri elopaino lisää nivelten kuormitusta, altistaen dysplasialle ja rappeumasairauksille, joista yleisimmät ovat lonkka-, sekä kyynärniveli-

dysplasia ja ristositeen repeämät. Koko siis korreloi voimakkaasti paitsi eliniän, myös ortopedisten ongelmien kanssa. Suurten koirien lyhyempään elinikään löytyy olemassaolevien tutkimusten perusteella monia syitä. Ne ovat alttiimpia mm. tietyille syöville, vatsalaukun kiertymille, ja sydänlihaskasvaukselle (DCM). (Lähde: www.dogbreedhealth.com)

Kaikkia näitä on todettu tiibetinmastiffeilla viimeisten 10 vuoden aikana. Tilastollisen analyysin perusteella paino on määräävin tekijä elinikää ennustettaessa. Rodussa tulee huomioida ulkomuodon osalta koon merkitys terveydelle. (Lähde: www.sciencedirect.com)

Rotumääritelmän mukainen rakenne ei lähtökohtaisesti altista tiibetinmastiffia ulkomuoto- ja rakenneongelmille. Sen sijaan rotumääritelmän vastainen liian löysä nahka, löysät silmäluomet ja liian niukat takaraajojen kulmaukset altistavat tiibetinmastiffin mm. ihotulehduksille, luomen rakennevirioille ja polven ristosidevaurioille. Loppukädessä kasvattajien vastuulla on varmistua siitä, että jalostukseen käytettävät koirat ovat luonteen, terveyden, rakenteen ja populaation näkökulmasta tarkoitukseen sopivia.

5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Rodun edellisen jalostuksen tavoiteohjelman voimassaolokausi

Rodun edellinen jalostuksen tavoiteohjelma on ollut voimassa 1.1.2020-31.12.2024

Rodun ensimmäisen tavoiteohjelman voimassaolokausi

Ensimmäinen tavoiteohjelma hyväksyttiin Suomen Tiibettiläiset Ry:n vuosikokouksessa 24.3.2001 ja se vahvistettiin Kennelliitossa samana vuonna. Ensimmäisessä ohjelmassa tavoitteet oli esitetty aika väljästi. Jalostuksen tavoitteeksi asetettiin tuolloin "henkisesti ja fyysisesti terverakenteinen -ja luonteinen, rotumääritelmän mukainen tiibetinmastiffi".

Edelliseen tavoiteohjelmaan kirjatut jalostustavoitteet sekä niiden toteutuminen

Tavoite	Toimenpide	Tulos
-Jalostuspohja on laaja. Erisukuisia uroksia ja narttuja on paljon käytettävissä jalostukseen. - Yksittäisen koiran jälkeläismäärä on maksimissaan 30 pentua. - Jalostukseen käytetyt koirat eivät ole sukua keskenään.	-Eri sukuisten jalostuskoirien määrää ja käyttöä lisätään. Tuontikoiria on tuotava eri linjoista kuin mitä Suomessa jo on. - PEVISA-tutkittuja uroksia saatava lisää yhdistyksen uroslistalle. - Kasvattajia tulee valistaa lisää jalostuspohjan laajuudesta ja sen merkityksestä monimuotoisuuteen. - PEVISA-ohjelma rajoittaa yksittäisten koirien liiallista käyttöä. - Lähisukulaisparituksia ei tehdä. Sisäsiitos saa olla maksimissaan 6,25 % (6 sukupolvea) esim. rotujärjestön pentulistalla olevissa yhdistelmissä. - Kiinnitetään huomiota yksittäisten koirien toisen polven jälkeläismäärään, joka on usealla koiralla voimakkaassa nousussa, ja johtaa lopulta sukusiitosasteen nousuun.	-Eri sukuisia jalostuskoiria on saatavilla mutta iso osa ns. kotikoirista jää edelleen tutkimatta. -Tuonteja on säännöllisesti, keskimäärin noin 7% rekisteröinneistä. -Uroslistalla on edelleen vähän PEVISA-tutkittuja uroksia (tällä hetkellä 11 koiraa). Joten tältä osin asetetusta tavoitteesta ollaan kaukana (30 koiraa edellisen JTO kauden jälkeen), rekisteröintimäärän lasku voi vaikuttaa tavoitteeseen pääsemiseen. -Yksittäisten koirien pentumäärien ollessa PEVISA-ohjelman myötä hallinnassa muutamilla koirilla suositeltu toisen polven jälkeläismäärä (20) ylittyy, tilanne on kuitenkin parantunut. -Jalostustietojärjestelmän vuositilastosta tarkasteltavissa oleva sukusiitosprosentti on ollut 2000-luvun alkupuolen korkeiden lukemien jälkeen laskusuuntainen, vuosina 2014-2023 keskiarvo on 2,14%, toki edelleen syntyy joitakin pentueita joilla on liian korkea sukusiitosprosentti, mutta tilanne on nyt suhteellisen hyvä.

Tavoite	Toimenpide	Tulos
-Luonnetestattujen ja MH-kuvattujen koirien osuus kasvaa huomattavasti. - Jokainen jalostuskoira kuvataan tai testataan ennen toista pentuetta. -Luonteen osalta tavoitteena ovat pennut joilta löytyy vielä työominaisuuksia sekä taipumusta vahtimiseen. Kuitenkin koirien tulee soveltua nyky-yhteiskuntaan.	-Tiedotettu luonteen tärkeydestä jalostuksessa, kannustettu testauttamiseen ja kuvauttamiseen. - Rotujärjestö järjestää omia luonnekuvauksia - Kasvattajat innostavat omistajia osallistumaan sekä vievät omia koiriaan enemmän kuvauksiin/testeihin. - Suositus, että kaikki jalostuskoirat luonnetestataan tai MH-kuvataan. - Kasvattajia valaistetaan lisää luonteen tärkeydestä nyky-yhteiskunnassa. - Pyritään samalla vaalimaan rodunomaisia ominaisuuksia (laumanvartija) käyttämällä jalostukseen koiria joilla näitä vielä on.	- Luonnekyselyt on järjestetty neljän vuoden välein, samalla vertailukelpoisella formaatilla. - MH- ja luonnetestattujen koirien osuus on edelleen vähäinen. Tavoitteena oli että 90% jalostukseen käytettävistä koirista olisi luonnetestattu tai kuvattu, tähän ei kuitenkaan ole päästy. Korona-aikana luonnekuvauksia ei pystytty järjestämään, mm. yhdistyksen oma kuvaus jouduttiin perumaan.
-PEVISA:lla vastustettavien sairauksien tutkimusprosentti nousee. - D ja E-lonkkaisten määrä vähenee. - Kyynärtulokset ovat maksimissaan 1/1, mieluiten 0/0. - PRA-tapauksia ei tule lisää. - Entropium, HC ja muut vakavat silmätaudit vähenevät. - Distichiasis pysyy lievä asteisena. - Autoimmuunisairaudet vähenevät. - Kilpirauhasen vajaatoiminnasta rodussa saadaan enemmän tietoa.	-Omistajia kehoitetaan tutkimaan enemmän koiria, porkkanana yhdistyksen maksama tuki. - Järjestetään lisää joukkokuvauksia. - Asetetaan rajoituksia/suosituksia jalostukseen käytettävälle yhdistelmille. - Järjestetään joukkotutkimuksia esim. kilpirauhasen vajaatoiminnan osalta. - Terveyskysely järjestetään joka toinen vuosi ja tietoja voi täydentää.	-Lonkka- ja kyynärniveltien suhteen tutkimusmäärien nousu on pysähtynyt kohtuulliselle tasolle. Kasvuun olisi aiheutta. Vuosina 2013-2022 tutkimusmäärät ovat olleet noin 35%. -Lonkkaniveldysplasiatulosten suhteen kehitys on ollut oikeasuuntaista ja viiden vuoden seurantajaksolla (2018-2022) noin 60% kuvatuista koirista on terveitä (tulos A tai B). - Kyynärniveltien osalta tilanne on vielä parempi, tutkituista koirista terveitä (tulos 0) oli samalla ajanjaksolla (2018-2022) noin 86 % tutkituista. - Silmäterveys rodussa on suhteellisen hyvä. Vakavampia silmätauteja esiintyy harvoin ja ne ovat yksittäisiä; luomen kiertymät ja distichiasis ovat yleisimpiä esiintyviä silmätauteja. - Terveyskyselyt on järjestetty parin vuoden välein, lisäksi omistajat voivat päivittää koiran tietoja helposti kyselyn ulkopuolellakin.
- Ulkomuodon perustana on terve rakenne. Koirien koko ei jatka kasvamistaan. - Liian runsaat ja huonosti säätävät turkit vähentyvät. - Koirien rakenteet ja varsinkin takapäät paranevat huomattavasti. Ristisideongelmat vähenevät. - Mastiffeja muistuttavat molossimaiset koirat vähenevät jalostuksessa. - Koirat omaavat oikean sivukuvan, josta rodun voi heti tunnistaa. - Oikean itämaisen ilmeen säilyminen rodussa.	-Ulkomuodon osalta liioiteltuja piirteitä tulee välttää, kuten ylimääräinen löysä nahka, liian runsas turkki ja liian suuri koko. Rotumääritelmään tulee saada Euroopan neuvoston lemmikkieläinten jalostusta koskevan päätöslauselman mukainen enimmäiskoko. -Muistutetaan ulkomuototuomareita ja kasvattajia, että rotu kuuluu rotumääritelmän mukaan alaryhmään vuoristotyyppi, ei mastiffityppi. - Kiinnitettävä enemmän huomiota takapäihin ja liikkeisiin. - Käytetään enemmän jalostukseen koiria, joilla on hyvät ja terveet liikkeet, sekä lisäksi oikein kulmautunut takaosa, jossa vahva leveä reisi.	-Rotumääritelmään ei ole asetettu Euroopan neuvoston lemmikkieläinten jalostusta koskevan päätöslauselman mukaista enimmäiskokoa. - Ylimääräisen nahan ja turkin määrä rodussa vaikuttaisi olevan edelleen yleistä, etenkin turkin osalta ja tällaisia koiria palkitaan myös näyttelyissä. - Liioiteltuja piirteitä ja mastiffi-tyyppisiä koiria esiintyy rodussa edelleen, niiden ihannointi ei ole vähentynyt ja niitä palkitaan myös näyttelyissä. - Rotu on osin pysynyt elastisesti liikkuvana ja ryhdikkään siluetin omaavana. Koirakannassa on myös koiria jotka eivät kyseisiä määritelmiä täytä, eivätkä kannu itseään rodulle tyypillisellä tavalla. - Keskimäärin koirilla on hyvät itämaiset ilmeet - Koirien takaosien rakenteissa olisi edelleen parannettavaa, mutta terveystutkimuksen perusteella voidaan sanoa että ristisideongelmat ovat vähentyneet.

Jalostuksen ulkopuolelle jäävien koirien osuus

Jalostuskäytön ulkopuolelle on edellisen ohjelman aikana jäänyt yksi uros, jolla jälkeläismäärä (30) on tullut täyteen. Kennelliiton yleinen jalostusstrategia ja koirarekisteriohje estävät E-lonkkaisten (5 % tutkituista) ja kyynärtuloksen 3 saaneiden (3 % tutkituista) koirien jälkeläisten FI/ER-rekisteröinnin. Uutena asiana vuoden 2025 alusta olkanivelen osteokondroosi tutkimuksesta asteikon huonoimman tuloksen saaneet jäävät myös pois jalostuksesta, toistaiseksi nämä tutkimukset ovat harvassa eikä niiden pohjalta voi tehdä minkäänlaisia arvioita tulevasta. Jalostussuositusten vuoksi jalostuksen ulkopuolelle jääneistä tutkituista/testatuista koirista ei ole tarkkaa tietoa koska näistä päätöksistä ei yleensä ilmoiteta rotujärjestölle.

Jalostussuositusten ja PEVISAn ajantasaisuuden arviointi

PEVISA:an on lisätty vuodesta 2020 alkaen lonkka- ja kyynärnivelten osalta raja-arvot, ja tämä on ollut tuolloin myös SKL jalostustieteellisen toimikunnan toive. Tervelonkkaisia (tulos A tai B) oli edellisen jalostuksen tavoiteohjelman aikana lähes 60 % ja terveykyynäreisiä noin 86 % tutkituista, joten tervettä jalostusmateriaalia on saatavilla. Silmäsauroksien suhteen tilanne on suhteellisen hyvä ja vakavampia silmäsaurodiagnooseja saaneita voidaan sulkea jalostuksesta, kuten PRA:n suhteen on toimittu ja tilanne sen suhteen onkin erinomainen, tapauksia ei ole nyt esiintynyt. PEVISA:aan voitaisiin lisätä että diagnoosin makroblepharon tai luomen sisäänpäin kiertymä saaneita tulisi yhdistää ko sairauden suhteen terveeseen kumppaniin, kuten jalostussuosituksissa on myös mainittu. Silmälausunnon voimassaoloaikaa voisi jatkaa 36 kuukauteen sillä rodun silmäterveyden osalta yleisimmät ongelmat tulevat esille usein jo ensimmäisessä tutkimuksessa nuorella iällä, eikä terveystarkastuksessa ole tullut esille päinvastaista. Vuonna 2010 voimaan tullut jälkeläisrajoitus on vaikuttanut yksittäisten matadorien käyttöön ja sitä olisi ehkä jopa varaa kiristää, nykyisellä raja-arvolla (30) käytettäviä koiria kuitenkin jää jalostukseen runsaasti, mutta tätä tärkeämpää olisi kiinnittää huomiota toisen polven pentumääriin joihin tällä rajoituksella ei kuitenkaan saataisi vaikutusta. Nuorten koirien jalostuskäyttöön liittyen PEVISA:aan voisi lisätä että koiralla voi olla korkeintaan 10 pentua alle 3 vuoden iässä tapahtuneista astutuksista. Luonteen osalta jalostussuosituksissa on suositeltu MH-luonnekuvausta tai luonnetestiä, näin jatkossakin on varmasti syytä olla, lisäksi rotujärjestön pentulistalle pääsyn edellytyksenä on joko tulos edellä mainituista, jalostustarkastus tai näyttelyistä laatuarvostelu asteikolla ERI-T.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Jalostuspohja

Jalostuspohja tulisi säilyä mahdollisimman laajana. Erisukuisia uroksia ja narttuja on paljon käytettävissä jalostukseen. Tuontikoirissa tulisi kiinnittää huomiota rodunomaisten piirteiden lisäksi siihen, että koirasta saataisiin Suomeen uutta jalostuspohjaa. Yksittäisen koiran jälkeläismäärä on maksimissaan 30 pentua, tällä pyritään saamaan uusia koiria jalostuskäyttöön. PEVISA-tutkittuja uroksia on saatava lisää yhdistyksen uroslistalle, tällä hetkellä listalla on 11 urosta. Tavoitteena on, että listalla olisi 20 urosta viiden vuoden päästä.

Kasvattajia tulee valistaa lisää jalostuspohjan laajuudesta ja sen merkityksestä monimuotoisuuteen. Sisäsiittoisuus ei ole tällä hetkellä rodulla ongelma, tavoite on, että pysyttäisiin samalla tasolla, kuin tällä hetkellä sukusiitosprosentin suhteen. Yksittäisten koirien toisen polven jälkeläismäärissä suunta on oikea, mutta ne ylittävät vieläkin suositukset. Tavoitteena on että rotuun saataisiin uutta jalostusmateriaalia niin kotikoirista kuin tuontikoiristakin. Tavoitteena on, että toisen polven jälkeläismäärät pienenevät 10% nykyisestä.

Käyttäytyminen ja luonne

Rotujärjestön suositus on, että kaikki jalostuskoirat luonnetestataan tai MH-luonnekuvataan. Luonnetesti ja MH-luonnekuvaus antavat laajemman kuvan koiran luonneominaisuuksista, kuin esimerkiksi jalostustarkastus, jossa kiinnitetään enemmän huomiota koiran ulkoisiin ominaisuuksiin. Tavoitteena on nostaa vuositasolla luonnetestaus- ja/tai MH-luonnekuvausmääriä tiibetinmastiffien osalta 20% kymmenen vuoden aikajaksolla. Tällä hetkellä koiria käy melko vähän kyseisissä testeissä. Luonteen osalta tavoitteena ovat pennut, joilta löytyy vielä työominaisuuksia sekä taipumusta vahtimiseen. Kuitenkin koirien tulee soveltua nyky-yhteiskuntaan. Aggressiivisia tai liian arkoja koiria ei käytetä jalostukseen.

Käyttöominaisuudet

Tiibetinmastiffeja käytetään edelleen työkoirina niin aluevahteina kuin myös eläinvahteina. Etenkin luotettavista eläinvahdeista on välillä pulaa, joten tällaisia luonteenpiirteitä tulee vaalia. Tavoitteena on, että tiibetinmastiffin käyttö työkoirana yleistyy. Rotujärjestön tavoitteena on yhdessä kasvattajien kanssa kartoittaa viimeisen kymmenen vuoden ajalta työkoirat ja järjestää kysely työkoirien omistajille. Tällä saamme realistisen kuvan koirien määrästä sekä työnkuvasta.

Terveys ja lisääntyminen

Tavoitteena on, että PEVISA:lla vastustettavien sairauksien tutkimusprosentti nousee. Lonkkien osalta tavoite on, että D ja E-lonkkaisten määrä vähenee. Tällä hetkellä E-lonkkaiset on saatu lähes kokonaan pois jalostuksella, D-lonkkaisia on enemmän, ja niiden määrä on pysynyt kutakuinkin samana viimeisenä 10 vuoden aikana. Tavoitteena on saada D-lonkkaisten määrä vähenemään 10%:lla seuraavan viiden vuoden aikana. Kyynärien osalta tilanne on melko hyvä; suurin osa tutkituista koirista on terveitä. Tavoitteena on, että kyynärien terveystulokset paranevat entisestään. Tavoitteena on kyynäriissä saada terveitä kyynärtuloksia 10% enemmän kuin tällä hetkellä.

Tiibetinmastiffien selkäsairauksia tutkitaan vielä verrattain vähän. Spondyloosia on löytynyt muutamia, mutta tutkittujen koirien määrä on vielä sen verran matala, ettei tästä voi saada luotettavaa kuvaa rodun tilanteesta. Suositus on, että etenkin jalostukseen käytettävät koirat kuvattaisiin spondyloosin osalta. Rotujärjestö suosittelee, että jalostukseen käytettävät koirat tutkittaisiin selkäsairauksien osalta, mukaan lukien spondyloosi. Tutkimustulosten määrän lisääntyessä saamme paremman kuvan siitä, missä olemme selkäsairauksien osalta.

PRA-tapauksia ei ole nyt esiintynyt, muutenkin silmätauti määrät ovat vähentyneet. Entropion, silmäluomen ulospäin kiertäminen sekä distichiasis ovat eniten esiintyviä silmätauteja. Jalostukseen käytettävillä koirilla on oltava voimassa oleva silmälausunto (PEVISA). Tavoitteena on, että terveiden osuus pysyy silmätauteissa samalla tasolla.

Autoimmuunisairauksia esiintyy jonkin verran, näistä yleisimpänä kilpirauhasen vajaatoiminta sekä demodikoosi. Kaikki tapaukset eivät tule esille, joten kannustetaan niin omistajia kuin kasvattajia tuomaan esille koirien sairaudet, jotta tilastointi parane. Tieto sisarusten, vanhempien tai jälkeläisten sairastumisesta auttaa myös kohdentamaan jalostusvalintoja paremmin. Sairasta tai oireilevaa mutta diagnosoimatonta koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Pitkäikäisiä jalostuslinjoja tulisi vaalia. Rodun eliniän odote on huolestuttavan alhainen. Osa johtuu sairauksista, osa muista tekijöistä. Rotu on aiemmin tullut tunnetuksi pitkästä iästä. Tavoitteena on, että rodun keskimääräinen elinikä kuolinsyytilastossa nousee nykyisestä 10%. Kymmenen vuoden ajanjaksolla se tarkoittaa nousua 8v 2kk -> 9 v.

Tiibetinmastiffi on yksijuoksuinen rotu, jolla on yleisesti helpot synnytykset ja hyvät emonvaistot. Tavoitteena on säilyttää luonnolliset synnytykset ja rodun yksijuoksuisuus. Jalostukseen ei tule käyttää koiraa, joka ei pysty lisääntymään ilman ihmisen apua. Uroksen tulee itse astua narttu. Narttuja, joilla ei ole emo-ominaisuuksia tai jotka eivät pysty synnyttämään luonnollisesti, ei tule käyttää jalostukseen. Alentunut lisääntymisvietti tai aggressiivinen käyttäytyminen astutustilanteessa on riittävä syy jättää koira jalostuksen ulkopuolelle.

Ulkomuoto

Tiibetinmastiffin ulkomuodon perustana on terve rakenne. Tavoitteena on, ettei koirien koko jatka kasvamistaan. Tällä hetkellä osa koirista on todella suuria ja toisaalta osa on matalaraajaisia ja raskasrakenteisia. Tiibetinmastiffien ulkonäkö on vuosien saatossa vaihdellut paljon, mutta ulkonäön äärityypit tulisi rajata pois jalostuksesta. Näyttelytulokset vaikuttavat osin kasvattajien jalostusvalintoihin, joten ulkomuototuomareilla on myös valta vaikuttaa rodun tulevaisuuteen. On tarpeen aika ajoin muistuttaa ulkomuototuomareita ja kasvattajia, että rotu kuuluu rotumääritelmän mukaan alaryhmään vuoristotyyppi, ei mastiffityyppi. Itämainen ilme, riittävän korkealle kiinnittynyt, selän päälle kiertävä häntä ja kevyt askel ovat tiibetinmastiffin tunnusmerkkejä. Liiallinen turkki sekä pehmeä turkinlaatu eivät kuulu tiibetinmastiffille. Säänkestävä turkki on tärkeämpi kuin turkin määrä. Koira ei saa olla liian raskasrakenteinen, sillä ei saa olla roikkuvia silmäluomia tai huulia, sen tulee liikkeessä kantaa häntäänsä selän päällä ja liikkeen tulee olla vaivatonta. Koirien takapään liikkeisiin tulee kiinnittää huomiota, jotta niissä pysyy vahvuus ja takaliikkeistä ei tule liian ahtaita. Tavoitteena on että polvien ristisideongelmat eivät uudestaan yleisty, eli jalostukseen tulee käyttää riittävän hyvin kulmautuneita koiria. Jalostukseen käytettävien koirien liikkeiden tulee olla puhtaat ja vaivattomat. Koiran sivusiluetin tulee olla ryhdikäs. Tavoitteena on, että rotu säilyttää vuoristokoira -tyypin.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Suositukset jalostukseen käytettävien koirien ja yhdistelmien ominaisuuksista

Rotuyhdistyksen antamia suosituksia jalostukseen käytettävälle koirille:

- Lonkat: D-lonkkaiset tulisi mahdollisuuksien mukaan karsia jalostuksesta. Mikäli D-lonkkaista koiraa käytetään, tulee jalostuskumppaniksi valita A- tai B-lonkkainen koira. E-lonkkaisia koiria ei saa käyttää jalostukseen, tulos estää pentujen rekisteröinnin FI-rekisteriin.
- Kyynärät: Rotuyhdistys suosittelee että, tuloksen 1/1 tai 1/0 saaneille koirille valitaan kumppaniksi koira, jonka tulos on 0/0. 2 ja 3- tuloksen koiria ei tule käyttää ollenkaan, tulos estää pentujen rekisteröinnin FI-rekisteriin.

- Muut yleisesti esiintyvät luustosairaudet: Ristisideongelmaisia tai ristisideleikattuja koiria ei tule käyttää jalostukseen.

Silmäsairaudet:

- PRA:han sairastuneita koiria ei saa käyttää jalostukseen. Myös niiden vanhemmat suositellaan jätettäväksi pois jalostuskäytöstä.
- Perinnölliseen kaihiin (HC) sairastunutta koiraa ei tule käyttää jalostukseen. Poikkeuksena ovat perinnölliseksi todetut ja oletetut muut vähämerkitykselliset linssin kaihimuutokset (mm. etu Y-sauman pistemäiset kaihimuutokset), joita saa käyttää jalostukseen terveen kumppanin kanssa.
- PHTVL/PHPV muutokset jaetaan asteikolla 1-6. On suositeltavaa, että yksilöt, joilla muutokset ovat asteikolla 2 tai yli ei käytettäisi jalostukseen. 1 asteen muutokset omaava koira voidaan parittaa terveen kanssa.
- PPM. Rotujärjestö suosittelee, ettei jalostuksessa yhdistettäisi kahta sairasta koiraa, tai linjoja joissa sitä esiintyy yleisesti. Vakavia tapauksia (linssin etupinnan / sarveiskalvon sisäpinnan muutoksia) ei pidä käyttää jalostukseen
- tRD diagnosoituja koiria ei tule käyttää jalostukseen. mRD -koiria voi käyttää jalostukseen terveen kumppanin kanssa. Kennelliitto suosittelee, että gRD-koiria käytetään jalostukseen vain terveen parituskumppanin kanssa.
- Distichiasis, (ylimääräisiä silmäripsiä). Rotujärjestö suosittelee, että koiralle, jolla on ylimääräisiä ripsiä, valittaisiin terve kumppani. Vakavia tapauksia (ektooppinen cilia ja selkeitä oireita aiheuttavat distichiat) ei pidä käyttää jalostukseen.
- Entropion/ektropion, silmäluomen kiertyminen. Lieviä tapauksia voi käyttää jalostukseen, mutta parituskumppaniksi valittakoon vaivan suhteen mahdollisimman terve yksilö. Vakavia tapauksia (kirurgista hoitoa vaativat tai näkökyvyltään heikentyneet) ei pidä käyttää jalostukseen lainkaan. Makroblepharon-lausunnon saanut koira on suositeltavaa yhdistää terveysilmäisen koiran kanssa.
- Kirsikkasilmäiselle yksilölle suositellaan tervettä parituskumppania.

Autoimmuunisairaudet:

- Demodikoosikoiria (sikaripunkki) ei saa käyttää jalostukseen. Myös paikallista demodikoosia sairastaneet tai siitä toipuneet koirat tulee jättää pois jalostuksesta. Lisäksi kahta koiraa, jonka lähisuvussa demodikoosia on esiintynyt, ei tule yhdistää.
- Kilpirauhasen vajaatoimintaan sairastuneita koiria ei saa käyttää jalostukseen.

Epilepsia:

- Sairaita koiria ei saa käyttää jalostukseen. Rotujärjestö suosittelee, ettei yhdistettäisi koiria, joiden suvussa sairautta on esiintynyt.

Allergia/atopia:

- Allergiasta tai atopiasta kärsivää koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Luonne:

- Arkaa tai aggressiivista koiraa ei saa käyttää jalostukseen.
- Suositellaan että jalostuskoirat luonnetestataan tai MH-luonnekuvataan.

Ulkomuoto:

- Jalostukseen käytettävien koirien tulee olla hyvin kulmautuneita, eikä niillä saa olla RKO (Rotukohtaiset ohjeet liioiteltujen piirteiden huomioimisesta ulkomuotoarvostelussa) ohjeen kaikkia rotuja koskevia tai ryhmä 2 osalta lueteltuja anatomisia ongelmia.
- Suositellaan näyttelykäyntiä tai jalostustarkastusta. Lisäksi jalostuksessa tulee suosia terveitä, pitkäikäisistä suvuista polveutuvia koiria. Kirurgisesti korjattuja koiria ei tule käyttää jalostukseen. Sukusiitoskertoiseksi rotujärjestö suosittelee maksimissaan 6,25 % (6 sukupolvea).

Suositus yksittäisen koiran maksimijälkeläismäärälle

Yksittäisen koiran jälkeläismäärä on maksimissaan 30 pentua. Viimeinen rajan ylittävä pentue rekisteröidään kuitenkin kokonaisuudessaan (PEVISA). Suositus jälkeläisten maksimimäärälle on pienilukuisissa roduissa 2-3 pentuetta tai 5 % laskettuna 4 vuoden rekisteröintimäärästä (2019-2023 = 199x5%), eli rodussamme 10 jälkeläistä. Toisen polven jälkeläismäärän suositeltava yläraja on kaksi kertaa niin suuri kuin ensimmäisen polven jälkeläisissä, eli 20 toisen polven jälkeläistä.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Rotujärjestön tavoite on säilyttää rotu mahdollisimman terveenä, pitkäikäisenä ja geenipooliltaan riittävän laajana. Kasvattajia on kannustettava uusien ja monimuotoisempien yhdistelmien tekoon.

Jalostusuroslistalle täytyy saada lisää koiria. Listalle pääsyn vaatimukset on siksi hyvä pitää helposti saavutettavina, etteivät kovat vaatimukset karkottaisi terveiden kotikoirien omistajia pois.

Rotujärjestö tukee kasvattajien tiedon hankintaa ja kouluttautumista jalostuksen saralla, mm. informoi kennelliiton järjestämistä koulutuksista ja osallistumalla kurssimaksuihin.

Rotujärjestön tavoite on järjestää vuosittain MH-luonnekuvaus, johon toivotaan mahdollisimman monen tiibetinmastiffin osallistuvan. Kasvattajia on myös innostettava tuomaan kasvattejaan enemmän MH-luonnekuvauksiin sekä luonnetesteihin. Luonteista tulee saada enemmän tietoa kuin mitä tällä hetkellä saadaan. Tavoite on pitää MH-luonnekuvaus aidatulla alueella, jolloin useampi tiibetinmastiffin omistaja uskaltaisi ilmoittaa koiransa kuvaukseen.

Terveyskyselyjä järjestetään noin joka toinen vuosi. Edellinen on tehty 2023. Vastauksia tuli ainoastaan 54 tiibetinmastiffista, joka ei anna ihan realistista kokonaiskuvaa rodun tämän hetken tilanteesta. Tavoitteena on saada seuraavaan terveystarkastukseen vähintään 70 vastausta.

Rodulla esiintyy autoimmuunisairauksia, jotka ilmenevät mm. demodikoosina sekä kilpirauhasen vajaatoimintana. Autoimmuunisairaudet voivat viitata koirien yleisen vastustuskyvyn laskuun ja immuunijärjestelmän heikkouteen, joka on liitetty sisäsiitosdepressioon. Näitä pidetään usein rodun vitaliteetin laskua osoittavana oireena. Tässäkin suhteessa rodun geneettisen monimuotoisuuden ylläpitäminen nousee ensiarvoisen tärkeäksi. Uusien tuontikoirien tuonti suvuista, joita Suomesta ei löydy, on ensiarvoisen tärkeää. Tuontikoirien sukujen on myös oltava rotupuhtaita. Etenkin Aasiassa risteytetään tiibetinmastiffeja muihin rotuihin ja tällaisia sekoituksia ei pidä tuoda jalostuskäyttöön. Tällä hetkellä sisäsiittoisuus ei ole uhkana tiibetinmastiffille, tavoitteena on pitää sukusiitosprosentti ennallaan.

Yhtenä tärkeimpänä tavoitteena on saada eliniän odote nousemaan nykyisestä 10 % seuraavan kymmenen vuoden ajanjaksolla. Aiemmin hyvinkin pitkäikäinen rotu on nykyään eliniän odotukseltaan noin 9 vuotta. Rotujärjestö tuo asiaa kasvattajien tietoisuuteen. Myös koirien kuolinsyytilastot tulisi saada ajantasalle; jalostustietokannassa on paljon jo edesmenneitä koiria, joita ei ole virallisesti ilmoitettu kuolleeksi. Rotujärjestö tuo jäsenilleen ja muille rodun harrastajille esille, kuinka tärkeää olisi merkitä koiran kuolinsyyt oikein, jotta saamme todellisen kuvan rodun nykytilanteesta.

Rotujärjestön tulee korostaa kasvattajille vastuutaan myymistään pennuista, terveystarvikkeita pitää mainita koiran ostajalle ja luonteesta tulee keskustella mahdollisimman realistisesti. Pitää saada ostaja ymmärtämään mikä tiibetinmastiffi on.

Ulkomuototuomareita koulutetaan kerran vuodessa, mikäli osallistujia riittää. Tarvittaessa järjestetään myös täydennyskoulutusta. Tällä hetkellä koulukseen on osallistunut 3-5 ulkomuototuomaria, joista osalla on jo arvosteluoikeudet rodulle ja osa hakee arvosteluoikeuksia rodulle.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Rodun jalostuksen suurimmat uhat ja mahdollisuudet

Vahvuudet	Heikkoudet
*Terveys; rotu on melko terve, vähän tilastoituja vakavia perinnöllisiä sairauksia *Ulkomuoto; koira on kaunis *vuoristokoiratyyppi, jolla ryhdikäs siluetti *Luonne; koirat ovat pääsääntöisesti hyvähermoisia ja lapsiperheeseen sopivia *Käyttö; joka sään koira, joka kestää hyvin Suomen vaihtelevaa ja välillä hyvin kylmää ilmastoa *Rotu on matalan aktiivisuustason rotu, jota ei tarvitse jatkuvasti aktivoida. *Rotu ei ole tällä hetkellä ns. muotirotu	*Ulkomuotoa on helppo liioitella, rotuun kohdistuu jossain määrin painetta olla suurempi ja näyttävämpi *Rotu ei sovellu kaikkiin olosuhteisiin, esim. kovaääninen vahtiminen saattaa aiheuttaa ongelmia *Rodun motivointi koulutusta varten on haastavaa *Rodun alkukantaisuus saattaa aiheuttaa yllätyksiä, mikäli rotuun ei ole perehdytty etukäteen
Mahdollisuudet	Uhat
*Lisääntynyt kiinnostus laumanvartijoiden käytöstä petotorjunnassa * Pentujen hinnat ovat pysyneet pääasiassa kohtuullisena *Kontaktit ulkomaille lisääntyneet ja helpottuneet nykuteknologian avulla *Lisääntyvä maallisuus. Halutaan turvaa hyvän vahtikoiran muodossa *Rotujärjestön aktivoituminen MH-luonnekuvauksen suhteen	*Kasvattajat myyvät koiria väärin olosuhteisiin *Pentuja syntyy liian paljon sopiviin koteihin nähden *Luonteiden muuttuminen liian araksi tai aggressiiviseksi, liiallinen terävyys ja kovuus, joka on tyyppisempää toisenlaisille laumanvartijoille, lisääntyy *Geenipoolin kaventuminen johtaa resessiivisesti periytyvien sairauksien lisääntymiseen *Ristiriidat rotuyhdistyksen, kasvattajien, harrastajien välillä. Yhteistyö vaikeutuu. *Sairauksien ja luonnevikojen salailu *Näyttelymenestys ohjaa liikaa jalostusta. Rodun ulkonäkö ja käyttäminäisyydet muuttuvat pysyvästi

Rodun jalostuksen suurimmat uhat ja mahdollisuudet

Rotu on melko terve, tällä hetkellä ei löydy kovin paljoa tilastoituja vakavia sairauksia. Uhkana on, että suvuissa alkaa esiintymään vakavia, elinikää lyhentäviä sairauksia. Geenipohjan kaventuminen on suuri uhka. Mitä kapeampi geenipohja, sen helpommin sitä pystyy horjuttamaan geneettisillä sairauksilla. Rodun sisällä avoimuus sairauksista ja koirien luonteista on ensisijaisen tärkeää, jotta osataan valita jalostuseläimet ja partnerit oikein.

Rotu ei sovellu kaikkiin olosuhteisiin ja kasvattajien sekä rotujärjestön neuvonta on ensisijaisen tärkeää uuden ihmisen ollessa kiinnostunut rodusta. Rotu ei tällä hetkellä ole muotirotu, joten kysyntä ei ole kovin suurta, eikä näin ollen houkuttele pentutehtailijoita.

Mahdollisuutena on laumanvartijarotujen kysynnän kasvu työkäytössä. Lisääntynyt petoeläintilanne luo pohjaa pentujen kysynnälle, joten sitä kautta on mahdollista säilyttää rotu elinvoimaisena ja työkykyisenä.

Varautuminen ongelmiin

Ongelma; Jalostuspohjan kaventuminen ja siitä johtuvat lisääntyneet terveysongelmat

Syynä liian kapea geenipooli ja siitä johtuva korkea sukusiitosaste. Rotujärjestö on asettanut PEVISA rajoituksia yksittäisen koiran jalostuskäytölle (30 pentua 1.1.2010 alkaen). Myös yksittäisten koirien toisen polven jälkeläismäärään kiinnitetään huomiota. Rotujärjestön pentulistalle hyväksyttävälle yhdistelmille määritellään maksimi sisäsiitoskerroin.

Suomeen on saatava lisää tuontikoiria monista eri linjoista. Rotujärjestö nostaa asiaa esiin mm. jalostuksen tavoiteohjelmassa. Rotujärjestö tuo jatkossakin esille terveystarkastusten tärkeyden ja aktivoi jäseniään teettämään myös ns. kotikoirille viralliset lonkka- ja kyynärkuvaukset sekä silmätarkastuksen. Näin voidaan löytää jalostuskoiria myös kotikoirista.

Rotujärjestö järjestää myös jalostustarkastuksia ja erikoisnäyttelyitä, joihin pyritään saamaan mahdollisimman monipuolinen osallistujakaarti. Rotujärjestö ylläpitää kontakteja muitten maitten rotujärjestöihin pyrkien vaihtamaan näiden kanssa tietoa mm. terveydestä ja sopivista tuontikoirista. Toteutuessaan ongelma merkitsee sitä, että sairaudet tulevat rodussa voimakkaammin esille, jalostus vaikeutuu ja pentukysyntä vähenee.

Ongelma; Luonteiden muuttuminen liian aggressiiviseksi tai liian aroiksi, liiallinen terävyys ja kovuus, joka on tyypillisempää toisenlaisille laumanvartijoille, lisääntyy

Sytä: luonteisiin ei kiinnitetä riittävästi huomiota. Koira, joka on vaarallinen ympäristölleen eikä ole omistajan hallittavissa ei ole sovelias jalostukseen. Kasvattajien tulee muistaa jalostuskoiria valitessaan, että vaikka tiibetinmastiffin alkuperäinen käyttötarkoitus on vahtiminen, on vahtiominaisuuksien sovelluttava tämän päivän yhteiskuntaan. Liian arkojenkaan koirien käyttö jalostukseen ei ole hyväksyttävää. Usein tällainen koira voi olla sulkeutunut ja antaa ulospäin hyvinkin huomaamattomia signaaleja pelosta. Toisin sanoen on salakavala ja voi hyökätä näennäisesti varoittamatta.

Rotujärjestöllä on luonnetoimikunta ja se järjestää MH-luonnekuvauksia jotka ovat yksi luonteen mittari. Tiibetinmastiffeilla on etusija osallistua kuvaukseen. Olisi toivottavaa, että jokainen jalostukseen käytetty koira joko MH-luonnekuvattaisiin tai luonnetestattaisiin. Luonteisiin tulee myös kiinnittää enemmän huomiota esim. näyttelyissä ja jalostustarkastuksissa. Tiibetinmastiffin tulee olla oman reviirin ulkopuolella välinpitämätön ja käsiteltävissä.

Toteutuessaan ongelma tulee olemaan todella suuri. Tälläkään hetkellä tiibetinmastiffin pennuille ei ole helppoa löytää oikeita omistajia ja sopivia elinympäristöjä. Jos koirien luonteet muuttuvat todella aggressiiviseksi tai aroiksi, ne eivät enää sovi Suomen elinoloihin.

Ongelma; Kasvattajat myyvät koiria vääränlaisiin elinympäristöihin

Sytä; Pentuja ei aina helppo saada kaupaksi, jolloin kriteerejä alennetaan. Yleinen suhtautuminen esim. koirien ääntelyyn on muuttunut negatiivisemmaksi ja ihmisten yleinen häiriönsietokyky on alentunut – koiran omistajineen on sopeuduttava tähän vallitsevaan tilaan.

Rodun alkukantaisuus ja ulkonäkö viehättävät monia ja pentua saatetaan alkaa hankkimaan ajattelemta ollenkaan, onko oma elinympäristö laumanvartijalle sovelias. Esimerkiksi vahtiominaisuus, jota tältä rodulta on mahdoton kouluttaa kokonaan pois, voimistuu öisin ja saattaa aiheuttaa ylitsepääsemättömiä ongelmia liian tiheästi asutussa ympäristössä.

Matala koulutettavuustaso ja laumanvartijoille ominainen herkkyyys /itsenäisyys vaativat omistajalta paitsi pitkää mieltä, myös määrätietoisuutta – täysin kouluttamatta jätetty koira on aina mahdollinen uhka ympäristölleen.

Kasvattajien tulee antaa kaikille rodusta kiinnostuneille rehellistä tietoa rodusta ja sen vaatimuksista. Kasvattajalla on aina myös oikeus kieltäytyä myymästä pentua, mikäli esim. olosuhteissa on jotain epäselvää. Väärille ihmisille tai väärin olosuhteisiin myydyt koirat yleensä päätyvät kiertoon, tai ne lopetetaan ”pitovaikeuksien” takia. Näiden koirien määrä on suorassa suhteessa rodun maineeseen. Rotujärjestön tehtävänä on korostaa kasvattajille rodun vaatimuksia.

Ongelma; rodun tyyppi häviää ja käyttööminaisuudet katoavat

Koirien koko ei saa kasvaa, myös matalaraajaisuus sekä liian raskaan rakenteen yleistyminen tulee saada pysähtymään. Tähän auttaa kasvattajille suunnattu ohjeistus sekä ulkomuototuomareiden koulutus. Näyttelymenestys ohjaa liiaksi jalostustavoitteita huolestuttavaan suuntaan.

Ulkomuototuomareille järjestetään mahdollisuuksien mukaan uudelleen koulutusta sekä tietoiskuja rodun alkuperästä. Liialliset piirteet (ylirunsas turkki, roikkuva nahka, raskas rakenne) tulee saada kitkettyä pois jalostusvalinnoilla. Tämä on verrattain haasteellista, sillä monessa FCI:n maassa kasvatetaan juuri tällaisia liioiteltujen piirteiden koiria, joita näyttelymenestys ohjaa.

Tiibetmastiffin rauhallinen ja vankka luonne tulisi säilyttää. Arkuutta on esiintynyt enenevässä määrin rodussa. Arkaa koiraa ei saa käyttää jalostukseen. Koulutetaan ulkomuototuomareita ymmärtämään rodun alkuperä ja tarkoitus. Koiran tulee kyetä toimimaan alkuperäisessä toimintaympäristössä vaivattomasti.

Ongelma; Ristiriidat rotuyhdistyksen, kasvattajien ja harrastajien välillä

Syyt ongelmaan ovat moninaiset. Rodun harrastajat ja kasvattajat eivät välttämättä oikeasti tunne toisiaan, vaan kokoontuvat yhteen vain sosiaalisen median ristiriitojen purskauksissa. Sosiaalisessa mediassa esitetyt kärkkäät mielipiteet voivat tehdä esimerkiksi vapaaehtoistyöstä rotujärjestössä ikävää, jolloin vapaaehtoisia ei enää löydy. Tällöin myös toiminta väistämättä kuihtuu.

Ihmisten välisten ristiriitojen vähentämiseen tai peräti poistamiseen ei ole olemassa mitään yhtä ja toimivaa ratkaisua. Rotujärjestössä tehdyt päätökset ja linjaukset ovat usein kompromisseja, jolloin mielipahaa ei aina voida välttää. Mitä rotuyhdistys voi kuitenkin tehdä, on kohdella jäseniään tasa-arvoisesti ja pitää yllä ilmapiiriä, jossa jokaisella on yhtäläinen oikeus sanoa mielipiteensä asiallisesti ja tulla myös kuulluksi. Kiusaamista tai kritiikiksi naamioitua väkäämistä/epäasiallista käytöstä ei tule ruokkia.

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Vuosi	Tehtävä tai projekti
2024	Jalostustoimikunta laatii rodulle uuden Jalostuksen Tavoiteohjelman.
2025	Jalostustoimikunta toteuttaa kyselyn rodun harrastajille, jossa etsitään työkoiria tietoa työkoirien ominaisuuksista sekä niiden määrästä. Tavoite on saada vähintään 20 vastausta kyselyyn.
Vuosittain	Rotujärjestö toteuttaa MH-luonnekuvauksen pääasiassa tiibetmastiffeille. Tavoite on nostaa MH-luonnekuvattujen/luonnetestattujen tiibetmastiffien määrää 20% nykyisestä kymmenen vuoden aikajänteellä.
Vuosittain	Rotujärjestö tukee luustokuvauksien joukkotarkastuksia, jotta saataisiin lisää kuvaustuloksia rodulle ja saataisiin parempi kuva rodun kokonaistilanteesta. Tähän otetaan mukaan myös selkäkuvaus, jotta saadaan tietoa myös selkäsairauksien tilanteesta.
Vuosittain	Koulutustoimikunta järjestää ulkomuototuomareiden koulutuksen vuosittain. Tavoite on kouluttaa vähintään 2 uutta ulkomuototuomaria vuositasonla.
Joka 3. vuosi	Rotujärjestö tuottaa rodun harrastajille terveystarkastuksen 3-5 vuoden välein. Tavoite on saada vähintään 70 vastausta kyselyyn.

JTO:n ja PEVISAn vaikutuksen seuraaminen

Tavoiteohjelman toteutumisen seuranta kuuluu rotujärjestölle. Se raportoi jäsenistölle ja yhteistyötahoille edistymisestä mm. 4 kertaa ilmestyvän jäsenlehden kautta, sekä yhdistyksen omien kotisivujen kautta.

Rotujärjestö seuraa JTO:n ja rodun PEVISA-ohjelman vaikutusta rotuun jalostuksen tavoiteohjelman päivitysten yhteydessä. Tulosten analysointiin tarvitaan joka tapauksessa pitkäkö aikaväli, rodun keskimääräisen sukupolven pituuden ollessa noin 4 vuotta.

Strategiset toimenpiteet ovat onnistuneet kun;

- Yhdistyksen uroslistalla on uutta materiaalia
- Kasvattajat pitävät MH-luonnekuvausta/luonnetestiä tärkeänä jalostuksen työkaluna
- Terveys- ja luonnekysely on suoritettu jalostuksen tavoiteohjelman päivityssyklin mukaisesti (3-5 vuoden välein)
- Joukkokuvauksia- ja tutkimuksia järjestetty vähintään kerran vuodessa
- ulkomuototuomareiden ymmärrys rodusta kasvaa koulutuksien kautta

Tavoiteohjelman päämäärä on saavutettu kun;

- Jalostusmateriaalia on tarjolla avoimesti ja enemmän
- Rodun eliniän odote lähtee nousuun nykyisestä
- Terveystilanne parantunut
- Ymmärrys terveystarkastuksia ja luonnekuvaus/testausta kohtaan on lisääntynyt ja asenne positiivinen

7. LÄHTEET

Suomen Tiibetiläiset ry, Tiibetinmastiffin historia

Suomen Tiibetinmastiffit ry terveystarkastus (vuosina 2005, 2008, 2010, 2014, 2018, 2023)

Suomen Tiibetinmastiffit ry luonnekyselyt (vuosina 2019 ja 2022)

Suomen Tiibetinmastiffit ry arkisto, ulkomuodon jalostustarkastuslomakkeet, poimittu 29.2.24

Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmä

Suomen Kennelliiton toimisto

MMT Katariina Mäki. Sukusiitos, <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-jalostus/tietoa-jalostuksen-tueksi/sukusiitos>, kirjoittaja ei tiedossa, poimittu 29.2.2024

SKK Hunddata, <https://hundar.skk.se/hunddata/>, tieto poimittu 29.2.24

NKK DogWeb, dogweb.no, tieto poimittu 29.2.24

Eesti Kenneliit tõuregister, register.kenneliit.ee, tieto poimittu 29.2.24

VDH - Verband für das Deutsche Hundewesen. Welpenstatistik vdh.de, tieto poimittu 29.2.24

American Tibetan Mastiff Association (ATMA)

SKK Avelsdata, <https://hundar.skk.se/avelldata>, poimittu 29.2.24

ELT Anu Lappalainen. Lonkkanivelen kasvuhäiriö, Kyynärnivelen kasvuhäiriö. <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/>

Apex Malmin eläinklinikka. ELL Sari Jalomäki. Perinnölliset silmäsairaudet, niiden oireet, diagnostiikka, merkitys yksilön ja jalostuksen kannalta.

http://www.apexvet.fi/webclinic/perinnolliset_silmasairaudet.html

Svenska Kennelklubben <http://www.skk.se/sv/hundraser/tibetansk-mastiff/>

Svenska Tibetanska Mastiff Klubben <http://www.svtmk.se/>

Saksan KTR (Internationaler Klub für Tibetische Hunderassen) www.tibethunde-ktr.de, <https://www.tibethunde-ktr.de/en/tags/forschung>

Do-Khyi Club Schweiz <http://www.do-khyi-club.ch/>

ELL Nina Menna, Vetcare Oy ja Mäntsälän eläinlääkäriasema. Kilpirauhasen vajaatoiminta <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/kilpirauhasen-vajaatoiminta>

Esa Eskelinen. ELL Pieneläinsairauksien erikoiseläinlääkäri. Koiran polven ristisiteen repeämä. <http://www.drmouse.fi/koirat/tietoa-terveysongelmista/liikuntaelimet/art339-Koiran-polven-ristisiteen-repeama.html>

Reincke, Schildt, Seppänen, Saijonmaa-Koulumies 2019. Koiran Pododermatiitti – kirjallisuuskatsaus

Schildt & Kyröläinen 2022. Koiran Korvatulehdus <https://www.aureselainlaakarit.fi/>

Do Khyi Journal <https://dokhyijournal.wordpress.com/epilepsie/>

Schmerbach K (2006) Untersuchungen zur Kniegelenkwinkelung des Hundes im Hinblick auf die Ruptur des vorderen Kreuzbandes unter besonderer Berücksichtigung des Tibiaplateaus

Suomen Kennelliitto, RKO ohjeet, www.kennelliitto.fi

Suomen Kennelliitto, hallituksen päätökset 1.2.2019 (2/19) ja 11.12.2014 (10/14)

N. Patterson DVM, G. Johnson, DVM, PhD. Canine Epilepsy Research. <http://www.canine-epilepsy.net/cerc.html>

Collins et al, Royal Veterinary College 2009. A Preliminary Investigation into Inherited Defects in Pedigree Dogs. <http://www.dogbreedhealth.com/conformation-related-welfare-problems/>

Greer KA, Canterberry SC, Murphy KE. Res Vet Sci. 2007 Apr;82(2):208-14. Epub 2006 Aug 21. Statistical analysis regarding the effects of height and weight on life span of the domestic dog. <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0034528806001226>www.sciencedirect.com

8. LIITTEET

1. Terveyskyselyn 2023 yhteenveto
2. Luonnekyselyn 2022 yhteenveto
3. Ihanneluonnetestitulokset
4. Ihanne MH-luonnekuvaustulos
5. Tiibetinmastiffi eri ikävaiheissa ja turkeissa